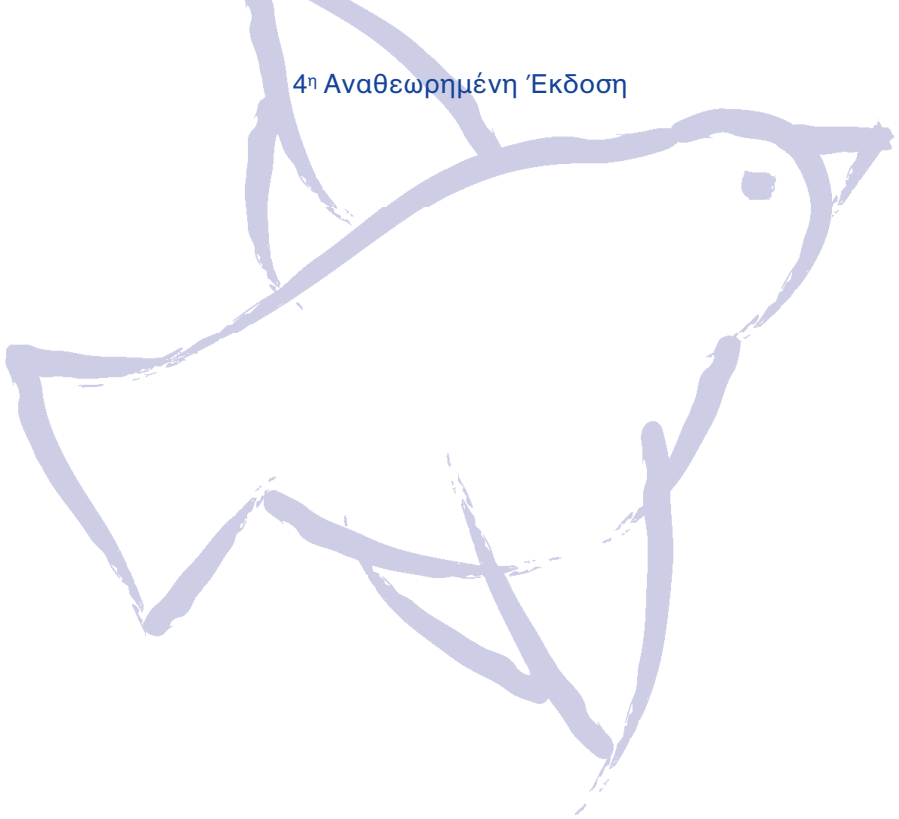


# ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

4<sup>η</sup> Αναθεωρημένη Έκδοση



Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για τα Ασυνόδευτα Παιδιά  
Separated Children in Europe Programme



Save the Children



UNHCR  
The UN Refugee Agency

unicef 

Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για τα Ασουνόδευτα Παιδιά (SCEP) ξεκίνησε ως κοινή πρωτοβουλία κάποιων μελών της Διεθνούς Ένωσης Save the Children και της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR). Αναπτύχθηκε και εξελίχθηκε και σήμερα συμμετέχουν σε αυτό αρκετοί μη κυβερνητικοί εταίροι στην Ευρώπη που συνεχίζουν να συνεργάζονται στενά με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. Η Διεθνής Ένωση Save the Children προάγει την ολοκληρωμένη εφαρμογή των δικαιωμάτων όλων των παιδιών. Ευθύνη της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες είναι να διασφαλίζει την προστασία των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών. Η UNICEF (Ταμείο του ΟΗΕ για τα Παιδιά) συνεργάζεται στενά με την οργάνωση Save the Children, την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και άλλους φορείς για την προαγωγή των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων παιδιών και τη διασφάλιση της προστασίας τους. Η Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. έχει αναθέσει στη UNICEF να υποστηρίζει την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών, να συμβάλλει στην ικανοποίηση των βασικών αναγκών τους και να διευρύνει τις ευκαιρίες για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη των δυνατοτήτων τους.

Τα ασυνόδευτα παιδιά είναι ηλικίας κάτω των 18 ετών, βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους και έχουν αποχωριστεί από τους δύο γονείς τους ή τον προηγούμενο, κατά το νόμο ή το έθιμο, υπεύθυνο για τη φροντίδα τους. Κάποια παιδιά είναι παντελώς μόνα ενώ άλλα που εμπίπτουν στην εντολή του Ευρωπαϊκού Προγράμματος για τα Ασουνόδευτα Παιδιά μπορεί να ζουν με κάποια μέλη της ευρύτερης οικογένειάς τους που δεν είναι κατ' ανάγκην υπεύθυνα, κατά το νόμο ή το έθιμο, για τη φροντίδα τους. Όλα αυτά τα παιδιά είναι ασυνόδευτα και δικαιούνται διεθνή προστασία δυνάμει διαφόρων, ευρέως φάσματος, διεθνών και περιφερειακών κειμένων.

Σκοπός του Ευρωπαϊκού Προγράμματος για τα Ασουνόδευτα Παιδιά είναι η πραγμάτωση των δικαιωμάτων και του βέλτιστου συμφέροντος των ασυνόδευτων παιδιών που έχουν φθάσει ή βρίσκονται στην Ευρώπη, υιοθετώντας κοινή πολιτική και δεσμεύσεις για βέλτιστες πρακτικές σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας το πρόγραμμα έχει αναλάβει διαρκή δέσμευση για την ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων με οργανώσεις που εργάζονται με ασυνόδευτα παιδιά στις χώρες της Ευρώπης.

Η Διακήρυξη Καλών Πρακτικών είναι η βάση της πολιτικής και των πρακτικών που εφαρμόζει το Πρόγραμμα.

#### Διακήρυξη Καλών Πρακτικών

4η αναθεωρημένη έκδοση

Επιμέλεια: Terry Smith

Συντακτική επιτροπή: Christoph Braunschweig, Lise Bruun, Martine Goerman, Maria Antonia di Maio & Gabriela Roszkowska συνεργάζονται με την Rebecca O' Donnell (Γραφείο Βρυξελλών της οργάνωσης Save the Children) Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για τα Ασουνόδευτα Παιδιά, 2009

Για παραγγελίες αντιγράφων της Διακήρυξης Καλών Πρακτικών:

Save the Children, Rosenborgs Alle 12, DK-1634 Copenhagen V, Denmark

τηλέφωνο: + 45 35 36 55 55 , Φαξ: + 45 35 39 11 19, e-mail: rb@redbarnet.dk

1η Ελληνική Έκδοση: Αθήνα 2010

Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες

Ταγιαπιέρα 12, 115 25 Αθήνα, τηλ.: 210 6726462/3, Fax: 210 6726417, www.unhcr.gr

Αντίγραφο της Διακήρυξης Καλών Πρακτικών είναι διαθέσιμο στο διαδίκτυο, σε μορφή PDF, στη διεύθυνση:

[www.separated-children-europe-programme.org](http://www.separated-children-europe-programme.org) & στη διεύθυνση [www.unhcr.org/refworld/docid/415450694.html](http://www.unhcr.org/refworld/docid/415450694.html)



Η δημοσίευση της 4ης αναθεωρημένης έκδοσης της Διακήρυξης Καλών Πρακτικών (στα αγγλικά) χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πρόγραμμα Daphne III. Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για τα Ασουνόδευτα Παιδιά φέρει κατ' αποκλειστικότητα την ευθύνη για το περιεχόμενο της έκδοσης ενώ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν ευθύνεται για τις πληροφορίες που περιλαμβάνει.

<b>A. Εισαγωγή.....</b>	<b>3-6</b>
A1. Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για τα Ασυνόδευτα Παιδιά.....	3
A2. Ορισμός.....	4
A3. Διακήρυξη Καλών Πρακτικών.....	5
A4. Συντομογραφίες και Ακρωνύμια.....	6
<b>B. Θεμελιώδεις Αρχές.....</b>	<b>7-15</b>
B1. Βέλτιστο συμφέρον.....	7
B2. Διαβίωση και ανάπτυξη.....	8
B3. Αρχή της μη διακριτικής μεταχείρισης.....	9
B4. Συμμετοχή.....	9
B5. Δικαίωμα ενημέρωσης.....	10
B6. Διεργηαία.....	11
B7. Εμπιστευτικότητα.....	11
B8. Σεβασμός της πολιτισμικής ταυτότητας.....	12
B9. Συνεργασία των φορέων.....	12
B10.Επιμόρφωση και / ή κατάρτιση του προσωπικού.....	13
B11.Βιωσιμότητα των αποφάσεων.....	14
B12.Ταχύτητα.....	14
<b>Γ. Τα Ασυνόδευτα Παιδιά στην Ευρώπη.....</b>	<b>16-21</b>
Γ1. Ασυνόδευτα παιδιά αιτούντες άσυλο.....	18
Γ2. Ασυνόδευτα παιδιά μετανάστες.....	19
Γ3. Ασυνόδευτα παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων.....	20
<b>Δ. Καλές Πρακτικές.....</b>	<b>22-49</b>
Φάση I: Αφιξη, Υποδοχή και Μεταβατική Φροντίδα.....	22
Δ1. Πρόσβαση στην επικράτεια της χώρας υποδοχής.....	22
Δ2. Εντοπισμός / ταυτοποίηση.....	22
Δ3. Διορισμός επιτρόπου ή συμβούλου.....	23
Δ4. Καταγραφή και έγγραφα ταυτότητας.....	25
Δ5. Καθορισμός της ηλικίας.....	27

Δ6.	Εξαίρεση από το μέτρο της κράτησης.....	29
Δ7.	Αναζήτηση της οικογένειας και επικοινωνία.....	30
Δ8.	Μεταβατική φροντίδα.....	31
Δ8.1	Ρυθμίσεις φροντίδας.....	31
Δ8.2	Υγεία.....	33
Δ8.3	Εκπαίδευση, γλωσσικές ανάγκες και κατάρτιση.....	34
Δ8.4	Κοινωνική πρόνοια.....	35
Δ8.5	Απασχόληση.....	36
Φάση 2:	Μακροπρόθεσμες και βιώσιμες, συγκεκριμένες και ασφαλείς λύσεις – Καθορισμός του βέλτιστου συμφέροντος.....	37
Δ9.	Πρόσβαση στη διαδικασία καθορισμού του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού.....	37
Δ10.	Νομική εκπροσώπηση και συνδρομή.....	38
Δ11.	Ελάχιστες διαδικαστικές εγγυήσεις.....	38
Δ12.	Κριτήρια για την έκδοση απόφασης επί των αναγκών διεθνούς προστασίας και επί των μακροπρόθεσμων λύσεων στις υποθέσεις των παιδιών.....	40
Δ13.	Οικογενειακή συνένωση.....	41
Δ14.	Παραμονή και ένταξη στη χώρα υποδοχής.....	42
Δ15	Επιστροφή στη χώρα καταγωγής / επαναπατριsmός ή μετεγκατάσταση ή μεταφορά σε τρίτη χώρα.....	45
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι – Παραπομπές.....		50-57
Β. Παραπομπές στις Θεμελιώδεις Αρχές.....		58-66
Γ. Παραπομπές στα Ασυνόδευτα Παιδιά στην Ευρώπη.....		67-71
Δ. Παραπομπές στις Καλές Πρακτικές.....		72-94

## A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

### A1. Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για τα Ασουνόδευτα Παιδιά

Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για τα Ασουνόδευτα Παιδιά (SCEP) ξεκίνησε ως κοινή πρωτοβουλία κάποιων μελών της Διεθνούς Ένωσης Save the Children και της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR). Αναπτύχθηκε και εξελίχθηκε και σήμερα συμμετέχουν σε αυτό αρκετοί μη κυβερνητικοί εταίροι στην Ευρώπη\* που συνεχίζουν να συνεργάζονται στενά με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. Η Διεθνής Ένωση Save the Children προάγει την ολοκληρωμένη εφαρμογή των δικαιωμάτων όλων των παιδιών. Ευθύνη της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες είναι να διασφαλίζει την προστασία των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών.

Η UNICEF (Ταμείο του ΟΗΕ για τα Παιδιά) συνεργάζεται στενά με την οργάνωση Save the Children, την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και άλλους φορείς για την προαγωγή των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων παιδιών και τη διασφάλιση της προστασίας τους. Η Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. έχει αναθέσει στη UNICEF να υποστηρίζει την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών, να συμβάλλει στην ικανοποίηση των βασικών αναγκών τους και να διευρύνει τις ευκαιρίες για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη των δυνατοτήτων τους.

Σκοπός του Ευρωπαϊκού Προγράμματος για τα Ασουνόδευτα Παιδιά είναι η πραγμάτωση των δικαιωμάτων και του βέλτιστου συμφέροντος των ασυνόδευτων παιδιών που έχουν φθάσει ή βρίσκονται στην Ευρώπη, υιοθετώντας κοινή πολιτική και δεσμεύσεις για βέλτιστες πρακτικές σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδα. Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας το πρόγραμμα έχει αναλάβει διαρκή δέσμευση για την ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων με οργανώσεις που εργάζονται με ασυνόδευτα παιδιά στις χώρες της Ευρώπης. Το όραμα που οδηγεί το έργο του προγράμματος είναι «η ειδικότερη πραγμάτωση των δικαιωμάτων όλων των ασυνόδευτων παιδιών που εισέρχονται ή ταξιδεύουν ανά την Ευρώπη: τα παιδιά προστατεύονται, προάγονται η ευημερία και η ανάπτυξή τους, έχουν ευκαιρίες να αναπτύξουν όλες τις δυνατότητές τους και συμμετέχουν με ουσιαστικό τρόπο στην ανάπτυξη πολιτικών και πρακτικών που επηρεάζουν τη ζωή τους».

\* Για επικαιροποιημένο κατάλογο του δικτύου των μη κυβερνητικών οργανώσεων, βλέπε [www.separated-children-europe-programme.org](http://www.separated-children-europe-programme.org)

## A2. Ορισμός

Τα ασυνόδευτα παιδιά είναι ηλικίας κάτω των 18 ετών, βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους και έχουν αποχωριστεί από τους δύο γονείς τους ή τον προηγούμενο, κατά το νόμο ή το έθιμο, υπεύθυνο για τη φροντίδα τους. Κάποια παιδιά είναι παντελώς μόνα, ενώ, άλλα που εμπίπτουν επίσης στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για τα Ασυνόδευτα Παιδιά, μπορεί να ζουν με μέλη της ευρύτερης οικογένειάς τους που δεν είναι κατ' ανάγκην υπεύθυνα, κατά το νόμο ή το έθιμο, για τη φροντίδα τους. Όλα αυτά τα παιδιά είναι ασυνόδευτα και δικαιούνται διεθνή προστασία δυνάμει διαφόρων, ευρέως φάσματος, διεθνών και περιφερειακών κειμένων. Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για τα Ασυνόδευτα Παιδιά χρησιμοποιεί τον όρο «χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά»<sup>1</sup> αντί του όρου «ασυνόδευτα» επειδή ορίζει ακριβέστερα τα ουσιαστικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Κυρίως, ότι δεν απολαμβάνουν την επιμέλεια και την προστασία των γονέων τους ή των υπεύθυνων για τη φροντίδα τους και κατά συνέπεια υποφέρουν κοινωνικά και ψυχολογικά από το χωρισμό.

Παρότι κάποια χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά είναι «συνοδευόμενα» όταν φθάνουν στην Ευρώπη, οι ενήλικες που τα συνοδεύουν μπορεί να μην είναι ικανοί ή κατάλληλοι να αναλάβουν την ευθύνη της προστασίας τους. Οι επαγγελματίες που εργάζονται με αυτήν την ομάδα των παιδιών οφείλουν να γνωρίζουν ότι, ακόμα και όταν υπάρχει κάποιος υπεύθυνος για τη φροντίδα του παιδιού, στην πραγματικότητα το παιδί είναι χωρισμένο από την οικογένειά του και ενδέχεται να μην ικανοποιούνται πλήρως οι ανάγκες του.

Η προστασία είναι απαραίτητη επειδή τα ασυνόδευτα παιδιά στερούνται τη φροντίδα του γονέα ή άλλου υπεύθυνου για τη φροντίδα τους. Οι βιώσιμες και ασφαλείς λύσεις για τα ασυνόδευτα παιδιά απαιτούν την ενδελεχή εξέταση και αξιολόγηση της κατάστασης που επικρατεί στη χώρα καταγωγής και στη χώρα διαμονής τους. Επομένως είναι καθοριστικής σημασίας τα μέτρα προστασίας να είναι σύμφωνα με τη νο-

<sup>1</sup> Σημείωση της επιμελήτριας: στο παρόν κείμενο χρησιμοποιείται ο όρος «ασυνόδευτα παιδιά» με την έννοια ότι πρόκειται για παιδιά χωρισμένα από τις οικογένειές τους. Η επιλογή αυτή στηρίζεται στη χρήση του όρου «ασυνόδευτα παιδιά» τόσο στο Π.Δ. 220/2007 «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2009/3/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στο κράτη μέλη (ΕΕL 31/6.2.2003)» (ΦΕΚ 251, τ. Α') με το οποίο μεταφέρθηκε στην ελληνική νομοθεσία η Οδηγία 2009/3/ΕΚ σχετικά με τις συνθήκες υποδοχής των αιτούντων άσυλο όσο και στις Κατευθυντήριες Οδηγίες για τα Ασυνόδευτα Παιδιά που Ζητούν Άσυλο που εξέδωσαν το Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και ο Συνήγορος του Πολίτη τον Ιούνιο του 2005 με βάση την 3η έκδοση της Διακήρυξης Καλών Πρακτικών που εξέδωσε η οργάνωση Save the Children το 2004 ([http://www.savethechildren.org.fi/separated\\_children/good\\_practice/native/SCEPGR.pdf](http://www.savethechildren.org.fi/separated_children/good_practice/native/SCEPGR.pdf)).

μοθεσία ασύλου και τη νομοθεσία καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα, με τα διεθνή κριτήρια προστασίας των δικαιωμάτων των παιδιών και των δικαιωμάτων του ανθρώπου, με το διεθνές δίκαιο και με την εθνική νομοθεσία.

### A3. Διακήρυξη Καλών Πρακτικών

Η Διακήρυξη Καλών Πρακτικών περιλαμβάνει σαφή και απλουστευμένη επισκόπηση των αρχών, των πολιτικών και των πρακτικών που κατ' ανάγκην διέπουν την υλοποίηση μέτρων που διασφαλίζουν την προαγωγή και την προστασία των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων παιδιών στην Ευρώπη. Η Διακήρυξη αντανακλά την εμπειρία και την πρακτική του Εξειδικευμένου Δικτύου των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων του Ευρωπαϊκού Προγράμματος για τα Ασυνόδευτα Παιδιά. Η Διακήρυξη στηρίζεται κατά βάση στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού και σε δύο άλλα κείμενα: στο Γενικό Σχόλιο Νο. 6 που υιοθέτησε η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού το 2005 για τη Μεταχείριση των Ασυνόδευτων και των Χωρισμένων από τις Οικογένειές τους Παιδιών (στη συνέχεια αναφέρεται «Γενικό Σχόλιο Νο. 6») και στις Κατευθυντήριες Οδηγίες που εξέδωσε η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες το 1997 για τις Πολιτικές και τις Διαδικασίες που διέπουν τη Μεταχείριση των Ασυνόδευτων Παιδιών Αιτούντων Άσυλο (στη συνέχεια αναφέρονται «Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες»). Παρότι το τελευταίο κείμενο έχει επηρεάσει σημαντικά τη Διακήρυξη Καλών Πρακτικών υπογραμμίζεται ότι η Διακήρυξη Καλών Πρακτικών αφορά όλα τα ασυνόδευτα παιδιά και όχι μόνον όσα είναι αιτούντες άσυλο. Αναφορές στα προαναφερόμενα κείμενα – κλειδιά υπάρχουν σε όλα το κείμενο της Διακήρυξης.

Η παρούσα είναι η τέταρτη έκδοση της Διακήρυξης Καλών Πρακτικών του Ευρωπαϊκού Προγράμματος για τα Ασυνόδευτα Παιδιά. Υπογραμμίζεται ότι η Διακήρυξη είναι ζωντανό κείμενο που αντανακλά τη δυναμική εξέλιξη της προστασίας και των ζητημάτων των δικαιωμάτων του ανθρώπου που αφορούν στα ασυνόδευτα παιδιά. Η Διακήρυξη Καλών Πρακτικών δεν περιλαμβάνει απλά εξαντλητική παράθεση των κριτηρίων και των καλών πρακτικών, αλλά αποτελεί το πλαίσιο δράσης και υπεράσπισης στο οποίο μπορούμε να βασιζόμαστε για το μέλλον. Σχετικά σημειώνεται ότι ενδέχεται να ανακύψουν νέα ζητήματα που απαιτούν την επικαιροποίηση της Διακήρυξης Καλών Πρακτικών.

Για περισσότερες πληροφορίες για τα ζητήματα που αφορούν στην προστασία και στη

μεταχείριση των ασυνόδευτων παιδιών σας ενθαρρύνουμε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα μας και τις ιστοσελίδες των εταιρών μας. Επίσης, καλωσορίζουμε την άποψή σας και τα σχόλια σας για τη Διακήρυξη Καλών Πρακτικών ώστε να τη βελτιώσουμε και να προάγουμε τις προσπάθειές μας σε αυτό το πεδίο.

#### A4. Συντομογραφίες και ακρωνύμια

ΣΔΠ	Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, 1989 <sup>2</sup>
Γενικό Σχόλιο Νο. 6	Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο Νο. 6 για τη Μεταχείριση των Ασυνόδευτων και των Χωρισμένων από τις Οικογένειές τους Παιδιών που βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους, 2005 <sup>3</sup>
Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες	Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τις Πολιτικές και τις Διαδικασίες που διέπουν τη Μεταχείριση των Ασυνόδευτων Παιδιών Αιτούντων Άσυλο <sup>4</sup>

<sup>2</sup> Σημείωση της επιμελήτριας: για τον ελληνικό νόμο με τον οποίο κυρώθηκε η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, βλέπε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b38f0.html>

<sup>3</sup> Σημείωση της επιμελήτριας: για την ελληνική έκδοση του Γενικού Σχολίου Νο. 6, βλέπε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/42dd174b4.html>

<sup>4</sup> Σημείωση της επιμελήτριας: για την ελληνική έκδοση των Κατευθυντήριων Οδηγιών της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, βλέπε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3360.html>



## B. ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ

Πρόκειται για τις αρχές που διέπουν τη Διακήρυξη Καλών Πρακτικών και πρέπει να εφαρμόζονται σε όλα τα στάδια του εντοπισμού, της φροντίδας, της λήψης αποφάσεων και της παροχής υπηρεσιών στα ασυνόδευτα παιδιά.

Σημειώνεται ότι οι περισσότερες αρχές παραπέμπουν αρχικά σε ένα κείμενο, που είναι απόσπασμα ή περίληψη του σχετικού άρθρου ή παραγράφου. Όσοι επιθυμούν να επικαλεστούν διατάξεις νόμου ή την πολιτική για την προστασία και το σεβασμό των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων παιδιών οφείλουν να προστρέξουν στο ολοκληρωμένο κείμενο των παραπομπών.

### B1. Βέλτιστο συμφέρον

Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν στα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Οιοσδήποτε καθορισμός<sup>5</sup> ή αξιολόγηση<sup>6</sup> του βέλτιστου συμφέροντος πρέπει να στηρίζεται στις προσωπικές περιστάσεις κάθε παιδιού και να συνεκτιμά την κατάσταση της οικογένειας του παιδιού, την κατάσταση που επικρατεί στη χώρα καταγωγής του, τις ευπάθειες του παιδιού, την ασφάλεια και τους κινδύνους στους οποίους εκτίθεται και τις ανάγκες προστασίας του, το επίπεδο της ένταξής του στη χώρα υποδοχής καθώς και την πνευματική και σωματική του υγεία, τις συνθήκες εκπαίδευσης αλλά και τις κοινωνικο - οικονομικές συνθήκες. Αυτές οι εκτιμήσεις εντάσσονται στο πλαίσιο του φύλου, της ιθαγένειας καθώς και του εθνοτικού, πολιτισμικού και γλωσσικού υπόβαθρου του παιδιού. Ο καθορισμός του βέλτιστου συμφέροντος των ασυνόδευτων παιδιών είναι διεπιστημονική διε-

<sup>5</sup> Ο καθορισμός του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού είναι η επίσημη διαδικασία που έχει σχεδιαστεί για τον καθορισμό του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού σε σημαντικές αποφάσεις που το αφορούν και απαιτούν αυστηρές διαδικαστικές εγγυήσεις. Αυτή η διαδικασία πρέπει να διασφαλίζει την προσήκουσα συμμετοχή του παιδιού χωρίς διακρίσεις. Επίσης, πρέπει να αποδίδεται η προσήκουσα σημασία στις απόψεις του παιδιού, λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία και την ωριμότητά του. Προϋποθέτει υπεύθυνους να αποφασίσουν με την κατάλληλη τεχνογνωσία και εξισορροπεί όλους τους σχετικούς παράγοντες ώστε να αξιολογηθεί η βέλτιστη επιλογή. Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τον Καθορισμό του Βέλτιστου Συμφέροντος των Παιδιών, 2008. (βλέπε στην αγγλική σε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/48480c342.html>).

<sup>6</sup> Η αξιολόγηση του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού είναι διαδικασία που πρέπει να εφαρμόζεται συστηματικά σε πολλές καταστάσεις που συμβαίνουν από τη φάση του εντοπισμού του ασυνόδευτου παιδιού ή του παιδιού που βρίσκεται σε κίνδυνο έως την υλοποίηση διαρκούς και βιώσιμης λύσης για την περίπτωση του. Για παράδειγμα, πρέπει να εφαρμόζεται πριν την αναζήτηση της οικογένειας του παιδιού ή την παροχή προσωρινής φροντίδας. Η αξιολόγηση μπορεί να πραγματοποιείται είτε χωριστά είτε σε συνεργασία με άλλους. Δεν απαιτεί την τήρηση των αυστηρών διαδικαστικών εγγυήσεων που διέπουν τον καθορισμό του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού, αλλά το εμπλεκόμενο προσωπικό πρέπει να έχει τα απαραίτητα προσόντα και τις αναγκαίες γνώσεις. Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τον Καθορισμό του Βέλτιστου Συμφέροντος των Παιδιών, 2008 (βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 5).

γασία στην οποία συμμετέχουν οι αρμόδιοι φορείς και ανατίθεται σε ειδικευμένους επαγγελματίες και εμπειρογνώμονες που εργάζονται με παιδιά.

- \* ΣΔΠ, άρθρο 3 (1): σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού.
- \* Άρθρο 20 (1): κάθε παιδί που στερείται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό του περιβάλλον ή το οποίο για το δικό του συμφέρον δεν είναι δυνατόν να παραμείνει στο περιβάλλον αυτό δικαιούται ειδική προστασία και βοήθεια εκ μέρους κράτους.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφοι 19 έως 22: η αρχή του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού πρέπει να διέπει όλα τα στάδια του κύκλου της μετακίνησης.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφος 1.5: Επιβεβαιώνει το άρθρο 3 παράγραφος 1 της ΣΔΠ.

## B2. Διαβίωση και ανάπτυξη

Όλα τα ασυνόδευτα παιδιά έχουν δικαίωμα στη ζωή και το δικαίωμα να ζητούν διεθνή προστασία. Σε κάθε περίπτωση είναι απαράδεκτη η άρνηση των δικαιωμάτων του παιδιού και η κακοποίησή του. Στα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να παρέχονται προστασία και αρωγή ώστε να εξασφαλίζεται η κατάλληλη ένδυσή τους, η διατροφή τους και η στέγασή τους και η ικανοποίηση των αναγκών της σωματικής, πνευματικής, ψυχολογικής και συναισθηματικής τους υγείας. Στα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να παρέχονται ευκαιρίες εξέλιξης, εκμάθησης και ευημερίας και να υποστηρίζονται και να ενθαρρύνονται να αναπτύσσουν όλες τις δυνατότητές τους.

- \* ΣΔΠ, άρθρο 6 (1): τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν ότι κάθε παιδί έχει εγγενές δικαίωμα στη ζωή.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφοι 23 έως 24: τα ασυνόδευτα παιδιά είναι ευάλωτα καθώς εκτίθενται σε διάφορους κινδύνους που επηρεάζουν τη ζωή τους, την επιβίωσή τους και την ανάπτυξή τους. Επομένως, πρέπει να λαμβάνονται μέτρα για την προστασία των παιδιών από αυτούς τους κινδύνους.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφος 7.1

### B3. Αρχή της μη διακριτικής μεταχείρισης

Όλα τα ασυνόδευτα παιδιά έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν μεταχείριση και δικαιώματα όμοια με αυτά που αναγνωρίζονται στα παιδιά που είναι πολίτες της χώρας υποδοχής. Κατ' αρχήν και πρωτίστως πρέπει να απολαμβάνουν τη μεταχείριση που αρμόζει στα παιδιά όσον αφορά στα ταξιδιωτικά έγγραφα, στα έγγραφα εισόδου στη χώρα υποδοχής ή στα έγγραφα διαμονής ή στο καθεστώς τους ως διερχομένων από τη χώρα υποδοχής. Όλες οι εκτιμήσεις για το καθεστώς τους ως μεταναστών είναι δευτερεύουσας σημασίας και στηρίζονται στις αρχές της ευημερίας του παιδιού.

- \* ΣΔΠ, άρθρο 2: τα δικαιώματα που εγγυάται η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού εφαρμόζονται σε όλα τα παιδιά χωρίς καμιά διάκριση και ανεξάρτητα από τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις πολιτικές ή άλλες πεποιθήσεις των παιδιών ή των γονέων τους, την εθνική, εθνοτική ή κοινωνική καταγωγή τους, την περιουσία τους, τις αναπηρίες τους, τη γέννησή τους ή οιαδήποτε άλλη κατάσταση.
- \* Άρθρο 22 (1) της ΣΔΠ: τα ασυνόδευτα παιδιά πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο δικαιούνται προστασία και αρωγή προκειμένου να απολαμβάνουν τα δικαιώματα που εγγυάται η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και άλλα διεθνή κείμενα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου ή του ανθρωπιστικού δικαίου στα οποία τα κράτη είναι συμβαλλόμενα μέρη.
- \* Άρθρο 22 (2): όταν δεν εντοπίζονται οι γονείς ή άλλα μέλη της οικογένειας του παιδιού πρόσφυγα, εξασφαλίζεται στο παιδί η προστασία που παρέχεται σε κάθε άλλο παιδί που στερείται σε μόνιμη ή προσωρινή βάση το οικογενειακό του περιβάλλον.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 18: η αρχή της μη διάκρισης, σε όλες τις πτυχές της, εφαρμόζεται σε όλες τις καταστάσεις που αφορούν στα ασυνόδευτα παιδιά. Ειδικότερα, απαγορεύει κάθε διάκριση λόγω του καθεστώτος του παιδιού ως ασυνόδευτου ή ως πρόσφυγα, αιτούντα άσυλο ή μετανάστη.

### B4. Συμμετοχή

Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν στα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να αναζητούνται και να λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις και οι επιθυμίες τους. Επιβάλλεται η υιοθέτηση

και η εφαρμογή μέτρων που διευκολύνουν την ουσιαστική συμμετοχή τους, σύμφωνα με την ηλικία και την ωριμότητά τους. Προσήκουσες εγγυήσεις πρέπει να διασφαλίζουν ότι δεν πληγώνουν τα παιδιά οι διαβουλευσεις και οι συνεντεύξεις. Πρέπει να αντιμετωπίζονται πολιτισμικοί και γλωσσικοί παράγοντες που μπορεί να εμποδίζουν την επικοινωνία. Σε κάθε νομική διαδικασία, τα ασυνόδευτα παιδιά έχουν το δικαίωμα άμεσης ακρόασης ή ακρόασης δια του νομίμου εκπροσώπου τους ή επιτρόπου τους. Τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να ενθαρρύνονται και να τους παρέχεται η δυνατότητα να εκφράζουν τις απόψεις τους, τις ανησυχίες τους και τα παράπονά τους για τη φροντίδα και την επιμέλεια, την εκπαίδευση, τις υπηρεσίες υγείας, τη νομική εκπροσώπηση και τις διαρκείς και ασφαλείς λύσεις.

- \* ΣΔΠ, άρθρο 12: στις απόψεις των παιδιών πρέπει να δίδεται η προσήκουσα σημασία λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία και την ωριμότητά τους. Τα παιδιά πρέπει να έχουν την ευκαιρία να ακούγονται σε όλες τις διαδικασίες που τα αφορούν.
- \* Άρθρο 25: τα παιδιά που τοποθετούνται σε προνοιακές δομές έχουν το δικαίωμα σε περιοδική αναθεώρηση των συνθηκών διαβίωσής τους.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 25: όσον αφορά στα ασυνόδευτα παιδιά, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις και οι επιθυμίες τους.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 5.14 και 5.15.

## **B5. Δικαίωμα ενημέρωσης**

Στα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να παρέχονται πληροφορίες, σε γλώσσα που κατανοούν πλήρως, για παράδειγμα για τα δικαιώματά τους, την υποστήριξη και τις διαθέσιμες υπηρεσίες στις οποίες μπορούν να έχουν πρόσβαση, τις διαδικασίες καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα ή άλλου καθεστώτος, την αναζήτηση της οικογένειάς τους και για την κατάσταση που επικρατεί στη χώρα καταγωγής τους. Επίσης, πρέπει να ενημερώνονται για τις υποχρεώσεις τους και την προσδοκώμενη συμπεριφορά τους. Η ενημέρωση πρέπει να παρέχεται άμεσα και να επικαιροποιείται τακτικά, με τρόπο που αρμόζει στο καθεστώς τους ως παιδιών, από εκπαιδευμένο και ενημερωμένο προσωπικό.

- \* ΣΔΠ, άρθρο 13.

- \* Άρθρο 17: τα κράτη διασφαλίζουν την πρόσβαση των παιδιών στην ενημέρωση που προέρχεται από διάφορες διεθνείς και εθνικές πηγές.
- \* Άρθρο 22 (2): τα κράτη συνεργάζονται, όπως αυτά το κρίνουν αναγκαίο, σε όλες τις προσπάθειες του ΟΗΕ και άλλων αρμόδιων διακυβερνητικών ή μη κυβερνητικών οργανισμών όσον αφορά στα μέτρα αναζήτησης της οικογένειας.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 24.

## **B6. Διερμηνεία**

Στα παιδιά, που συμμετέχουν σε συνεντεύξεις ή αιτούνται την πρόσβαση σε υπηρεσίες ή σε νομικές διαδικασίες ή παρίστανται σε συναντήσεις προγραμματισμού/σχεδιασμού ή αναθεώρησης της κατάστασής τους, πρέπει να διασφαλίζονται υπηρεσίες κατάλληλα εκπαιδευμένων διερμηνέων που μιλούν τη γλώσσα που κατανοούν.

- \* ΣΔΠ, άρθρο 12.
- \* Άρθρο 13: τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης και στην ελευθερία αναζήτησης, λήψης και διάδοσης πληροφοριών.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 95.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφος 5.13.

## **B7. Εμπιστευτικότητα**

Ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να λαμβάνεται ώστε να μην αποκαλύπτονται πληροφορίες που εκθέτουν σε κίνδυνο το ασυνόδευτο παιδί ή τα μέλη της οικογένειάς του στη χώρα καταγωγής του, ανεξάρτητα από τη συναίνεση που ενδεχομένως έχει παράσχει το παιδί. Πριν διαβιβασθούν σε άλλες οργανώσεις ή επαγγελματίες ευαίσθητα πληροφοριακά δεδομένα, που αφορούν στα ασυνόδευτα παιδιά, επιβάλλεται να λαμβάνεται η συγκατάθεσή τους με τρόπο που ανταποκρίνεται στην ηλικία τους. Οι πληροφορίες δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για λόγους διαφορετικούς από αυτούς για τους οποίους ζητήθηκαν. Η εμπιστευτικότητα μπορεί να μην τηρηθεί μόνο στις περιπτώσεις που είναι αναγκαίο για την προστασία του παιδιού ή άλλου προσώπου από σοβαρή βλάβη.

- \* ΣΔΠ, άρθρο 16: τα παιδιά έχουν δικαίωμα προστασίας από κάθε αυθαίρετη ή παράνομη επέμβαση στη ιδιωτική τους ζωή, στην οικογένειά τους, στην κατοικία τους και στην αλληλογραφία τους.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 29: τα συμβαλλόμενα κράτη οφείλουν να προστατεύουν την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών που αφορούν στα ασυνόδευτα παιδιά ή στα παιδιά πρόσφυγες.
- \* Παράγραφος 30: ιδιαίτερη προσοχή εφιστάται στην προστασία της ευημερίας των προσώπων που συνεχίζουν να διαμένουν στη χώρα καταγωγής του παιδιού.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 5.16 και 5.17.

## **B8. Σεβασμός της πολιτισμικής ταυτότητας**

Για τα ασυνόδευτα παιδιά είναι ζωτικής σημασίας η διατήρηση της μητρικής τους γλώσσας και των δεσμών με το πολιτισμικό τους υπόβαθρο και τη θρησκεία τους. Η παροχή υπηρεσιών παιδικής πρόνοιας, υγείας και εκπαίδευσης πρέπει να αντανακλά τις πολιτισμικές τους ανάγκες. Ιδιαίτερη μέριμνα απαιτείται ώστε να μην διαιωρίζονται οι πτυχές των πολιτισμικών παραδόσεων που συνεπάγονται διακριτική μεταχείριση των παιδιών και προσβολή των δικαιωμάτων τους. Η διατήρηση του πολιτισμού και της γλώσσας είναι επίσης ιδιαίτερα σημαντική στις περιπτώσεις όπου το παιδί πρόκειται να επιστρέψει στην πατρίδα του.

- \* ΣΔΠ, άρθρο 8: τα παιδιά έχουν δικαίωμα να διατηρούν ή να αποκαθιστούν ζωτικής σημασίας στοιχεία της ταυτότητάς τους.
- \* Άρθρο 24: τα παιδιά έχουν δικαίωμα στο καλύτερο δυνατό επίπεδο υγείας και να επωφελούνται από τις υπηρεσίες ιατρικής θεραπείας και αποκατάστασης αναπήρων.
- \* Άρθρο 30: τα παιδιά που ανήκουν σε εθνοτικές, θρησκευτικές ή γλωσσικές μειονότητες έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν την πολιτισμική τους ζωή, να πρεσβεύουν και να ασκούν τη θρησκεία τους και να χρησιμοποιούν τη γλώσσα τους.

## **B9. Συνεργασία των φορέων**

Οι οργανώσεις, οι κυβερνητικοί φορείς, οι εθνικοί και τοπικοί φορείς και οι επαγ-

γελματίες που εμπλέκονται στην παροχή υπηρεσιών στα ασυνόδευτα παιδιά υποχρεούνται να τηρούν τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Οφείλουν να συνεργάζονται σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο ώστε να διασφαλίζουν την προστασία και την ενίσχυση της ευημερίας και των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων παιδιών. Για την ικανοποίηση των αλληλεξαρτώμενων αναγκών των ασυνόδευτων παιδιών είναι αναγκαία η υιοθέτηση μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης.

\* ΣΔΠ, άρθρο 22 (2).

\* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφος 12.

## **B10. Επιμόρφωση και / ή κατάρτιση του προσωπικού**

Οι επαγγελματίες που παρέχουν υπηρεσίες σε ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να έχουν την κατάλληλη και δια βίου κατάρτιση/επιμόρφωση, που επικεντρώνεται ειδικά στα δικαιώματα και στις ανάγκες των ασυνόδευτων παιδιών, αλλά επίσης σε πολιτισμικούς παράγοντες και στην ανάπτυξη των κατάλληλων δεξιοτήτων επικοινωνίας μαζί τους. Η κατάρτιση πρέπει επίσης να διασφαλίζει την ευαισθητοποίηση όσων παρέχουν υπηρεσίες σε ασυνόδευτα σε θέματα πολιτισμικής φύσης και σε θέματα φύλων και την κατανόηση της διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Το προσωπικό των μεταναστευτικών και των συνοριακών αστυνομικών υπηρεσιών και άλλοι αρμόδιοι φορείς πρέπει να επιμορφώνονται ώστε να διεξάγουν φιλικές προς τα παιδιά συνεντεύξεις.

\* ΣΔΠ, άρθρο 3 (3): τα κράτη μεριμνούν ώστε οι οργανισμοί και οι υπηρεσίες / φορείς που παρέχουν προστασία ή φροντίδα στα παιδιά λειτουργούν σύμφωνα με τα κριτήρια που έχουν θεσπιστεί από τις αρμόδιες αρχές, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά στην καταλληλότητα του προσωπικού τους και στην ύπαρξη κατάλληλης εποπτείας.

\* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 75: το προσωπικό που ασχολείται με διαδικασίες καθορισμού του καθεστώτος των παιδιών πρέπει να είναι κατάλληλα καταρτισμένο σε θέματα διεθνούς και εθνικού προσφυγικού δικαίου.

\* Παράγραφος 95: ιδιαίτερη προσοχή εφιστάται στην κατάρτιση των υπαλλήλων που εργάζονται με τα ασυνόδευτα παιδιά και χειρίζονται τις υποθέσεις τους. Η εξειδικευμένη επιμόρφωση είναι εξίσου σημαντική για τους νομικούς συμπαραστάτες,

του επιτρόπου, τους διερμηνείς και άλλους επαγγελματίες που ασχολούνται με ασυνόδευτα παιδιά.

- \* Παράγραφος 96: σκιαγραφεί τα βασικά στοιχεία της κατάρτισης/επιμόρφωσης.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφος 11.

## **B11. Βιωσιμότητα των αποφάσεων**

Οι αποφάσεις που υιοθετούνται για τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να λαμβάνουν υπόψη – στο μέτρο του δυνατού – τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα και την ευημερία τους. Οι λύσεις πρέπει να είναι συγκεκριμένες, ασφαλείς και βιώσιμες.

- \* ΣΔΠ, άρθρο 3 (1)
- \* Άρθρο 22 (1)
- \* Άρθρο 22 (2)
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 79: απώτατος στόχος της ικανοποίησης των αναγκών των ασυνόδευτων παιδιών είναι ο εντοπισμός μιας βιώσιμης λύσης που ικανοποιεί όλες τις ανάγκες προστασίας τους.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφος 9.

## **B12. Ταχύτητα**

Όλες οι αποφάσεις που αφορούν στα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να λαμβάνονται άμεσα, συνεκτιμώντας την αίσθηση του χρόνου που έχουν τα παιδιά. Ενώ όλες οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται μετά από ενδελεχή εξέταση όλων των στοιχείων, τεκμαίρεται ότι η καθυστέρηση είναι επιζήμια για το παιδί. Η άποψη ότι το παιδί διέρχεται από τη χώρα υποδοχής δεν πρέπει να επηρεάζει το καθήκον των αρμόδιων φορέων να υιοθετούν τα αναγκαία μέτρα για την έναρξη των σχετικών διαδικασιών. Η έγκαιρη υιοθέτηση αποφάσεων είναι προς το συμφέρον όλων των ενδιαφερομένων μερών.

- \* ΣΔΠ, άρθρο 3 (1)



\* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 8.1 και 8.5.

## Γ. ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Είναι διάφοροι οι λόγοι της παρουσίας των ασυνόδευτων παιδιών στην Ευρώπη. Τα ασυνόδευτα παιδιά μπορεί να ταξιδεύουν προς ή εντός της Ευρώπης αναζητώντας άσυλο, λόγω του φόβου δίωξης ή της έλλειψης προστασίας στη χώρα καταγωγής τους που οφείλεται στην παραβίαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, στις ένοπλες συρράξεις ή στις αναταραχές. Τα ασυνόδευτα παιδιά μπορεί να αναζητούν άλλες μορφές προστασίας, επειδή είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλικούς ή για άλλους λόγους εκμετάλλευσης ή επειδή ταξίδεψαν προς ή εντός της Ευρώπης για να διαφύγουν καταστάσεις σοβαρών στερήσεων ή επειδή αναζητούν νέες ευκαιρίες και καλύτερη ζωή. Κάποια ασυνόδευτα παιδιά μπορεί να έχουν ανάγκη προστασίας από την ενδοοικογενειακή βία και την κακοποίηση που υφίστανται στο οικογενειακό τους περιβάλλον ή από τις διακρίσεις ή τις κακοποιήσεις που οφείλονται στο φύλο τους ή όταν έχουν εμπλακεί σε ένοπλες συγκρούσεις ή έχουν υπηρετήσει σε στρατιωτικά σώματα καθ' οιονδήποτε άλλον τρόπο – αυτά τα παιδιά δεν πρέπει να θεωρούνται ούτε να αντιμετωπίζονται ως εγκληματίες: καθ' αρχήν πρέπει να απολαμβάνουν τη μεταχείριση που επιφυλάσσεται στα παιδιά που είναι θύματα βίας. Κάποια ασυνόδευτα παιδιά φθάνουν στην Ευρώπη για να συνενωθούν με μέλη της οικογένειάς τους που ήδη βρίσκονται στην Ευρώπη, όταν ελλείψει προγραμμάτων νομιμοποίησης των μεταναστών ή εξαιτίας των περιορισμών που θέτουν οι διαδικασίες της οικογενειακής επανένωσης καθίσταται ανέφικτη η νόμιμη επανένωση ή η επανένωση σε εύλογο χρόνο. Κάποια στερούνται εγγράφων ταυτότητας ή διαμονής ενώ άλλα μπορεί να διέρχονται τη χώρα υποδοχής καθ' οδόν προς τον τελικό προορισμό τους. Κάποια ασυνόδευτα παιδιά μπορεί να είναι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ταξιδεύουν εντός της Ευρώπης και άλλα μπορεί να φθάνουν στην Ευρώπη στο πλαίσιο προγραμμάτων μετεγκατάστασης πολιτών τρίτων χωρών και επομένως δικαιούνται να λάβουν άδεια διαμονής με την άφιξή τους. Σε όλα τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να αναγνωρίζεται το δικαίωμα να καταθέτουν αίτημα ασύλου ή, συμπεριλαμβανομένων των ασυνόδευτων παιδιών που είναι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να καθορίζεται το βέλτιστο συμφέρον τους. Περαιτέρω, για τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να προβλέπονται δωρεάν νομική συνδρομή, ο διορισμός επιτρόπου και η παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών για τις σχετικές διαδικασίες<sup>7</sup>.

<sup>7</sup> Άρθρα 1 και 22 της ΣΔΠ, Άρθρο 6 της Σύμβασης της Χάγης του 1996 για τη δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία σε θέματα γονικής μέριμνας και μέτρων προστασίας των παιδιών, Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφος 3.1, European Council on Refugees and Exiles, Position of Refugee Children, November 1996, paragraphs 8 και 11, άρθρο 1 (1) της Απόφασης ΕΕ για τους

Παρότι είναι ευρύ το φάσμα των κατηγοριών των ασυνόδευτων παιδιών, τα περισσότερα εμπίπτουν σε μια από τις τρεις ομάδες: σε όσα αναζητούν προστασία (συμπεριλαμβανομένου του ασύλου), σε όσα είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων και σε όσα είναι μετανάστες, συμπεριλαμβανομένων όσων επιδιώκουν την οικογενειακή συνένωση ή οικονομικές και εκπαιδευτικές ευκαιρίες. Είναι σημαντικό να αναγνωρίζεται η αλληλοσυμπληρωματικότητα και το ενδεχόμενο της ουσιαστικής αλληλοεπικάλυψης αυτών των ομάδων. Κατά την άφιξη του ασυνόδευτου παιδιού δεν είναι πάντα προφανές σε ποια από τις ομάδες ανήκει και γι' αυτόν ακριβώς το λόγο προηγείται η ικανοποίηση των προνοιακών αναγκών και έπεται ο καθορισμός του μεταναστευτικού καθεστώτος του παιδιού, καθώς η διαδικασία αυτή απαιτεί χρόνο.

Κατ' αρχήν και πρωτίστως, όλα τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να απολαμβάνουν τη μεταχείριση που αρμόζει στα παιδιά ενώ το καθεστώς τους ως μεταναστών είναι δευτερεύουσας σημασίας. Οι ανησυχίες που άπτονται της μετανάστευσης δεν μπορεί να είναι η βάση της άρνησης εισόδου ή διαμονής ενός ασυνόδευτου παιδιού στη χώρα υποδοχής. Το προσωπικό των υπηρεσιών μετανάστευσης, των αστυνομικών υπηρεσιών, οι κοινωνικοί λειτουργοί και άλλοι επαγγελματίες επιβάλλεται να αποδίδουν πρωτίστως σημασία στις αρχές της παιδικής προστασίας και πρόνοιας που διέπουν τη μεταχείριση των ασυνόδευτων παιδιών. Όσον αφορά στις συνθήκες υποδοχής και αρωγής, όλα τα ασυνόδευτα παιδιά έχουν κοινά και ειδικά δικαιώματα και ανάγκες. Όλα πρέπει να έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες πρόνοιας, προστασίας, εκπαίδευσης και υγείας. Κατά προτεραιότητα πρέπει να εξετάζονται οι ανάγκες αποκατάστασης των ασυνόδευτων παιδιών και θεραπείας των ψυχολογικών και άλλων τραυματικών εμπειριών που έχουν βιώσει.

Επιπλέον, πρέπει να εφαρμόζονται διαδικασίες που ικανοποιούν τις ανάγκες προστασίας (συμπεριλαμβανομένου του ασύλου) και την ανεύρεση βιώσιμης λύσης για κάθε ασυνόδευτο παιδί λαμβάνοντας υπόψη την πρωταρχική σημασία της αρχής του βέλτιστου συμφέροντος. Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για τα Ασυνόδευτα Παιδιά πιστεύει ότι είναι προς το συμφέρον όλων των ενδιαφερομένων μερών η ανάπτυξη επίσημων διαδικασιών και η υιοθέτηση εγγυήσεων και συμφωνημένων κριτηρίων που διασφαλίζουν την αξιολόγηση του βέλτιστου συμφέροντος για όλα τα ασυνόδευτα

Ασυνόδευτους Ανήλικους, άρθρα 2(α) και 3(δ) του Πρωτοκόλλου για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Διακίνησης Προσώπων, ιδιαίτερα Γυναικών και Παιδιών και άρθρα 14 και 19 του Πρωτοκόλλου κατά της Λαθραίας Διακίνησης Μεταναστών από τη γη, τη θάλασσα και τον αέρα.

παιδιά με τρόπον ώστε να αποτελεί το πρωταρχικό κριτήριο για τον εντοπισμό των αναγκών προστασίας και της βιώσιμης λύσης. Επειδή η κατάσταση κάθε ασυνόδευτου παιδιού είναι μοναδική, ο καθορισμός και η αξιολόγηση του βέλτιστου συμφέροντος πρέπει πάντα να στηρίζονται στις ειδικότερες προσωπικές περιστάσεις κάθε περίπτωσης.

Στη συνέχεια σημειώνονται κάποια από τα ειδικότερα χαρακτηριστικά των ασυνόδευτων παιδιών που είναι αιτούντες άσυλο, των ασυνόδευτων παιδιών που είναι μετανάστες και των ασυνόδευτων παιδιών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων.

## **Γ1. Ασυνόδευτα παιδιά αιτούντες άσυλο**

Γ1.1 Κάποια ασυνόδευτα παιδιά ταξιδεύουν με προορισμό την Ευρώπη ή εντός της Ευρώπης για να διαφύγουν τις διώξεις, την αναγκαστική στρατολόγηση, τις συρράξεις και τις αναταραχές. Ανεξάρτητα από την ηλικία, τη χώρα καταγωγής, τη μέθοδο και τη διαδρομή του ταξιδιού ή τη νόμιμη ή παράνομη είσοδο ή μετακίνησή τους στην Ευρώπη πρέπει να έχουν πάντα πρόσβαση στις διαδικασίες που διασφαλίζουν τη διεθνή προστασία, συμπεριλαμβανομένης της περίπτωσης όπου εξετάζεται εάν οι περιστάσεις που επικαλούνται πληρούν τα κριτήρια της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων.

Γ1.2 Οι χειριστές των αιτημάτων ασύλου οφείλουν να γνωρίζουν ότι τα παιδιά αντιμετωπίζουν συγκεκριμένες μορφές δίωξης και ότι κάποιες παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου έχουν σοβαρότερες επιπτώσεις στα παιδιά. Ουδέποτε πρέπει να απομακρύνονται τα ασυνόδευτα παιδιά από τη χώρα υποδοχής, εάν προηγουμένως δεν έχει εξεταστεί ενδελεχώς το αίτημά τους για άσυλο και δεν έχει καθοριστεί το βέλτιστο συμφέρον τους, σε πλαίσιο που διασφαλίζει τις θεμελιώδεις διαδικαστικές εγγυήσεις και τον εντοπισμό της διαρκούς και βιώσιμης λύσης που αρμόζει στην περίπτωση τους.

Γ1.3 Τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να εξαιρούνται από τις ταχύρρυθμες διαδικασίες καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα που στηρίζονται στο μαχητό τεκμήριο των ασφαλών χωρών και στον καταχρηστικό χαρακτήρα των ισχυρισμών διεθνούς προστασίας. Οι αποφάσεις επί των αιτημάτων τους για άσυλο πρέπει να λαμβάνονται σε εξατομικευμένη βάση, στο πλαίσιο διαδικασίας όπου εξετάζονται ολοκληρωμένα όλες

οι προσωπικές περιστάσεις που επικαλούνται. Η εξέταση των αιτημάτων ασύλου των ασυνόδευτων παιδιών δεν πρέπει να εντάσσεται στις διαδικασίες που έχουν σχεδιαστεί για τους ενήλικες και τα όργανα που αποφασίζουν επ' αυτών οφείλουν να εφαρμόζουν διαδικασίες που αρμόζουν στις ανάγκες των των παιδιών και στο πνευματικό τους επίπεδο.

- \* ΣΔΠ, άρθρο 22 (1)
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 26: διασφαλίζοντας την προσήκουσα μεταχείριση των ασυνόδευτων παιδιών, τα κράτη οφείλουν να εκπληρώνουν απαρέγκλιτα την υποχρέωση μη επαναπροώθησης που απορρέει από το ανθρωπιστικό και το προσφυγικό δίκαιο.
- \* Παράγραφοι 27 και 28: τα κράτη οφείλουν να μην επιστρέφουν τα παιδιά σε καταστάσεις όπου υπάρχει πραγματικός κίνδυνος στρατολόγησης ανηλίκων.
- \* Παράγραφοι 56 έως 60: στα παιδιά στρατιώτες πρέπει να επιφυλάσσεται η μεταχείριση των θυμάτων των συρράξεων και να τους παρέχεται κάθε συνδρομή για την επανένταξή τους σε μη στρατιωτική ζωή. Κατ' αρχήν δεν πρέπει να κρατούνται, εκτός αν συνιστούν σοβαρή απειλή, και δεν πρέπει να απομακρύνονται από τη χώρα υποδοχής εάν διατρέχουν τον κίνδυνο να στρατολογηθούν εκ νέου. Η συμμετοχή σε εχθροπραξίες μπορεί να συνιστά δώριση.
- \* Παράγραφος 66: ανεξάρτητα από την ηλικία τους, τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να απολαμβάνουν το δικαίωμα πρόσβασης στις διαδικασίες ασύλου και σε άλλους μηχανισμούς παροχής διεθνούς προστασίας.

## Γ2. Ασυνόδευτα παιδιά μετανάστες

Κάποια ασυνόδευτα παιδιά ταξιδεύουν μόνα, ως μετανάστες, αναζητώντας διέξοδο στις σοβαρές και παρατεταμένες καταστάσεις φτώχειας, στερήσεων και κακουχιών ή ευκαιρίες για καλλίτερο και ασφαλέστερο μέλλον. Πολλά εξ αυτών είναι παιδιά χωρίς ισχυρά έγγραφα ταυτότητας ή διαμονής. Ουδέποτε πρέπει να απομακρύνονται από τη χώρα υποδοχής τα ασυνόδευτα παιδιά μετανάστες, εάν προηγουμένως δεν καθοριστεί ενδελεχώς το βέλτιστο συμφέρον τους, στο πλαίσιο της κατάλληλης διαδικασίας κατά την οποία συνεκτιμάται η κατάσταση που επικρατεί στη χώρα καταγωγής τους. Ο καθορισμός του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού και η αξιολόγηση της κατά-

στασης του στη χώρα καταγωγής του πρέπει να διεξάγονται από οργάνωση που είναι εξειδικευμένη και έχει εμπειρία σε ζητήματα προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού.

\* ΣΔΠ, άρθρο 2

### Γ3. Ασυνόδετα παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων

Γ3.1 Τα παιδιά διακινούνται<sup>8</sup> προς και εντός της Ευρώπης για εκμετάλλευση διαφόρων μορφών, συμπεριλαμβανομένων της πορνείας, της παραγωγής παιδικής πορνογραφίας, της επαιτείας, της κλοπής και της μικροεγκληματικότητας και άλλων μορφών εργασιακής εκμετάλλευσης. Τα κράτη οφείλουν να υιοθετήσουν μέτρα για την πρόληψη και την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων με την αμοιβαία ανταλλαγή των σχετικών πληροφοριών. Επίσης, οφείλουν να διασφαλίσουν την ενημέρωση και την κατάρτιση/επιμόρφωση του προσωπικού των υπηρεσιών μετανάστευσης και των συνοριακών αστυνομικών υπηρεσιών, ώστε να εντοπίζουν τα παιδιά που ενδέχεται να είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων και να παραπέμπουν τις σχετικές υποθέσεις στις υπηρεσίες παιδικής πρόνοιας και προστασίας.

Γ3.2 Τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων δεν πρέπει να θεωρούνται ή να αντιμετωπίζονται ως εγκληματίες. Αντίθετα, πρέπει να εξετάζονται κατά προτεραιότητα τα ζητήματα της προστασίας, της αρωγής και της αποκατάστασής τους. Ουδέποτε πρέπει να αναγκάζονται τα παιδιά να παρέχουν αποδεικτικά στοιχεία σε βάρος των αυτουργών της εμπορίας ανθρώπων με αντάλλαγμα τη χορήγηση άδειας διαμονής. Οι αποφάσεις για τη χορήγηση προσωρινής ή μόνιμης άδειας διαμονής πρέπει να είναι σύμφωνες με το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού και να μην εξαρτώνται από τη συνεργασία με τις αρχές. Στα ασυνόδετα παιδιά αυτής της κατηγορίας πρέπει να παρέχεται επαρκής χρόνος για να αποφασίσουν τη στάση που θα τηρήσουν όσον αφορά στη μαρτυρική τους κατάθεση. Χρειάζονται χρόνο για να δημιουργήσουν σχέσεις εμπιστοσύνης με τους αρμόδιους επαγγελματίες και για να αισθανθούν ασφάλεια και σιγουριά. Οι συνεντεύξεις για τον καθορισμό του καθεστώτος μετανάστευσης στο

<sup>8</sup> Η διάταξη της παραγράφου (α) του άρθρου του Πρωτοκόλλου του Παλέρμο για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της διακίνησης προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών ορίζει ότι διακίνηση προσώπων νοείται «η στρατολόγηση, μεταφορά, μετακίνηση, παροχή καταλύματος ή η υποδοχή προσώπων, με την απειλή ή χρήση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, με απαγωγή, εξαπάτηση, παραπλάνηση, κατάχρηση εξουσίας ή ευάλωτης θέσης ή με παροχή ή αποδοχή χρημάτων ή ωφελημάτων για να επιτευχθεί η συγκατάθεση προσώπου που έχει τον έλεγχο άλλου προσώπου, με σκοπό την εκμετάλλευση. Η εκμετάλλευση περιλαμβάνει, τουλάχιστον, την εκμετάλλευση της πορνείας άλλων ή άλλες μορφές γενετήσιας εκμετάλλευσης, την αναγκαστική εργασία ή παροχή υπηρεσιών, τη δουλεία ή πρακτικές παρόμοιες με τη δουλεία, την υποτέλεια ή την αφαιρέση οργάνων».

οποίο εμπίπτουν δεν πρέπει να διεξάγονται άμεσα με την άφιξή τους στη χώρα υποδοχής ή αμέσως μετά τον καθορισμό τους ως θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.

Γ3.3 Τα ασυνόδευτα παιδιά δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως παθητικοί δικαιούχοι βοήθειας. Στις αποφάσεις που τα αφορούν πρέπει να αναζητούνται και να λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις και οι επιθυμίες τους, καθώς τούτο συνδράμει στην αποκατάσταση και στη χειραφέτησή τους. Επιβάλλεται η λεπτομερειακή ενημέρωσή τους για τις διαδικασίες και τις συνέπειές τους σε γλώσσα που κατανοούν.

- \* ΣΔΠ, άρθρο 34: τα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή σεξουαλικής εκμετάλλευσης και σεξουαλικής βίας.
- \* Άρθρο 35: τα κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εμποδίσουν την απαγωγή, το δουλεμπόριο ή την εμπορία παιδιών για οποιονδήποτε σκοπό και με οποιαδήποτε μορφή.
- \* Άρθρο 36: τα κράτη προστατεύουν το παιδί από κάθε άλλη μορφή εκμετάλλευσης επιβλαβή για οποιαδήποτε πτυχή της ευημερίας του.
- \* Άρθρο 37
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6: παράγραφοι 23 και 24
- \* Παράγραφοι 50 έως 53. Τα ασυνόδευτα παιδιά είναι ευάλωτα στην εμπορία ανθρώπων και τα κράτη οφείλουν να υιοθετούν προληπτικά μέτρα ώστε να αποτρέπουν τόσο την εμπορία όσο και την εκ νέου εμπορία των παιδιών. Δεν πρέπει να ποινικοποιείται η συμπεριφορά των παιδιών που είναι θύματα της εμπορίας ανθρώπων. Τα παιδιά αυτά δεν πρέπει να αναγκάζονται να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους, εκτός εάν αποδεικνύεται ότι αυτή η λύση εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον τους.
- \* Παράγραφος 95

## Δ. ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

### Φάση Ι – Άφιξη, Υποδοχή και Μεταβατική Φροντίδα

#### Δ1. Πρόσβαση στην επικράτεια της χώρας υποδοχής

Δ1.1 Η χώρα υποδοχής ουδέποτε πρέπει να αρνείται στα ασυνόδευτα παιδιά την πρόσβαση στο έδαφός της ή να τα εξαναγκάζει να επιστρέψουν στα σύνορα πριν καθορίσουν οι αρμόδιες αρχές το βέλτιστο συμφέρον τους και τις ανάγκες προστασίας τους. Ουδέποτε πρέπει να κρατούνται τα παιδιά για λόγους μεταναστευτικής πολιτικής και πρακτικής. Οι υπηρεσίες μετανάστευσης στα σύνορα της χώρας υποδοχής, ουδέποτε πρέπει να υποβάλλουν παιδιά σε αναλυτικές και διεξοδικές συνεντεύξεις ή διαδικασίες καθορισμού της ηλικίας (βλέπε στη συνέχεια το κεφάλαιο Δ5). Τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να παραμένουν στα σύνορα της χώρας υποδοχής για το συντομότερο δυνατό χρονικό διάστημα, που είναι αναγκαίο για να διαπιστώνεται προσωρινά η ταυτότητά τους και να διευκολύνεται η παραπομπή τους σε υπηρεσίες παροχής άμεσης φροντίδας. Όταν απαιτείται η εφαρμογή συμπληρωματικών διαδικασιών για τον καθορισμό της ταυτότητας του παιδιού, επιβάλλεται η είσοδός του στη χώρα υποδοχής έως την ολοκλήρωσή τους.

- \* ΣΔΠ, άρθρο 6 (1): κάθε παιδί έχει εγγενές δικαίωμα στη ζωή.
- \* Άρθρο 37 (β): τα κράτη επαγρυπνούν ώστε κανένα παιδί να μην στερείται κατά τρόπο αυθαίρετο ή παράνομο την ελευθερία του. Η κράτηση του παιδιού πρέπει να διατάσσεται μόνον ως έσχατο μέτρο και τα παιδιά πρέπει να κρατούνται χωριστά από τους ενήλικες.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6: παράγραφος 20.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες: παράγραφος 4.1.

#### Δ2. Εντοπισμός / ταυτοποίηση

Στα σύνορα της χώρας υποδοχής και εντός του εδάφους της, οι υπηρεσίες μετανάστευσης οφείλουν να εφαρμόζουν διαδικασίες εντοπισμού των ασυνόδευτων παιδιών και να τα παραπέμπουν στους αρμόδιους φορείς παροχής υπηρεσιών παιδικής πρό-



νοιας. Στην περίπτωση που το παιδί συνοδεύεται από ενήλικα, είναι αναγκαίο να καθοριστεί η φύση της σχέσης του τελευταίου με το παιδί ώστε να διαπιστωθεί εάν είναι ο βασικός υπεύθυνος της φροντίδας του. Επειδή πολλά ασυνόδευτα παιδιά εισέρχονται στη χώρα υποδοχής χωρίς να εντοπίζονται ως ασυνόδευτα στα σύνορα, οι οργανώσεις και οι επαγγελματίες οφείλουν να ανταλλάσσουν τις κατάλληλες πληροφορίες για τον εντοπισμό τους και να διασφαλίζουν την παροχή της προσήκουσας προστασίας. Κάποια παιδιά καθίστανται ασυνόδευτα μετά την είσοδό τους στη χώρα υποδοχής, για παράδειγμα λόγω του χωρισμού της οικογένειας, της αναχώρησης του υπεύθυνου για τη φροντίδα τους κλπ. Τα παιδιά ενδέχεται να παρέχουν εσφαλμένες πληροφορίες στις διάφορες αρχές λόγω παρανοήσεων ή επειδή αισθάνονται πιεσμένα ή απλά επειδή δεν γνωρίζουν την απάντηση στην ερώτηση που τους υποβάλλεται. Εάν για οποιαδήποτε αιτία ένα παιδί καταστεί ασυνόδευτο μετά την είσοδό του στη χώρα υποδοχής, οι υπηρεσίες μετανάστευσης και οι αρχές καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα οφείλουν να διασφαλίσουν κατά την εφαρμογή των σχετικών διαδικασιών ότι λαμβάνεται υπόψη η αλλαγή του καθεστώτος του.

- \* ΣΔΠ, άρθρο 8.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 31 (α): κατά προτεραιότητα εντοπισμός των ασυνόδευτων παιδιών όταν οι αρχές λαμβάνουν γνώση της παρουσίας του παιδιού.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 5.1 έως 5.3 και Παράρτημα II.

### **Δ3. Διορισμός επιτρόπου ή συμβούλου**

Δ3.1 Ανεξάρτητα από την απαίτηση των αρχών για τον καθορισμό της ηλικίας του ασυνόδευτου παιδιού, αμέσως μετά τον εντοπισμό του ή την επίκληση του ισχυρισμού του ότι είναι ασυνόδευτο πρέπει να διορίζεται ανεξάρτητος επίτροπος για να το συμβουλεύει και να το προστατεύει. Ο επίτροπος πρέπει να ερωτάται και να ενημερώνεται για όλες τις ενέργειες που αφορούν στο παιδί. Όταν το παιδί συγκατατίθεται, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά του, ο επίτροπος πρέπει να έχει την εξουσία να το εκπροσωπεί σε όλες τις διαδικασίες σχεδιασμού και λήψης αποφάσεων. Οι υποχρεώσεις του επιτρόπου είναι:

- ▶ Να διασφαλίζει ότι όλες οι αποφάσεις που αφορούν στο παιδί λαμβάνονται με

πρωταρχικό γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον του,

- ▶ Να διασφαλίζει ότι η άποψη και οι θέσεις του παιδιού λαμβάνονται υπόψη σε όλες τις αποφάσεις που το αφορούν,
- ▶ Να διασφαλίζει την πρόσβαση του παιδιού στις κατάλληλες ρυθμίσεις φροντίδας/προστασίας, στέγασης, εκπαίδευσης, γλωσσικής υποστήριξης και φροντίδας της υγείας και τη δυνατότητα του παιδιού να ασκεί τα λατρευτικά/θρησκευτικά του καθήκοντα,
- ▶ Να διασφαλίζει την προσήκουσα νομική εκπροσώπηση του παιδιού στις διαδικασίες εξέτασης των ισχυρισμών του για προστασία και ανεύρεσης βιώσιμων διαρκών λύσεων,
- ▶ Να διερευνά, σε συνεργασία με το παιδί, τις δυνατότητες αναζήτησης της οικογένειάς του και συνένωσης με αυτήν,
- ▶ Να συνδράμει στην επικοινωνία του παιδιού με την οικογένειά του, ανάλογα με την περίπτωση,
- ▶ Να συνεισφέρει στην ανεύρεση της διαρκούς βιώσιμης λύσης, διεπόμενης από την αρχή του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού,
- ▶ Να διαμεσολαβεί και να διασφαλίζει την αμεσότητα και τη συνεργασία του παιδιού με τις διάφορες οργανώσεις που του παρέχουν υπηρεσίες,
- ▶ Να ενημερώνεται για τον κύκλο των φίλων και γνωστών του παιδιού,
- ▶ Να συμβουλευέται και να συμβουλεύει το παιδί,
- ▶ Να υποστηρίζει τις θέσεις του παιδιού.

Δ3.2 Οι επίτροποι πρέπει να διορίζονται και να εκπληρώνουν τα καθήκοντά τους έως ότου εντοπιστεί και υλοποιηθεί η διαρκής βιώσιμη λύση για το παιδί. Η διαδικασία αυτή μπορεί να υπερβαίνει χρονικά το 18ο έτος της ηλικίας του παιδιού. Όταν εξασφαλίζεται η διαρκής βιώσιμη λύση πριν τη συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας του παιδιού, πρέπει να εξετάζεται, ανάλογα με την περίπτωση, η ανάγκη της συνέχειας του ρόλου του επιτρόπου.

Δ3.3 Οι διαδικασίες για το διορισμό του επιτρόπου δεν πρέπει να είναι λιγότερο ευνοϊκές από τις ισχύουσες εθνικές διοικητικές ή δικαστικές διαδικασίες που εφαρμό-

ζονται για το διορισμό επιτρόπου για τα παιδιά που είναι πολίτες της χώρας υποδοχής. Τα πρόσωπα στα οποία ανατίθενται καθήκοντα επιτρόπου μπορεί να έχουν διαφορετικό επαγγελματικό υπόβαθρο. Όμως, για την αποτελεσματική εκπλήρωση των καθηκόντων τους, απαιτείται να έχουν οι επίτροποι εξειδικευμένες δεξιότητες όσον αφορά στην εργασία με ασυνόδευτα παιδιά και στην κατανόηση της μετανάστευσης των παιδιών. Θα πρέπει να είναι ειδικευμένοι σε θέματα φροντίδας των παιδιών και να κατανοούν τις εξαιρετικές και πολιτισμικές ανάγκες των ασυνόδευτων παιδιών. Θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε συνεχή κατάρτιση και επαγγελματική υποστήριξη και να υφίστανται αστυνομικούς ή άλλους ελέγχους, που αποσκοπούν στη διαπίστωση ότι είναι τα κατάλληλα πρόσωπα για το ρόλο που τους ανατίθεται. Οι επίτροποι δεν πρέπει να κατέχουν θέσεις που ενδέχεται να οδηγούν σε σύγκρουση συμφερόντων με το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.

- \* ΣΔΠ, άρθρο 12.
- \* Άρθρο 18 (2): τα κράτη οφείλουν να παρέχουν την κατάλληλη βοήθεια στους νόμιμους εκπροσώπους / επιτρόπους των παιδιών κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων τους.
- \* Άρθρο 20 (1): κάθε παιδί που στερείται το οικογενειακό του περιβάλλον δικαιούται ειδική προστασία και βοήθεια εκ μέρους του κράτους.
- \* Άρθρο 20 (3): η φροντίδα που παρέχεται στα παιδιά που στερούνται το οικογενειακό τους περιβάλλον πρέπει να λαμβάνει υπόψη την εθνική, θρησκευτική, πολιτισμική και γλωσσολογική καταγωγή τους.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφοι 21 και 24.
- \* Παράγραφοι 33 έως 38: τα κράτη οφείλουν να διορίζουν επίτροπο (ή σύμβουλο) αμέσως μετά τον εντοπισμό του ασυνόδευτου παιδιού.
- \* Παράγραφος 95
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφος 5.7

#### **Δ4. Καταγραφή και έγγραφα ταυτότητας**

Δ4.1 Η καταγραφή και τα έγγραφα ταυτότητας είναι καθοριστικής σημασίας για την προστασία των μακροπρόθεσμων συμφερόντων των ασυνόδευτων παιδιών. Οι σχετι-

κές συνεντεύξεις πρέπει να διεξάγονται με τρόπο ευαισθητοποιημένο στο καθεστώς των παιδιών. Οι υπάλληλοι των υπηρεσιών μετανάστευσης και οι αστυνομικοί των συνοριακών υπηρεσιών οφείλουν να περιορίζουν την αρχική συνέντευξη στη συλλογή των βασικών πληροφοριών που αφορούν στην ταυτότητα του παιδιού. Οι συνεντεύξεις με τις οποίες οι υπηρεσίες μετανάστευσης λαμβάνουν ουσιαστικές πληροφορίες για τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να διεξάγονται με την παρουσία του νόμιμου εκπροσώπου, του επιτρόπου του ασυνόδευτου παιδιού και, όταν επιθυμεί το παιδί, με την παρουσία άλλου σημαντικού γι' αυτό ενήλικα, για παράδειγμα του κοινωνικού λειτουργού ή συγγενή του.

Δ4.2 Από τον εντοπισμό και την ταυτοποίηση του ασυνόδευτου παιδιού έως την υλοποίηση της διαρκούς βιώσιμης λύσης, τεκμαίρεται ότι είναι νόμιμη η διαμονή του παιδιού στη χώρα υποδοχής.

Δ4.3 Η αρμόδια αρχή παιδικής πρόνοιας ή άλλη οργάνωση εντεταλμένη για την παροχή φροντίδας στα παιδιά πρέπει να λαμβάνει ολοκληρωμένο κοινωνικό ιστορικό και να καταγράφει όλες τις πηγές των πληροφοριών που αφορούν στο ασυνόδευτο παιδί. Το κοινωνικό ιστορικό και οι πηγές πληροφοριών πρέπει να περιλαμβάνουν:

- ▶ Πληροφορίες για το οικογενειακό περιβάλλον του παιδιού (στη χώρα καταγωγής και αλλού),
- ▶ Πληροφορίες για πρόσωπα που είναι σημαντικά για το παιδί και δεν ανήκουν στο οικογενειακό του περιβάλλον,
- ▶ Πληροφορίες για τις συνθήκες που βρέθηκε/εντοπίστηκε το παιδί,
- ▶ Πληροφορίες για το χωρισμό του παιδιού από την οικογένειά του,
- ▶ Πληροφορίες για τη ζωή του παιδιού πριν και μέχρι το χωρισμό από την οικογένειά του,
- ▶ Πληροφορίες για τη φυσική κατάσταση του παιδιού, την κατάσταση της υγείας του και το ιατρικό ιστορικό του,
- ▶ Πληροφορίες για το εκπαιδευτικό υπόβαθρο του παιδιού (επίσημο και άτυπο),
- ▶ Πληροφορίες για το θρησκευτικό, πολιτισμικό και γλωσσολογικό υπόβαθρο του παιδιού,

- ▶ Πληροφορίες για τις ισχύουσες ρυθμίσεις φροντίδας,
- ▶ Πληροφορίες για τις επιθυμίες και τα σχέδια του παιδιού για το μέλλον του,
- ▶ Πληροφορίες για την προκαταρκτική αξιολόγηση της πνευματικής και συναισθηματικής ανάπτυξης και ωριμότητας του παιδιού.

Δ4.4 Τα πρόσωπα που διεξάγουν συνεντεύξεις με τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να έχουν την προσηκούσα κατάρτιση και εμπειρία για να εκπληρώνουν αποτελεσματικά αυτό το έργο.

- \* ΣΔΠ, άρθρο 8.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 31 (β): άμεση καταγραφή και αρχική συνέντευξη για τη συλλογή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και πληροφοριών του κοινωνικού ιστορικού του παιδιού ώστε να καταστεί εφικτή η ταυτοποίησή του.
- \* Παράγραφος 95.
- \* Παράγραφος 99: η ανάπτυξη ολοκληρωμένου συστήματος συλλογής δεδομένων για τα ασυνόδευτα παιδιά αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για το σχεδιασμό αποτελεσματικών πολιτικών.
- \* Παράγραφος 100: αναφέρεται στα στοιχεία που πρέπει να συλλέγονται για τα ασυνόδευτα παιδιά.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 5.6 και 5.8 έως 5.10.

## Δ5. Καθορισμός της ηλικίας

Δ5.1 Οι διαδικασίες καθορισμού της ηλικίας των ασυνόδευτων παιδιών πρέπει να εφαρμόζονται ως έσχατο μέτρο, χωρίς να αποτελούν μέρος της τυποποιημένης ή συνήθους πρακτικής, όταν για βάσιμους λόγους υπάρχουν σοβαρές αμφιβολίες και όταν άλλες προσεγγίσεις, όπως η συνέντευξη και η συλλογή αποδεικτικών στοιχείων, δεν συμβάλλουν στη διαπίστωση της ηλικίας τους. Αν είναι αναγκαίος ο καθορισμός της ηλικίας του ασυνόδευτου παιδιού, πρέπει να αναζητείται η συναίνεσή του και η σχετική διαδικασία να είναι διεπιστημονική και να διεξάγεται από ανεξάρτητους επαγ-

γελματίες με τις κατάλληλες γνώσεις και εξοικείωση με το εθνικό και το πολιτισμικό υπόβαθρο του. Οφείλουν να εξισορροπούν τους σωματικούς, αναπτυξιακούς, ψυχολογικούς, περιβαλλοντικούς και πολιτισμικούς παράγοντες. Υπογραμμίζεται ότι ο καθορισμός της ηλικίας δεν είναι ακριβής επιστημονική μέθοδος και ότι είναι εγγενής σε κάθε σχετική διαδικασία ένα σημαντικό περιθώριο αβεβαιότητας. Στα πρόσωπα που υπάγονται στη διαδικασία καθορισμού της ηλικίας τους πρέπει να αναγνωρίζεται το ευεργέτημα της αμφιβολίας. Οι σχετικές εξετάσεις ουδέποτε πρέπει να επιβάλλονται με μεθόδους εξαναγκασμού ή να είναι πολιτισμικά ακατάλληλες. Πρέπει πάντα να επιλέγεται η λιγότερο προσβλητική μέθοδος και να τηρείται απαρέγκλιτα η αρχή της αξιοπρέπειας του ανθρώπου. Ιδιαίτερη μέριμνα επιβάλλεται ώστε να διασφαλίζεται η εφαρμογή της προσήκουσας για την ηλικία του ασουνόδευτου παιδιού διαδικασίας και η παρακολούθησή της από ανεξάρτητο επίτροπο καθώς και η παρουσία του, στις περιπτώσεις που υποβάλλει σχετικό αίτημα ο ενδιαφερόμενος.

Δ5.2 Ο ενδιαφερόμενος πρέπει να ενημερώνεται για τη διαδικασία καθορισμού της ηλικίας, την έκβαση και τις συνέπειές της σε γλώσσα που κατανοεί. Επίσης, επιβάλλεται η έγγραφη γνωστοποίηση του αποτελέσματος της διαδικασίας στον ενδιαφερόμενο. Πρέπει να προβλέπεται διαδικασία άσκησης προσφυγής κατά της σχετικής απόφασης καθώς και η παροχή της αναγκαίας σχετικής συνδρομής.

Δ5.3 Στις περιπτώσεις που υπάρχει αμφιβολία, επιβάλλεται να απολαμβάνει προσωρινά τη μεταχείριση του ανήλικου το πρόσωπο που ισχυρίζεται ότι είναι ηλικίας μικρότερης των 18 ετών. Πρέπει να επιτρέπεται σε κάθε πρόσωπο να αρνείται την εφαρμογή της διαδικασίας καθορισμού της ηλικίας όταν αυτή προσβάλλει την αξιοπρέπειά του ή είναι επιβλαβής για τη σωματική ή πνευματική του υγεία. Η άρνηση του ενδιαφερόμενου να συμμετάσχει στη διαδικασία δεν πρέπει να προκαταβάλει τον καθορισμό της ηλικίας ή την έκβαση της αίτησης για παροχή προστασίας.

\* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 31 (α) : Η διαδικασία καθορισμού της ηλικίας πρέπει να είναι ασφαλής και προσαρμοσμένη στο καθεστώς και στο φύλο του παιδιού. Στον ενδιαφερόμενο πρέπει να αναγνωρίζεται το ευεργέτημα της αμφιβολίας.

\* Παράγραφος 95

- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφος 5.11.

## Δ6. Εξαίρεση από το μέτρο της κράτησης

Δ6.1 Ουδέποτε πρέπει να διατάσσεται η κράτηση των ασυνόδευτων παιδιών για λόγους που αφορούν στο καθεστώς τους ως μεταναστών ή στην παράνομη είσοδό τους στη χώρα υποδοχής. Ο κανόνας αυτός περιλαμβάνει την προσωρινή ή άλλη μορφή κράτησης, την κράτηση στα σύνορα ή σε διεθνείς ζώνες, τον περιορισμό της προσωπικής ελευθερίας σε κέντρα κράτησης, σε κελιά των αστυνομικών τμημάτων, σε φυλακές ή σε άλλα ειδικά κέντρα κράτησης νεαρών προσώπων. Επιβάλλεται ο δικαστικός έλεγχος στις περιπτώσεις που κρίνεται ότι είναι προς το συμφέρον του παιδιού ο περιορισμός του σε κλειστό κέντρο.

Δ6.2 Οι αποφάσεις που διατάσσουν την κράτηση των ασυνόδευτων παιδιών και οι διαδικασίες επανεξέτασης ή άσκησης προσφυγής κατά των αποφάσεων κράτησης για λόγους που δεν εμπίπτουν στο δίκαιο της μετανάστευσης πρέπει να υπάγονται στις ίδιες δικαστικές διαδικασίες, πρότυπα και εγγυήσεις που ισχύουν για τα παιδιά που είναι πολίτες της χώρας υποδοχής. Η απόφαση κράτησης πρέπει να στηρίζεται στην ιδιαιτερότητα της κατάστασης που αφορά στο παιδί και όχι στο καθεστώς του ως μετανάστη. Για παράδειγμα, πρέπει να εξεταστεί εάν το παιδί τέλεσε ένα σοβαρό αδίκημα ή εάν παρουσιάζει πρόβλημα πνευματικής υγείας που επιβάλλεται να αντιμετωπιστεί σε ασφαλές περιβάλλον κλπ. Η κράτηση πρέπει πάντα να διατάσσεται ως έσχατο μέτρο και να είναι της μικρότερης δυνατής χρονικής διάρκειας.

- \* ΣΔΠ, άρθρο 22 (2) ΣΔΠ.
- \* Άρθρο 37 (α) : κανένα παιδί δεν υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή άλλες σκληρές, απάνθρωπες ή εξευτελιστικές τιμωρίες ή μεταχείριση.
- \* Άρθρο 37 (β).
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφοι 61 έως 63: κατ' αρχήν δεν πρέπει να κρατούνται τα ασυνόδευτα παιδιά. Σύμφωνα με τις γενικές αρχές του δικαίου, η παράνομος είσοδος στη χώρα υποδοχής μπορεί να δικαιολογείται όταν αποτελεί το μοναδικό τρόπο πρόληψης παραβίασης των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμά-

των του παιδιού. Οι συνθήκες της κράτησης πρέπει να δiéπονται από την αρχή του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού.

- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 7.6 και 7.7.

## Δ7. Αναζήτηση της οικογένειας και επικοινωνία

Η διαδικασία της αναζήτησης των γονέων και της οικογένειας των ασυνόδευτων παιδιών πρέπει να ξεκινά το συντομότερο δυνατόν, αλλά μόνον όταν δεν θέτει σε κίνδυνο το παιδί ή τα μέλη της οικογένειάς τους. Η αναζήτηση αυτή, που στηρίζεται στη συναίνεση που παρέχει το παιδί αφού ενημερωθεί σχετικά, πρέπει να δiéπεται από την αρχή της εμπιστευτικότητας. Τα κράτη και άλλες οργανώσεις που εμπλέκονται στη διαδικασία της αναζήτησης μπορεί να προσφεύγουν στις υπηρεσίες ειδικευμένων οργανώσεων του Ο.Η.Ε., της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού, της Διεθνούς Κοινωνικής Υπηρεσίας και των αρμόδιων για την προστασία του παιδιού αρχών. Τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να ενημερώνονται προσηκόντως και να εκφέρουν την άποψή τους για τη διαδικασία αναζήτησης της οικογένειας και, όταν αυτή ξεκινήσει, για την πρόδό της. Οι απόψεις τους πρέπει να συνεκτιμώνται σε όλα τα στάδια. Πρέπει να τους παρέχεται η δυνατότητα να αποφασίσουν με ποιον θα μοιραστούν το αποτέλεσμα της αναζήτησης και δεν πρέπει να εξαναγκάζονται να αποκαλύπτουν πληροφορίες παρά τη θέλησή τους. Ανάλογα με την περίπτωση, όσοι είναι υπεύθυνοι για την ευμερία του παιδιού πρέπει να διευκολύνουν την τακτική επικοινωνία του παιδιού με την οικογένειά του.

- \* ΣΔΠ, άρθρο 9 (3): τα παιδιά που ζουν χωριστά από τους γονείς τους έχουν το δικαίωμα να διατηρούν επαφή μαζί τους.
- \* Άρθρο 10 (1): οι αιτήσεις για οικογενειακή επανένωση πρέπει να αντιμετωπίζονται «με θετικό πνεύμα, ανθρωπισμό και ταχύτητα».
- \* Άρθρο 10 (2): τα παιδιά των οποίων οι γονείς διαμένουν σε διαφορετικές χώρες δικαιούνται να διατηρούν τακτική επικοινωνία με τους γονείς τους.
- \* Άρθρο 22 (2).
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 80: η αναζήτηση της οικογένειας είναι καθο-



ριστικής σημασίας στοιχείο για την εξεύρεση της διαρκούς βιώσιμης λύσης και η σχετική διαδικασία πρέπει να εφαρμόζεται κατά προτεραιότητα, εκτός αν δεν είναι προς το συμφέρον του παιδιού ή εκθέτει σε κίνδυνο τα πρόσωπα που αναζητώνται.

\* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφος 5.17.

## Δ8. Μεταβατική Φροντίδα

### Δ8.1 Ρυθμίσεις φροντίδας

Δ8.1.1 Στα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να παρέχονται κατάλληλες ρυθμίσεις φροντίδας το συντομότερο δυνατό μετά την άφιξη ή τον εντοπισμό τους. Οι πάροχοι των σχετικών υπηρεσιών υποχρεούνται στη σωστή εφαρμογή των σχετικών προτύπων. Όταν είναι ασαφές ποια υπηρεσία ή ποιο όργανο της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι αρμόδιο για την παροχή της φροντίδας δεν είναι αποδεκτή η άρνησή του να αναλάβει τη σχετική ευθύνη πριν διασφαλίσει τη σύμφωνη γνώμη άλλου αρμόδιου φορέα να παράσχει τις σχετικές υπηρεσίες. Κάθε ασυνόδευτο παιδί πρέπει να έχει την ευκαιρία να τοποθετείται σε οικογένεια, εφόσον αυτή η ρύθμιση εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον του. Οι αρχές παροχής υπηρεσιών φροντίδας οφείλουν να στηρίζουν τις σχετικές αποφάσεις στην προσεκτική αξιολόγηση των αναγκών των ασυνόδευτων παιδιών και να περιορίζουν στο ελάχιστο κάθε αλλαγή του φορέα παροχής τους. Τα αδέρφια πρέπει να διαβιώνουν μαζί, εφόσον αυτή η ρύθμιση εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Όταν τα παιδιά ζουν με συγγενείς ή τοποθετούνται σε συγγενικό περιβάλλον, επιβάλλεται η αξιολόγηση και ο έλεγχος της καταλληλότητάς τους να τα φροντίζουν καταλλήλως. Για τα ασυνόδευτα παιδιά ηλικίας άνω των δέκα έξη ετών που δεν τοποθετούνται σε οικογένειες πρέπει να επιδιώκεται η τοποθέτησή τους σε ξενώνες και να μην αντιμετωπίζονται ως «εν τοις πράγμασι» ενήλικες ούτε να τοποθετούνται σε ξενώνες ενηλίκων ή σε κέντρα υποδοχής.

Δ8.1.2 Ανεξάρτητα από την τοποθέτησή τους σε ανάδοχες οικογένειες ή σε ξενώνες, η φροντίδα των ασυνόδευτων παιδιών πρέπει να ανατίθεται σε κατάλληλα καταρτισμένους επαγγελματίες και υπεύθυνους αναδόχους, που κατανοούν τις πολιτισμικές, γλωσσικές και θρησκευτικές ανάγκες τους και γνωρίζουν τα θέματα που επηρεάζουν τα ασυνόδευτα παιδιά που είναι αιτούντες άσυλο, θύματα εμπορίας ανθρώπων και μετανάστες. Όταν είναι εφικτό, οι υπεύθυνοι για τη φροντίδα των ασυ-

νόδευτων παιδιών οφείλουν να τα συνδράμουν να αναπτύσσουν δεσμούς με την εθνοτική τους κοινότητα που βρίσκεται στη χώρα υποδοχής. Όσοι εργάζονται με τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να γνωρίζουν ότι τα παιδιά έχουν δικαίωμα στο σεβασμό της ιδιωτικής τους ζωής και στη διατήρηση εμπιστευτικών σχέσεων με τον επίτροπο, το νόμιμο εκπρόσωπό τους ή οιοδήποτε άλλο σύμβουλό τους.

Δ8.1.3 Δεν πρέπει να διατάσσεται η κράτηση των ασυνόδευτων παιδιών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την προστασία τους από τους αυτουργούς του εγκλήματος της εμπορίας ανθρώπων ή από όσους επιδιώκουν να τα εκμεταλλευθούν. Σε συνεργασία με τις υπηρεσίες παιδικής πρόνοιας πρέπει να υιοθετούνται εναλλακτικά μέτρα για την προστασία τους, όπως είναι η φιλοξενία τους σε ασφαλείς ξενώνες ή στέγες. Για να διασφαλισθούν οι εγγυήσεις προστασίας, οι κοινωνικοί λειτουργοί στα κέντρα υποδοχής και σε ξενώνες πρέπει να είναι ενημερωμένοι για το πρόβλημα της εμπορίας των παιδιών για λόγους πορνείας ή άλλες μορφές εκμετάλλευσης.

- \* ΣΔΠ, άρθρα 3 (3) και 13
- \* Άρθρο 14: τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας.
- \* Άρθρο 15: τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην ελευθερία του συνέρχεσθαι.
- \* Άρθρο 16
- \* Άρθρο 19: τα κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία των παιδιών από κάθε μορφή σωματικής και ψυχολογικής βίας, εγκατάλειψης, παραμέλησης, κακομεταχείρισης ή εκμετάλλευσης.
- \* Άρθρα 20 (1), 20 (3) και 25
- \* Άρθρο 26: τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να επωφελούνται από την κοινωνική πρόνοια, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών ασφαλίσεων.
- \* Άρθρο 27: τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε κατάλληλο επίπεδο ζωής που επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξή τους.
- \* Άρθρα 30, 34, 35 και 36
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 40: οι ρυθμίσεις πρέπει να διασφαλίζουν τη συνέχεια στην ανατροφή του παιδιού, όσον αφορά στο πολιτισμικό και γλωσσικό

υπόβαθρό του. Επιβάλλεται να είναι οι ελάχιστα αναγκαίες οι αλλαγές των ρυθμίσεων φροντίδας και τα αδέρφια να μένουν μαζί. Οι οικογένειες με αρχηγούς παιδιά πρέπει να απολαμβάνουν αποτελεσματική προστασία και τα παιδιά πρέπει να ενημερώνονται για τα σχέδια της ζωής τους που τα αφορούν.

- \* Παράγραφος 90: όταν καθοριστεί η τοποθέτηση του ασυνόδευτου παιδιού στην κοινότητα, πρέπει να αξιολογηθούν οι συνθήκες διαβίωσής του ώστε να υιοθετηθούν μακροπρόθεσμες ρυθμίσεις. Τα ασυνόδευτα παιδιά έχουν δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες όπως ακριβώς τα παιδιά που είναι πολίτες της χώρας υποδοχής.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 7.1 έως 7.5

## Δ8.2 Υγεία

Τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να έχουν πρόσβαση στην προληπτική, θεραπευτική και επείγουσα παροχή υγειονομικής περίθαλψης όπως ακριβώς και τα παιδιά που είναι πολίτες της χώρας υποδοχής. Ιδιαίτερη προσοχή εφιστάται στις ανάγκες της σωματικής και πνευματικής τους υγείας που οφείλονται στις προηγούμενες σωματικές στερήσεις και στην κακομεταχείριση, στις αναπηρίες και στις ψυχολογικές συνέπειες της βίας, των τραυματικών εμπειριών και της απώλειας, καθώς και στα αποτελέσματα του ρατσισμού και της ξενοφοβίας που μπορεί να βιώνουν στη χώρα υποδοχής ή διέλευσης. Για πολλά ασυνόδευτα παιδιά η πρόσβαση σε συμβουλευτικές υπηρεσίες είναι ζωτικής σημασίας για την ανάρρωσή τους.

- \* ΣΔΠ, άρθρο 23: τα παιδιά με αναπηρίες έχουν το δικαίωμα να απολαμβάνουν πλήρη και αξιοπρεπή ζωή και να τυγχάνουν ειδικής φροντίδας.
- \* Άρθρο 24
- \* Άρθρο 39: τα κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να προάγουν τη σωματική και ψυχολογική ανάρρωση και την κοινωνική επανένταξη των παιδιών θυμάτων.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφοι 46 έως 49: τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να έχουν πρόσβαση στις φροντίδες της υγείας με τους ίδιους όρους και τις ίδιες συνθήκες που ισχύουν για τα παιδιά που είναι πολίτες της χώρας υποδοχής και τα

κράτη οφείλουν να αντιμετωπίζουν τις ειδικότερες ευπάθειες των ασυνόδευτων παιδιών και τις συνέπειές τους στην υγεία τους. Πρέπει να παρέχονται υπηρεσίες αποκατάστασης.

\* Παράγραφος 90

\* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 7.9 έως 7.11.

### Δ8.3 Εκπαίδευση, γλωσσικές ανάγκες και κατάρτιση

Η πρόσβαση των ασυνόδευτων παιδιών στη βασική εκπαίδευση πρέπει να διέπεται από τους κανόνες που ισχύουν για όλα τα παιδιά που είναι πολίτες της χώρας υποδοχής. Τα σχολεία οφείλουν να υιοθετήσουν ευέλικτη και ευπρόσδεκτη προσέγγιση στη μεταχείριση των ασυνόδευτων παιδιών και να τους παρέχουν υποστηρικτικά μαθήματα δεύτερης γλώσσας. Επιβάλλονται τόσο ο σχεδιασμός εξατομικευμένου εκπαιδευτικού προγράμματος για κάθε ασυνόδευτο παιδί όσο και η διασφάλιση της τακτικής παρακολούθησης των σχολικών μαθημάτων. Οι εκπαιδευτικές αρχές οφείλουν να επιδεικνύουν αυστηρότητα στη μαθητική βία και στις παρενοχλήσεις που πλήττουν τα ασυνόδευτα παιδιά και να υιοθετούν σχετικά προληπτικά μέτρα. Προκειμένου να διατηρήσουν την πολιτισμική τους ταυτότητα, τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να έχουν πρόσβαση σε διδασκαλία στη μητρική τους γλώσσα. Επαγγελματική και τεχνική κατάρτιση πρέπει να παρέχεται στα μεγαλύτερης ηλικίας ασυνόδευτα παιδιά, καθώς τούτο ενισχύει τις δυνατότητες αντιμετώπισης της ζωής τους στο μέλλον.

\* ΣΔΠ, άρθρο 28 : τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε δωρεάν πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Τα κράτη ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διαφόρων μορφών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τις καθιστούν προσβάσιμες σε όλα τα παιδιά. Επίσης, τα κράτη καθιστούν προσιτή σε κάθε παιδί τη σχολική και επαγγελματική ενημέρωση και προσανατολισμό.

\* Άρθρο 29 (1) (γ): η εκπαίδευση αποσκοπεί στο σεβασμό της πολιτισμικής ταυτότητας, της γλώσσας και των αξιών του παιδιού.

\* Άρθρο 30

\* Άρθρο 32: τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται από την οικονομική εκμετάλλευση

και τις εργασίες που ενέχουν κινδύνους.

- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 41: τα κράτη οφείλουν να διασφαλίσουν την πρόσβαση στην εκπαίδευση σε όλες τις φάσεις του κύκλου μετακίνησης των ασυνόδευτων παιδιών
- \* Παράγραφος 42
- \* Παράγραφος 90
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 7.12 έως 7.14.

#### **Δ8.4 Κοινωνική πρόνοια**

Δ8.4.1 Κάποια παιδιά ενδέχεται να έχουν ανάγκη υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και οικονομική ενίσχυση. Για παράδειγμα, παρότι είναι κάτοχοι άδειας διαμονής μπορεί να αδυνατούν να εργαστούν ή να θέλουν να σπουδάσουν ή να είναι αρκετά μεγάλα και να επιθυμούν ανεξαρτησία στη διαβίωσή τους. Μπορεί επίσης να έχουν υπαχθεί στις φροντίδες των υπηρεσιών παιδικής πρόνοιας αλλά επειδή η ηλικία τους τους παρέχει τη δυνατότητα να αιτηθούν κρατική οικονομική ενίσχυση ο φορέας πρόνοιας επιδιώκει αυτήν την οδό για να εξασφαλίσει τα σχετικά έξοδα που τον βαρύνουν.

Δ8.4.2 Πρέπει να αναγνωρίζεται στα ασυνόδευτα παιδιά η πρόσβαση σε οικονομική ενίσχυση και στέγαση με τους ίδιους όρους και με τις ίδιες συνθήκες που ισχύουν για τα παιδιά που είναι πολίτες της χώρας υποδοχής. Η πρόσβαση πρέπει να είναι σύμφωνη με τους περιορισμούς της ηλικίας που προβλέπει η νομοθεσία της χώρας υποδοχής και όλες οι διοικητικές διαδικασίες πρέπει να εφαρμόζονται όπως ακριβώς και για τα παιδιά που είναι πολίτες της χώρας υποδοχής. Το ύψος της οικονομικής ενίσχυσης πρέπει να είναι ίδιο με αυτό που προβλέπεται για τα παιδιά που είναι πολίτες της χώρας υποδοχής.

- \* ΣΔΠ, άρθρο 26: κάθε παιδί δικαιούται να επωφελείται από την κοινωνική πρόνοια.
- \* Άρθρο 27: τα παιδιά πρέπει να έχουν κατάλληλο επίπεδο ζωής που επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξή τους.

- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 44: τα παιδιά πρέπει να έχουν πρόσβαση σε υλική βοήθεια.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφος 10.9

## Δ8.5 Απασχόληση

Δ8.5.1 Με τη χορήγηση της άδειας ή άλλου τίτλου διαμονής στη χώρα υποδοχής μπορεί να επιτρέπεται στα μεγαλύτερης ηλικίας ασυνόδευτα παιδιά να εργαστούν ενώ άλλα ενδέχεται να επιθυμούν να εργαστούν αντί να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους. Στα ασυνόδευτα παιδιά που επιθυμούν να εργαστούν πρέπει να παρέχονται υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού και υποστήριξης από τον αρμόδιο κοινωνικό λειτουργό / υπεύθυνο για τη φροντίδα τους, ώστε να τα συνδράμουν να εξετάσουν τις διαθέσιμες επιλογές και να κατανοήσουν το πλαίσιο της απασχόλησης στη χώρα υποδοχής. Είναι επιθυμητό να αισθάνονται τα ασυνόδευτα παιδιά ότι έχουν καθοδήγηση κατά την αναζήτηση εργασίας και να μην εισέρχονται στην αγορά εργασίας άμεσα μετά την άφιξη στη χώρα υποδοχής. Απαιτείται ιδιαίτερη μέριμνα ώστε να διασφαλιστεί ότι δεν ασκείται εξαναγκασμός ή πίεση στα νεαρά άτομα για να εργαστούν και όσοι εργάζονται με ασυνόδευτα παιδιά οφείλουν να διασφαλίσουν ότι είναι εύλογες οι συνθήκες απασχόλησης και ότι δεν συνιστούν εκμετάλλευση οι συνθήκες εργασίας.

Δ8.5.2 Στα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να επιτρέπεται η πρόσβαση στην αγορά εργασίας με τους ίδιους όρους που προβλέπονται για τα παιδιά που είναι πολίτες της χώρας υποδοχής. Η πρόσβαση πρέπει να διέπεται από την εθνική νομοθεσία της χώρας υποδοχής όσον αφορά στα όρια ηλικίας, στο κατώτατο επίπεδο αμοιβής, στους κανονισμούς υγείας και ασφάλειας και σε οιαδήποτε άλλη σχετική εγγύηση. Τα εργαζόμενα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να καταγράφονται στην αρμόδια διοικητική δομή και να υπάγονται σχετικά σε όλες τις διοικητικές διαδικασίες που προβλέπονται για τα παιδιά που είναι πολίτες της χώρας υποδοχής.

- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 90

## Φάση 2 – Μακροπρόθεσμες και βιώσιμες, συγκεκριμένες και ασφαλείς λύσεις – Καθορισμός του βέλτιστου συμφέροντος

Είναι απαραίτητη η υιοθέτηση και η εφαρμογή διαδικασιών που ικανοποιούν τις ανάγκες προστασίας (συμπεριλαμβανομένου του ασύλου) και την ανεύρεση μακροπρόθεσμης λύσης για κάθε παιδί με πρωταρχικό κριτήριο το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.

Επομένως, όλα τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να έχουν πρόσβαση σε διαδικασία καθορισμού του βέλτιστου συμφέροντός τους, που εν συνεχεία αποτελεί το πρωταρχικό κριτήριο για τον εντοπισμό των αναγκών προστασίας τους και της μακροπρόθεσμης λύσης που αρμόζει στην περίπτωση τους. Στο πλαίσιο αυτού του καθορισμού πρέπει να εξετάζονται οι ανάγκες προστασίας του παιδιού και οι συνέπειες της παραμονής του στη χώρα υποδοχής ή της συνένωσης με την οικογένειά του ή τους υπεύθυνους για τη φροντίδα του είτε στη χώρα καταγωγής είτε σε τρίτη χώρα (βλέπε στη συνέχεια το κεφάλαιο Δ15). Στις περιπτώσεις εφαρμογής της διαδικασίας καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα, η απόφαση επί του αιτήματος ασύλου του ασυνόδευτου παιδιού αποτελεί το γνώμονα για την μακροπρόθεσμη λύση που αρμόζει στο ενδιαφερόμενο παιδί. Η μακροπρόθεσμη λύση δεν είναι βιώσιμη εάν στηρίζεται στην απόφαση να επιτραπεί στο παιδί να παραμείνει στη χώρα υποδοχής έως την ηλικία των 18 ετών (βλέπε στη συνέχεια το κεφάλαιο Δ14.7).

Κατά την αναζήτηση των μακροπρόθεσμων λύσεων πρέπει να εφαρμόζεται λεπτομερειακά η διαδικασία καθορισμού του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού, στην οποία εμπλέκονται διάφορες υπηρεσίες αλλά και ο ανεξάρτητος επίτροπος του παιδιού και το ίδιο το παιδί, που δικαιούται να εκφράζει την άποψή του.

### Δ9. Πρόσβαση στη διαδικασία καθορισμού του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού

Δ9.1 Ανεξάρτητα από την ηλικία τους, τα ασυνόδευτα παιδιά δικαιούνται πάντα να έχουν άμεση πρόσβαση στη διαδικασία καθορισμού του βέλτιστου συμφέροντός τους. Στην περίπτωση των ασυνόδευτων παιδιών που αιτούνται άσυλο, η έκβαση της διαδικασίας καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα αποτελεί κατ' ανάγκη μέρος της διαδικασίας καθορισμού του βέλτιστου συμφέροντός τους.

Δ9.2 Τα ασυνόδευτα παιδιά, που ενηλικιώνονται διαρκούς της εφαρμογής της διαδικασίας καθορισμού του βέλτιστου συμφέροντός τους, πρέπει να συνεχίζουν να επωφελούνται από τις ευεργετικές ρυθμίσεις της όπως ακριβώς τα παιδιά που είναι ηλικίας μικρότερης των

18 ετών. Όμως, τα κράτη οφείλουν να ελαχιστοποιούν κάθε καθυστέρηση που έχει ως αποτέλεσμα την ενηλικίωση του παιδιού διαρκούς της σχετικής διαδικασίας.

\* ΣΔΠ, άρθρο 22

\* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 4.1, 5.4 και 10.1.

## Δ10. Νομική εκπροσώπηση και συνδρομή

Σε όλες τις νομικές διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένων των προσφυγών ή των εφέσεων, τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να έχουν πρόσβαση σε νομική αρωγή και εκπροσώπηση και να συνδράμονται στην υποβολή του αιτήματός τους για παροχή διεθνούς προστασίας και στην υλοποίηση της επακόλουθης μακροπρόθεσμης λύσης. Εκτός από την εξειδίκευσή τους σε θέματα του δικαίου της μετανάστευσης, των διαδικασιών ασύλου και του νομικού πλαισίου που ρυθμίζει την προστασία των παιδιών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, οι νομικοί συμπαραστάτες οφείλουν να μην επιβαρύνουν οικονομικά τα ασυνόδευτα παιδιά. Οι νομικοί συμπαραστάτες των παιδιών πρέπει να έχουν δεξιοτήτες εκπροσώπησης των παιδιών, να είναι ευαισθητοποιημένοι σε ζητήματα φύλου και να γνωρίζουν τόσο τις ειδικότερες μορφές δίωξης από τις οποίες κινδυνεύουν τα παιδιά όσο και τα θέματα εκμετάλλευσης των παιδιών στο διεθνές πλαίσιο.

\* ΣΔΠ, άρθρο 12

\* Άρθρο 22

\* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, Παράγραφος 69: τα ασυνόδευτα παιδιά δικαιούνται δωρεάν πρόσβαση στις υπηρεσίες νομικού συμπαρασάτη.

\* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 4.2 και 8.3.

## Δ11. Ελάχιστες διαδικαστικές εγγυήσεις

Δ11.1 Οι αποφάσεις επί του αιτήματος του παιδιού για παροχή διεθνούς προστασίας πρέπει να λαμβάνονται από την αρμόδια αρχή με εμπειρία σε θέματα ασύλου, προσφυγικού δικαίου, εμπορίας ανθρώπων και άλλων σχετικών θεμάτων προστασίας και



με γνώση των διεθνών κειμένων που ρυθμίζουν την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών. Όταν εκδίδεται αρνητική απόφαση, πρέπει να παρέχεται στα παιδιά η δυνατότητα να ασκήσουν προσφυγή ενώπιον δικαστικής αρχής. Η προθεσμία για την άσκηση προσφυγής πρέπει να είναι εύλογη. Επιβάλλεται να εντοπίζονται και να εξετάζονται κατά προτεραιότητα τα αιτήματα ασύλου των παιδιών ώστε να ελαχιστοποιείται κάθε καθυστέρηση και να εξασφαλίζεται ότι δεν αναμένουν επί μακρόν την έκδοση της απόφασης.

Δ11.2 Όπου απαιτείται, ειδικά καταρτισμένοι αξιωματούχοι πρέπει να διεξάγουν συνεντεύξεις με παιδιά, σε φιλικό γι' αυτά περιβάλλον, με διαλείμματα και σε ατμόσφαιρα που δεν είναι επιθετική. Τα παιδιά πρέπει να παρίστανται σε κάθε συνέντευξη με το νόμιμο εκπρόσωπό τους και, εφόσον το επιθυμούν, με άλλους σημαντικούς γι' αυτά ενήλικες, για παράδειγμα τον/την κοινωνικό λειτουργό, κάποιο συγγενή τους, τον επίτροπό τους κλπ. Επιβάλλεται η τήρηση πρακτικών της συνέντευξης. Οι αποφάσεις που λαμβάνονται στο πλαίσιο της συνέντευξης πρέπει να είναι τεκμηριωμένες και να επιδίδονται στο παιδί και στον επίτροπό του. Στα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να παρέχεται η δυνατότητα να καταθέτουν με διάφορα μέσα, συμπεριλαμβανομένων της προφορικής κατάθεσης/μαρτυρίας, των ζωγραφιών και της γραφής, των ηχητικών και βιντεοσκοπημένων συνεντεύξεων με ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες και των μαρτυριών μέσω τηλεδιασκέψεων.

Δ11.3 Στις περιπτώσεις των νεαρών παιδιών, των παιδιών με αναπηρίες ή των παιδιών που υποφέρουν από ψυχολογικά τραύματα, είναι επιθυμητό να παρέχεται η δυνατότητα εξέτασής τους από ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα που αφενός αξιολογεί την ικανότητά τους να εκφράσουν την ανάγκη προστασίας ή το βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης και αφετέρου εντοπίζει τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν όταν επαναφέρουν στη μνήμη τους επώδυνα γεγονότα ή όταν αποκαλύπτουν ευαίσθητες πληροφορίες.

- \* ΣΔΠ, άρθρο 3 (3)
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 71: οι αιτήσεις πρέπει να εξετάζονται από τις αρμόδιες αρχές.
- \* Παράγραφος 95
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 4.2, 8.1, 8.2, 8.4 και 8.5.

## Δ12. Κριτήρια για την έκδοση απόφασης επί των αναγκών διεθνούς προστασίας και επί των μακροπρόθεσμων λύσεων στις υποθέσεις των παιδιών

Δ12.1 Ουδέποτε πρέπει να απαγορεύεται στα ασυνόδευτα παιδιά να παραμείνουν στη χώρα υποδοχής αποκλειστικά και μόνο λόγω της ηλικίας τους. Στη διαδικασία λήψης της απόφασης πρωταρχική σημασία έχει η αρχή του συμφέροντος του παιδιού. Εφιστάται ιδιαίτερος η προσοχή στο δικαίωμα του παιδιού να διαβιώνει σε οικογενειακό περιβάλλον, με γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον του. Οι αρχές οφείλουν να συνεκτιμούν ειδικότερα:

- ▶ Την ηλικία και την ωριμότητα του παιδιού καθώς και το επίπεδο ανάπτυξής του,
- ▶ Την πιθανότητα να εκφράζει το παιδί τους φόβους του διαφορετικά από τους ενήλικες,
- ▶ την πιθανότητα να έχει το παιδί περιορισμένη γνώση για την κατάσταση που επικρατεί στη χώρα καταγωγής του,
- ▶ Τις ειδικότερες μορφές παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των παιδιών, συμπεριλαμβανομένων, ενδεικτικά, της στρατολόγησής τους, της εμπορίας για πορνεία, της κλειτοριδεκτομής και της εξαναγκαστικής εργασίας,
- ▶ Την κατάσταση της οικογένειάς του στη χώρα καταγωγής και, όταν είναι γνωστές, τις επιθυμίες των γονέων που απομάκρυναν τα παιδιά τους από την πατρίδα τους για να τα προστατεύσουν,
- ▶ Τις επιβλαβείς πράξεις που συνιστούν κακομεταχείριση ή διακριτική μεταχείριση όταν πρόκειται για ενήλικες αλλά δίωξη προκειμένου για παιδιά.

Δ12.2 Κατά συνέπεια, όταν εξετάζονται τα αιτήματα ασύλου των ασυνόδευτων παιδιών, προκειμένου να καθοριστεί εάν το παιδί κινδυνεύει να υποστεί βλάβη ή εάν τεκμαίρεται ότι εκφράζει βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης εξαιτίας αυτού του κινδύνου μπορεί να είναι αναγκαίο να αξιολογούνται και να συνεκτιμώνται κάποιοι αντικειμενικοί παράγοντες. Επιβάλλεται η φιλελεύθερη και γενναιόδωρη εφαρμογή του ευεργετήματος της αμφιβολίας κατά τον καθορισμό των αναγκών διεθνούς προστασίας των ασυνόδευτων παιδιών.

\* ΣΔΠ, άρθρα 3, 12, 22, 32, 34, 35, 36 και 37

- \* Άρθρο 38: τα κράτη οφείλουν να διασφαλίσουν ότι δεν συμμετέχουν άμεσα στις εχθροπραξίες πρόσωπα ηλικίας μικρότερης των δέκα πέντε ετών.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 72: η αξιολόγηση πρέπει να περιλαμβάνει την εξατομικευμένη εξέταση του μοναδικού συνδυασμού των περιστάσεων κάθε υπόθεσης.
- \* Παράγραφος 74: όταν αξιολογούν τα αιτήματα ασύλου τα κράτη οφείλουν να συνεκτιμούν τα ειδικότερα κίνητρα και τις εκδηλώσεις της δίωξης που βιώνουν τα παιδιά.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 8.6 έως 8.10, 9.7 και 10.4.

Μετά τον καθορισμό του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού, η βιώσιμη διαρκής λύση μπορεί να συνίσταται είτε στη συνένωση του παιδιού με την οικογένειά του στη χώρα καταγωγής του ή σε τρίτη χώρα, είτε στην παραμονή του παιδιού στη χώρα υποδοχής χωρίς να απολαμβάνει τη φροντίδα των μελών της οικογένειάς του ή, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, στην επιστροφή του παιδιού στη χώρα καταγωγής του προκειμένου να αναλάβουν τη φροντίδα του πρόσωπα που δεν ανήκουν στο οικογενειακό του περιβάλλον. Βλέπε στη συνέχεια τα κεφάλαια Δ13 και Δ15 για τις εγγυήσεις που πρέπει να διέπουν την επιστροφή του παιδιού στη χώρα καταγωγής και την οικογενειακή συνένωση.

### Δ13. Οικογενειακή συνένωση

Δ13.1 Σε κάθε κατάσταση που αφορά στα ασυνόδευτα παιδιά, τα κράτη οφείλουν να διευκολύνουν και να προάγουν με θετικό πνεύμα την οικογενειακή συνένωση του παιδιού στο κράτος όπου ικανοποιείται το βέλτιστο συμφέρον του.

Δ13.2 Επιβάλλεται η χορήγηση θεώρησης εισόδου και άδειας διαμονής στα μέλη της οικογένειας του παιδιού στις περιπτώσεις που καθορίζεται ότι η συνένωση με την οικογένειά του στη χώρα υποδοχής εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον του. Οι σχετικές αιτήσεις του παιδιού ή των γονέων του πρέπει να αντιμετωπίζονται με θετικό πνεύμα, ανθρωπισμό και ταχύτητα.

Δ13.3 Στην περίπτωση που η οικογενειακή συνένωση πρόκειται να πραγματοποιηθεί

στη χώρα καταγωγής του παιδιού ή σε τρίτη χώρα, αυτή πρέπει να διέπεται από τις εγγυήσεις που ορίζονται στη συνέχεια, στο κεφάλαιο Δ.15. Όταν μέλος της οικογένειας του ασυνόδευτου παιδιού διαμένει σε τρίτη χώρα και τόσο το παιδί όσο και το μέλος της οικογένειάς του επιθυμούν να συνενωθούν σε αυτήν τη χώρα, η αρχή παιδικής πρόνοιας της χώρας όπου ζει (προσωρινά ή με οιοδήποτε άλλο καθεστώς) οφείλει να αξιολογήσει προσεκτικά την καταλληλότητα του μέλους της οικογένειας να αναλάβει τη φροντίδα του παιδιού.

- \* ΣΔΠ, άρθρο 10 (1)
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 81: πρέπει να καταβάλλονται προσπάθειες για την επιστροφή του ασυνόδευτου παιδιού στους γονείς του, εκτός εάν ο περαιτέρω χωρισμός του από αυτούς εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον του.
- \* Παράγραφος 83: οι αιτήσεις του παιδιού για χορήγηση θεώρησης εισόδου στους γονείς του με σκοπό την οικογενειακή συνένωση πρέπει να αντιμετωπίζονται με ανθρωπισμό και ταχύτητα.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 5.5, 10.5 και 10.11.

#### Δ14. Παραμονή και ένταξη στη χώρα υποδοχής

Δ14.1 Στα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να επιτρέπεται να διαμένουν νόμιμα στη χώρα υποδοχής στις περιπτώσεις που καθορίζεται ότι η παραμονή τους σε αυτήν εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον τους. Τούτο μπορεί να ισχύει όταν συντρέχουν μια ή περισσότερες από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

- ▶ όταν είναι πρόσφυγες ή έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία ή την προστασία του θεσμού του ασύλου,
- ▶ όταν επιτακτικοί ανθρωπιστικοί, ιατρικοί ή άλλοι σχετικοί λόγοι επιβάλλουν τη διαμονή τους στη χώρα υποδοχής,
- ▶ όταν είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων και δεν είναι ασφαλής η επιστροφή τους στη χώρα καταγωγής τους,
- ▶ όταν δεν είναι ασφαλής η επιστροφή στη χώρα καταγωγής τους, για παράδειγμα

λόγω ένοπλων συρράξεων, αναταραχών, εμφύλιου πολέμου κλπ,

- ▶ όταν οι γονείς ή οι ασκούντες την επιμέλεια των ασυνόδευτων παιδιών αδυνατούν να τους εξασφαλίσουν συγκεκριμένες και ασφαλείς ρυθμίσεις φροντίδας ή όταν δεν ανευρίσκεται και είναι αδύνατο να εντοπιστεί στη χώρα καταγωγής τους ο προηγούμενος, κατά το νόμο ή το έθιμο, υπεύθυνος για τη φροντίδα τους.

Δ14.2 Όταν εξετάζεται η περίπτωση της ένταξης στη χώρα υποδοχής, οι αρχές παιδικής πρόνοιας οφείλουν να αξιολογούν προσεκτικά την κατάσταση του παιδιού, λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία του, το φύλο του, τη θρησκεία του, το πολιτισμικό και γλωσσικό του υπόβαθρο, τη σωματική και πνευματική του υγεία, την εκπαίδευσή του και την οικογενειακή του κατάσταση στη χώρα καταγωγής. Στη συνέχεια, πρέπει να ρυθμιστεί, σε συνεννόηση με το παιδί, η μακροπρόθεσμη τοποθέτησή του στην κοινότητα. Βεβαίως, η ρύθμιση αυτή μπορεί να συνίσταται στη συνέχιση της εφαρμογής των ρυθμίσεων της μεταβατικής φροντίδας. Εν γένει, είναι επιθυμητό να τοποθετούνται τα παιδιά ηλικίας μικρότερης των δέκα έξι ετών σε ανάδοχες οικογένειες που έχουν πολιτισμικό υπόβαθρο όμοιο με το δικό τους. Τα μεγαλύτερα παιδιά ενδέχεται να προτιμούν και να επωφελούνται της τοποθέτησης σε ολιγομελείς ξενώνες. Οι σχετικές δομές πρέπει να είναι επανδρωμένες με κατάλληλα καταρτισμένο προσωπικό που γνωρίζει τις πολιτισμικές ανάγκες των ασυνόδευτων παιδιών.

Δ14.3 Σύμφωνα με γενική αρχή, τα αδέρφια πρέπει να μένουν μαζί, στον ίδιο φορέα παιδικής πρόνοιας, εκτός εάν εκφράσουν αντίθετη επιθυμία ή εάν η λύση αυτή δεν εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον τους. Στην περίπτωση που τα αδέρφια τοποθετούνται σε δομή που τους παρέχει καθεστώς αυτονομίας, όπου το μεγαλύτερο φροντίζει το μικρότερο, πρέπει να τους παρέχονται οι κατάλληλες συμβουλευτικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες.

Δ14.4 Σπανίως είναι η υιοθεσία η κατάλληλη λύση για τα ασυνόδευτα παιδιά. Πριν εξεταστεί η περίπτωση της υιοθεσίας ως βιώσιμης ή επιθυμητής λύσης, έχει ουσιαστική σημασία η αυστηρή αξιολόγηση, από εντεταλμένη και εξειδικευμένη οργάνωση, των συνθηκών του οικογενειακού περιβάλλοντος του παιδιού στη χώρα καταγωγής του. Σχετικά, προβλέπει σαφείς διαδικασίες, η Σύσταση της Διάσκεψης της Χάγης για το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο.

Δ14.5 Στα ασυνόδευτα παιδιά που διαπιστώνεται ότι είναι ανιθαγενή πρέπει να παρέχεται συνδρομή για την απόκτηση ιθαγένειας.

Δ14.6 Τα ασυνόδευτα παιδιά έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση, στην κατάρτιση, στις φροντίδες της υγείας, στη γλωσσική υποστήριξη, στην κοινωνική βοήθεια και στην απασχόληση, όπως εξετάζονται ενδελεχώς ανωτέρω, στο κεφάλαιο Δ8, με τους ίδιους όρους που προβλέπει η εθνική νομοθεσία για παιδιά που είναι πολίτες της χώρας υποδοχής.

Δ14.7 Η χορήγηση προσωρινής άδειας διαμονής δεν αποτελεί διαρκή βιώσιμη λύση και δεν πρέπει να υιοθετείται ως απλή διοικητική αντιμετώπιση που παύει με την ενηλικίωση του παιδιού. Η διαδικασία ανεύρεσης διαρκούς βιώσιμης λύσης πρέπει να ξεκινήσει άμεσα. Λαμβάνοντας υπόψη ότι είναι ιδιαίτερα ευάλωτα, πρέπει να αντιμετωπίζονται με γενναιόδωρο τρόπο κατά την ενηλικίωσή τους τα πρόσωπα που εισήλθαν στη χώρα υποδοχής ως παιδιά και επετράπη η διαμονή τους για ανθρωπιστικούς ή άλλους σχετικούς λόγους ή τους χορηγήθηκε οιοδήποτε άλλο καθεστώς προσωρινής διαμονής. Σχετικά, επιβάλλεται να απολαμβάνουν την ίδια μεταχείριση που δικαιούνται τα παιδιά που είναι πολίτες της χώρας υποδοχής όσον αφορά στις ρυθμίσεις της φροντίδας και να τους παρέχεται κάθε στήριξη μέσω προγραμμάτων ενηλικίωσης, ώστε να διευκολύνεται η χειραφέτησή τους.

- \* ΣΔΠ, άρθρα 2, 3, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 23 έως 28, 29 (1) (γ), 30 και 39
- \* Άρθρο 7 (1): τα παιδιά έχουν δικαίωμα να αποκτήσουν ιθαγένεια.
- \* Άρθρο 21: προβλέπει τις υποχρεώσεις των κρατών στις περιπτώσεις της διακρατικής υιοθεσίας.
- \* Άρθρο 31: τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν στο παιδί το δικαίωμα στην ανάπαυση και στις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου, στην ενασχόληση με ψυχαγωγικά παιχνίδια και δραστηριότητες που είναι κατάλληλες για την ηλικία του και στην ελεύθερη συμμετοχή στην πολιτισμική και καλλιτεχνική ζωή. Τα συμβαλλόμενα κράτη σέβονται και προάγουν αυτά τα δικαιώματα και ενθαρρύνουν την προσφορά κατάλληλων και ίσων ευκαιριών για πολιτιστικές, καλλιτεχνικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες και για δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου.

- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 77: τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να επωφελούνται των διαθέσιμων μορφών της δωρεάν προστασίας.
- \* Παράγραφος 82: η οικογενειακή συνένωση στη χώρα καταγωγής δεν εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, όταν ευλόγως ενέχει τον κίνδυνο να καταλήξει σε παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του παιδιού.
- \* Παράγραφος 89: όταν η επιστροφή είναι ανέφικτη, η ένταξη αποτελεί την πρωταρχική επιλογή και πρέπει να στηρίζεται σε ασφαλές νομικό καθεστώς.
- \* Παράγραφος 91: η υιοθεσία ενός ασυνόδευτου παιδιού πρέπει να εξετάζεται ως λύση μόνον εφόσον διαπιστώνεται ότι την επιτρέπει η κατάσταση του παιδιού. Η υιοθεσία δεν πρέπει να εφαρμόζεται βιαστικά: πρέπει να εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού και να διέπεται από το εφαρμοστέο δίκαιο. Πρέπει να αναζητάται η άποψη του παιδιού και να δίδεται προτεραιότητα στην υιοθεσία από συγγενείς του παιδιού που ζουν στη χώρα διαμονής του. Δεν πρέπει να προωθείται η λύση της υιοθεσίας εάν δεν έχουν εξαντηθεί όλες οι εφικτές διαδικασίες αναζήτησης των γονέων ή άλλων μελών της οικογένειας του παιδιού, εάν δεν έχει διαπιστωθεί ότι έχει εξανημιστεί κάθε εύλογη ελπίδα εντοπισμού της οικογένειάς του, εάν το παιδί δεν επιθυμεί να υιοθετηθεί ή εάν υπάρχει δυνατότητα εθελοντικού επαναπατρισμού σε συνθήκες ασφάλειας και αξιοπρέπειας.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 9.1 και 9.4, 10.2 έως 10.4 και 10.6 έως 10.10.

## **Δ15. Επιστροφή στη χώρα καταγωγής/επαναπατρισμός ή μετεγκατάσταση ή μεταφορά σε τρίτη χώρα**

Δ15.1 Κάθε απόφαση για τον επαναπατρισμό ή τη μετεγκατάσταση ενός ασυνόδευτου παιδιού, στο πλαίσιο οιασδήποτε μορφής επιστροφής, μεταφοράς (για παράδειγμα δυνάμει του «Κανονισμού Δουβλίνου»), συμφωνιών ή οδηγιών επανεισόδου ή μετεγκατάστασης, πρέπει να υιοθετείται με γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Ουδέποτε πρέπει να επαναπατρίζεται ή να μετεγκαθίσταται ένα ασυνόδευτο παιδί επειδή δεν έχει δικαίωμα διαμονής στη χώρα υποδοχής ή επειδή η περίπτωση του υπάγεται σε διοικητική διαδικασία επιστροφής, μεταφοράς, επανεισόδου ή μετεγκατάστασης. Σε κάθε περίπτωση ένα ασυνόδευτο παιδί μπορεί να επαναπατρίζεται ή να μεταφέρεται ή να μετεγκαθίσταται σε τρίτη χώρα μόνον αφού καθοριστεί ότι αυτή η ρύθμιση

εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον του.

Δ15.2 Ο βέλτιστος τρόπος εφαρμογής των ρυθμίσεων του επαναπατρισμού, της μεταφοράς και της μετεγκατάστασης είναι η εκούσια συμμετοχή του παιδιού, εφόσον διασφαλίζεται το βέλτιστο συμφέρον του. Τα παιδιά πρέπει να είναι πλήρως ενήμερα, να αναζητάται η γνώμη τους και να λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις τους σε όλα τα στάδια της διαδικασίας. Σε αυτήν τη διαδικασία ιδιαίτερα σημαντικά στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη είναι η διάρκεια της απουσίας του παιδιού από τη χώρα καταγωγής του ή οι δεσμοί του με τη χώρα όπου προτείνεται να μετεγκατασταθεί ή να μεταφερθεί και η ηλικία του.

Δ15.3 Πριν την επιστροφή του ασυνόδευτου παιδιού στη χώρα καταγωγής του ή πριν τη μετεγκατάστασή ή μεταφορά του σε τρίτη χώρα πρέπει να καθορίζεται το βέλτιστο συμφέρον του. Η διαδικασία αυτή είναι πολυεπίπεδη και διεπιστημονική και απαιτεί τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων οργανώσεων. Η έκβαση του καθορισμού του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού πρέπει να εξαρτάται τουλάχιστον από:

- ▶ Τον προσεκτικό καθορισμό των συνθηκών ασφάλειας που επικρατούν στη χώρα καταγωγής όπου επιστρέφει το παιδί ή στην προτεινόμενη χώρα μεταφοράς ή μετεγκατάστασης, αξιολογώντας τους κινδύνους δίωξης, συμμετοχής σε ένοπλες συγκρούσεις, βίας και κακοποίησης καθώς και εκμετάλλευσης
- ▶ Τη σύμφωνη γνώμη του υπεύθυνου για τη φροντίδα του παιδιού ή του επιτρόπου του στη χώρα υποδοχής για το ότι η επιστροφή, η μεταφορά ή η μετεγκατάσταση εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού
- ▶ Την προσεκτική κοινωνική αξιολόγηση της κατάστασης της οικογένειας του παιδιού στη χώρα καταγωγής ή στην προτεινόμενη χώρα μεταφοράς ή μετεγκατάστασης. Οι γονείς ή οι υπεύθυνοι για τη φροντίδα του παιδιού οφείλουν να αποδείξουν την ταυτότητά τους ενώ είναι αναγκαίο να διερευνηθούν η βούληση και η ικανότητα της οικογένειας (γονέων ή άλλων μελών της οικογένειας) του παιδιού ή άλλων υπεύθυνων για την επιμέλειά του να του παρέχουν την κατάλληλη φροντίδα
- ▶ Την προσεκτική αξιολόγηση της πρόσβασης σε τροφή, στέγαση, φροντίδες της υγείας, εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση και ευκαιρίες απασχόλησης στη χώρα καταγωγής ή στην προτεινόμενη χώρα μετεγκατάστασης ή μεταφοράς



- ▶ Τη σύμφωνη γνώμη των γονέων του παιδιού, των συγγενών του ή άλλων ενήλικων υπεύθυνων για τη φροντίδα του, όσον αφορά στην παροχή μακροπρόθεσμης φροντίδας με την άφιξη του παιδιού στη χώρα καταγωγής ή στη χώρα μετεγκατάστασης ή μεταφοράς
- ▶ Τη διερεύνηση και τη συνεκτίμηση των απόψεων της οικογένειας για την επιστροφή, μετεγκατάσταση ή μεταφορά του παιδιού
- ▶ Την ενημέρωση και την αναζήτηση της γνώμης του παιδιού σε όλα τα στάδια της σχετικής διαδικασίας και την παροχή των κατάλληλων συμβουλευτικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών. Οι απόψεις του παιδιού για την επιστροφή, τη μετεγκατάσταση και τη μεταφορά του πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά του
- ▶ Τη διευκόλυνση της τακτικής επικοινωνίας του παιδιού με την οικογένειά του πριν την επιστροφή, τη μετεγκατάσταση ή τη μεταφορά
- ▶ Το σχεδιασμό προγράμματος επανένταξης του παιδιού σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές παιδικής πρόνοιας της χώρας επιστροφής, μετεγκατάστασης ή μεταφοράς

Δ15.4 Τα ασυνόδευτα παιδιά, που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, ουδέποτε πρέπει να επαναπατριζονται ή να μετεγκαθίστανται ή να μεταφέρονται σε τρίτη χώρα πριν την ενδελεχή αξιολόγηση του οικογενειακού περιβάλλοντός τους και των ενδεχόμενων κινδύνων να υποστούν αντίποινα ή να καταστούν εκ νέου θύματα εμπορίας. Η διαδικασία αυτή εξασφαλίζει την επιστροφή ή τη μεταφορά του παιδιού σε ασφαλές περιβάλλον. Περαιτέρω, εφιστάται ιδιαίτερος η προσοχή στον κίνδυνο του στιγματισμού και του κοινωνικού αποκλεισμού που διατρέχουν, με την άφιξή τους στη χώρα καταγωγής ή σε τρίτη χώρα, τα παιδιά που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, ειδικά όταν είναι θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης.

Δ15.5 Το ασυνόδευτο παιδί, για το οποίο έχει καθοριστεί ότι η επιστροφή, μεταφορά ή μετεγκατάσταση εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον του, ταξιδεύει συνοδευόμενο από πρόσωπο που εμπιστεύεται, για παράδειγμα από τον επίτροπο ή τον/την κοινωνικό λειτουργό. Επιβάλλεται η υιοθέτηση και η εφαρμογή αποτελεσματικών μηχανισμών παρακολούθησης της περαιτέρω ευημερίας του παιδιού.

Δ15.6 Η φροντίδα σε στέγη ανηλίκων είναι η τελευταία προτιμώμενη ρύθμιση φροντίδας για κάθε ασυνόδευτο παιδί, επειδή δεν διασφαλίζει τις φυσιολογικές συνθήκες ανατροφής και ανάπτυξης των παιδιών. Η επιστροφή σε δομή παιδικής πρόνοιας στη χώρα καταγωγής ή σε τρίτη χώρα πρέπει να εξετάζεται ως λύση μόνον εφόσον εντάσσεται στο σχεδιασμό έγκαιρης συνένωσης με την οικογένεια ή σε εξαιρετικές περιπτώσεις, εφόσον εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Οι γονείς ή οι υπεύθυνοι για τη φροντίδα του παιδιού πρέπει να αποδεικνύουν την ταυτότητά τους ενώ είναι αναγκαίο να διασφαλίζονται εγγυήσεις για την ασφάλεια και την προστασία του παιδιού. Επίσης, επιβάλλεται η υιοθέτηση και η εφαρμογή αποτελεσματικών μηχανισμών παρακολούθησης της περαιτέρω ευημερίας του παιδιού.

Δ15.7 Τα ασυνόδευτα παιδιά που εισέρχονται ανήλικα στη χώρα υποδοχής αλλά κατά την ενηλικίωσή τους (στην ηλικία των δέκα οκτώ ετών) δεν τους χορηγείται δικαίωμα διαμονής πρέπει να αντιμετωπίζονται λαμβάνοντας υπόψη ότι είναι ευάλωτα και να αναζητάται η γνώμη τους για τις απαιτούμενες συνθήκες της επιτυχούς επανένταξής τους στη χώρα καταγωγής, ή μετεγκατάστασης ή μεταφοράς στην τρίτη χώρα.

Δ15.8 Τα ασυνόδευτα παιδιά ουδέποτε πρέπει να επιστρέφονται στις «χώρες διέλευσης», εκτός εάν έχουν αξιολογηθεί προσεκτικά (κατά τα οριζόμενα ανωτέρω) οι συνέπειες της επιστροφής τους σε αυτές και είναι σαφές ότι αυτή εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον τους. Ειδικότερα, είναι απαραίτητο να αποκλείεται ο κίνδυνος της περαιτέρω επιστροφής στα σύνορα εδαφών όπου μπορεί να αντιμετωπίσουν διώξεις, κακοποίηση ή κακομεταχείριση.

\* ΣΔΠ, άρθρο 3

\* Άρθρο 5: τα κράτη σέβονται την ευθύνη, το δικαίωμα και το καθήκον που έχουν οι γονείς ή τα μέλη της διευρυμένης οικογένειας να παρέχουν στο παιδί τον προσανατολισμό και τις κατάλληλες συμβουλές για την άσκηση των δικαιωμάτων που του αναγνωρίζει η Σύμβαση.

\* Άρθρα 6, 12, 19, 20, 24, 27, 28, 34, 35, 36, 37 (α), 38 και 39

\* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 84: η επιστροφή στη χώρα καταγωγής δεν είναι επιλογή όταν ευλόγως ενέχει τον κίνδυνο να οδηγήσει σε παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του παιδιού. Η λύση της επιστροφής εφαρμόζεται μόνον εφό-

σον εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.

- \* Παράγραφος 85: πριν την επιστροφή του παιδιού πρέπει να υιοθετηθούν συγκεκριμένες ρυθμίσεις για την επιμέλεια και τη νόμιμη εκπροσώπησή του.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 9.4, 9.5 και 10 έως 12.

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι – Παραπομπές

### Συνομογραφίες και Ακρωνύμια των Παραπομπών<sup>9</sup>

#### ECRE (Ένταξη)

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους (ECRE):  
Θέσεις για την Ένταξη των Προσφύγων στην Ευρώπη, Δεκέμβριος 2002  
<http://www.ecre.org/topics/integration>

#### ECRE (Παιδιά)

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους (ECRE):  
Θέσεις για τα Παιδιά Πρόσφυγες, 1996  
<http://www.ecre.org/files/children.pdf>

#### ISS

Διεθνής Κοινωνική Υπηρεσία (International Social Service)  
<http://www.iss-ssi.org/2009/index.php?id=1>

#### UNHCHR

United Nations High Commissioner for Human Right  
(Υπάτος Αρμοστής του Ο.Η.Ε. για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου)  
<http://www.ohchr.org/EN/Pages/WelcomePage.aspx>

#### UNHCR

United Nations High Commissioner for Refugees  
(Υπάτος Αρμοστής του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες)  
<http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/home>

#### UNHCR – AP

UNHCR - Agenda for Protection/Αντιζέντα για την Προστασία, 2002  
<http://www.unhcr.org/3e637b194.html>

#### UNHCR – Bid

Κατευθυντήριες Οδηγίες της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες

<sup>9</sup> Σημείωση της επιμελήτριας: παρατίθενται κατά απόλυτη αλφαβητική σειρά.

για τον Καθορισμό του Βέλτιστου Συμφέροντος του Παιδιού  
<http://www.unhcr.org/4566b16b2.html>

### **Αρχές του Κέιπ Τάουν**

Αρχές του Κέιπ Τάουν και βέλτιστες πρακτικές για την πρόληψη της στρατολόγησης των παιδιών στις ένοπλες δυνάμεις και για την αποστράτευση και κοινωνική επανένταξη των παιδιών στρατιωτών στην Αφρική (UNICEF 1997)  
[http://www.unicef.org/emerg/files/Cape\\_Town\\_Principles\(1\).pdf](http://www.unicef.org/emerg/files/Cape_Town_Principles(1).pdf)

### **Γενικό Σχόλιο Νο 6**

Επιτροπή του Ο.Η.Ε. για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο Νο. 6 για τη Μεταχείριση των Ασουνόδευτων και των Χωρισμένων από την Οικογένειά τους Παιδιών που βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους, 2005  
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/42dd174b4.html>

### **ΔΟΕ, C 182**

Διεθνής Σύμβαση για την Απαγόρευση των Χειρότερων Μορφών Εργασίας των Παιδιών και την Άμεση Δράση με σκοπό την Εξάλειψή τους, ΔΟΕ, C 182, 1999  
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ddb6e0c4.html>

### **Δουβλίνο II**

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 343/2003 του Συμβουλίου, της 18ης Φεβρουαρίου 2003, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας  
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003R0343:EL:HTML>

### **ΔΠΔ**

Καταστατικό της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, 1998  
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3a84.html> και  
<http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Legal+Texts+and+Tools/>

### **ΔΣ για τους Μετανάστες Εργαζόμενους**

Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους, 1990  
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3980.html>

## **ΔΣΑΠΔ**

Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, 1966

<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3aa0.html>

## **ΔΣΟΚΜΔ**

Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα, 1966

<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b36c0.html>

## **Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας**

Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τις Διαδικασίες και τα Κριτήρια Καθορισμού του Καθεστώτος των Προσφύγων, 1992

<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3314.html>

## **Επιτροπή Υπουργών ΣτΕ 2000**

Σύσταση Νο. R (2000) 11 της Επιτροπής Υπουργών για τη δράση κατά της εμπορίας ανθρώπων για λόγους σεξουαλικής εκμετάλλευσης

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=355213&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75>

## **Επιτροπή Υπουργών ΣτΕ 91**

Σύσταση Νο R (91) 11 της Επιτροπής Υπουργών για τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση, Πορνογραφία και Πορνεία και Εμπορία των Παιδιών και Νεαρών Προσώπων

[http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/victims/recR\\_91\\_11e.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/victims/recR_91_11e.pdf)

## **ΕΣΔΑ**

Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, 1950

<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3b04.html>

## **Κατευθυντήριες Οδηγίες Ο.Η.Ε. για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και την Εμπορία Ανθρώπων**

Συνιστώμενες Αρχές και Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και την Εμπορία Ανθρώπων

[http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/\(Symbol\)/E.2002.68.Add.](http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/E.2002.68.Add.)

1. Εν?Οpendocument και

<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/Traffickingen.pdf>

**Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες**  
Κατευθυντήριες Αρχές για την Πολιτική και τη Διαδικασία στα πλαίσια εξέτασης  
αιτημάτων ασύλου των ασυνόδευτων παιδιών, 1997

<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3360.html>

## **ΟΑΣΕ**

Σχέδιο Δράσης του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη  
(ΟΑΣΕ) για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, Υπουργικό Συμβούλιο του  
Μάαστριχτ, 2003

[http://www.osce.org/documents/mcs/2003/12/4161\\_en.pdf](http://www.osce.org/documents/mcs/2003/12/4161_en.pdf) και

<http://www.osce.org/cthb/23703.html>

## **ΟΔΑΔ**

Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, 1948

<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3712c.html> και

<http://www.un.org/en/documents/udhr/>

## **Οδηγία για την Αναγνώριση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα**

Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0083:EL:HTML>

## **Οδηγία για την Επιστροφή**

Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:348:0098:01EL:HTML>

## **Οδηγία για την Οικογένεια**

Οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0086:EL:HTML>

## **Οδηγία για τις Διαδικασίες**

Οδηγία 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:326:0013:01:EL:HTML>

## **Οδηγία για τις Συνθήκες Υποδοχής**

Οδηγία 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0009:EL:HTML>

## **Πρωτόκολλο 1 στη ΣΔΠ**

Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και παιδική πορνογραφία, 2000

<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b38bc.html> και

<http://www2.ohchr.org/english/law/crc-sale.htm>

## **Πρωτόκολλο 2 στη ΣΔΠ**

Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού σε σχέση με την ανάμειξη των παιδιών σε ένοπλη σύρραξη, 2000

<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b38bc.html> και

<http://www2.ohchr.org/english/law/crc-conflict.htm>

## **Πρωτόκολλο κατά της Εμπορίας (Διακίνησης) Ανθρώπων**

Πρωτόκολλο για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Διακίνησης Προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών, που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος, 2000

<http://www.unhcr.org/refworld/docid/479dee062.html> και

<http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/index.html#Fulltext>



## **Πρωτόκολλο κατά της Λαθραίας Διακίνησης**

Πρωτόκολλο κατά της Λαθραίας Διακίνησης Μεταναστών από τη γη, τη θάλασσα και τον αέρα, που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος, 2000

<http://www.unhcr.org/refworld/docid/479dee062.html> και

<http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/index.html#Fulltext>

## **ΣΔΠ**

Σύμβαση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, 1989

<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b38f0.html>

<http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/index.htm>

<http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm>

## **ΣΤΕ**

Συμβούλιο της Ευρώπης

<http://www.coe.int/>

## **ΣΤΕ, Εμπορία Ανθρώπων**

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, 2005

<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/197.htm>

## **ΣΤΕ, Νεαροί Μετανάστες**

Σύσταση Νο 1596 (2003) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Κατάσταση των Νεαρών Μεταναστών στην Ευρώπη

<http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta03/EREC1596.htm> και <http://www.unhcr.gr/>

## **ΣΤΕ, Σύσταση για τα Αεροδρόμια**

Σύσταση 1475 (2000) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Άφιξη Αιτούντων Άσυλο στα Ευρωπαϊκά Αεροδρόμια

<http://www.unhcr.org/refworld/docid/47fdfb1cd.html>

### **ΣΤΕ, Σύσταση για την Απόλαση**

Σύσταση Νο 1547 (2002) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τις διαδικασίες απόλασης με σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και για την εκτέλεσή τους σε συνθήκες ασφάλειας και αξιοπρέπειας  
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3dde4b022.html>

### **ΣΤΕ, Σύσταση για την Επιμόρφωση των Αξιοματούχων**

Σύσταση Νο 1309 (1996) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Επιμόρφωση των Αξιοματούχων που υποδέχονται τους αιτούντες άσυλο στα μεθοριακά σημεία εισόδου  
<http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta96/EREC1309.htm>

### **Στρατηγική της ΕΕ**

Ανακοίνωση της Επιτροπής - Σχετικά με μια στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα δικαιώματα του παιδιού  
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52006DC0367:EL:HTML>

### **Σύμβαση για την Ανιθαγένεια**

Σύμβαση για την Εξάλειψη της Ανιθαγένειας, 1961  
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b39620.html>

### **Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων**

Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, 1984  
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3a94.html>

### **Σύμβαση κατά των Διακρίσεων στην Εκπαίδευση**

Σύμβαση κατά των Διακρίσεων στην Εκπαίδευση, 1960  
[http://www.unesco.org/education/pdf/DISCRI\\_E.PDF](http://www.unesco.org/education/pdf/DISCRI_E.PDF)

### **Σύμβαση κατά των Διακρίσεων των Γυναικών**

Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των Γυναικών, 1979  
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3970.html>

## **Σύμβαση κατά των Φυλετικών Διακρίσεων**

Διεθνής Σύμβαση για την Κατάργηση κάθε μορφής Φυλετικών Διακρίσεων, 1965  
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3940.html>

## **Σύμβαση της Χάγης (1993)**

Σύμβαση της Χάγης για την προστασία των παιδιών και τη συνεργασία σχετικά με τη διακρατική υιοθεσία, 1993

<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ddcb1794.html> και

[http://www.hcch.net/index\\_en.php?act=conventions.text&cid=69](http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=69)

## **Σύμβαση της Χάγης (1996)**

Σύμβαση της Χάγης για τη Δικαιοδοσία, το Εφαρμοστέο Δίκαιο, την Αναγνώριση, την Εκτέλεση και τη Συνεργασία σχετικά με τη Γονική Μέριμνα και τα Μέτρα Προστασίας των Παιδιών, 1996

[http://www.hcch.net/index\\_en.php?act=conventions.text&cid=70](http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=70)

## **Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων**

Σύμβαση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για το Καθεστώς των Προσφύγων, 1951  
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3be01b964.html>

## **Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων**

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2000/C 364/01)  
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2000:364:0001:0022:EL:PDF>

## **Ψήφισμα ΕΕ**

Ψήφισμα ΕΕ σχετικά με τους ασυνόδετους ανηλικούς υπηκόους τρίτων χωρών, 1997  
[http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31997Y0719\(02\):EL:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31997Y0719(02):EL:HTML)

## **Ψήφισμα ΕΕ για τις Στοιχειώδεις Εγγυήσεις**

Ψήφισμα της ΕΕ για τις Στοιχειώδεις Εγγυήσεις των Διαδικασιών Εξέτασης Αιτήσεων Ασύλου, 1995

[http://europa.eu/legislation\\_summaries/justice\\_freedom\\_security/free\\_movement\\_of\\_persons\\_asylum\\_immigration/l33103\\_en.htm](http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/l33103_en.htm) και

[http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31996Y0919\(05\):EL:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31996Y0919(05):EL:HTML)

## Β. ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ

### Β1. Βέλτιστο συμφέρον

- \* ΣΔΠ, άρθρο 3 (1): σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά ... πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού.  
Άρθρο 20 (1): κάθε παιδί που στερείται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό του περιβάλλον ή το οποίο για το δικό του συμφέρον δεν είναι δυνατόν να παραμείνει στο περιβάλλον αυτό δικαιούται ειδική προστασία και βοήθεια εκ μέρους του κράτους.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφοι 19 έως 22: η αρχή του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού πρέπει να διέπει όλα τα στάδια του κύκλου της μετακίνησης.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφος 1.5: επιβεβαιώνει το άρθρο 3 (1) της ΣΔΠ.
- \* Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, άρθρο 24 (2): σε όλες τις πράξεις που αφορούν τα παιδιά, είτε επιχειρούνται από δημόσιες αρχές είτε από ιδιωτικούς οργανισμούς, πρωταρχική σημασία πρέπει να δίνεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού.
- \* ECRE (Παιδιά), παράγραφος 4
- \* Οδηγία για τις Διαδικασίες, Προοίμιο (Παράγραφος 14): το συμφέρον το παιδιού θα πρέπει να είναι πρωταρχική σκέψη των κρατών μελών.
- \* Οδηγία για την Αναγνώριση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα, άρθρο 20 (5): το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού αποτελεί πρωταρχικό μέλημα για τα κράτη μέλη κατά την αξιολόγηση των αναγκών διεθνούς προστασίας.
- \* Οδηγία για την Επιστροφή, άρθρο 5(α): κατά την εφαρμογή της Οδηγίας τα κράτη μέλη λαμβάνουν δεόντως υπόψη τα βέλτιστα συμφέροντα του παιδιού.
- \* ΔΣΟΚΜΔ, άρθρο 10 (3): ειδικά μέτρα προστασίας πρέπει να λαμβάνονται για όλα τα παιδιά χωρίς διακρίσεις.
- \* UNHCR-Bid, Εισαγωγή: τα εθνικά συστήματα προστασίας των παιδιών συνήθως προβλέπουν αυστηρές διαδικαστικές εγγυήσεις για τον καθορισμό του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού πριν ληφθούν κάποιες σημαντικές αποφάσεις.  
Παράρτημα 9: Κατάλογος παραγόντων που καθορίζουν το "βέλτιστο συμφέρον"
- \* Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας, παράγραφος 14

## B2. Διαβίωση και ανάπτυξη

- \* ΣΔΠ, άρθρο 6(1): τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν ότι κάθε παιδί έχει εγγενές δικαίωμα στη ζωή.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφοι 23 και 24: τα ασυνόδετα παιδιά είναι ευάλωτα σε διάφορους κινδύνους που επηρεάζουν τη ζωή, τη διαβίωση και την ανάπτυξή τους. Επιβάλλεται η υιοθέτηση μέτρων για την προστασία των παιδιών από αυτούς τους κινδύνους.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφος 7.1
- \* Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, άρθρο 2(1): κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στη ζωή.

## B3. Αρχή της μη διακριτικής μεταχείρισης

- \* ΣΔΠ, άρθρο 2: τα δικαιώματα που εγγυάται η ΣΔΠ εφαρμόζονται σε όλα τα παιδιά χωρίς καμιά διάκριση και ανεξάρτητα από τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις πολιτικές ή άλλες πεποιθήσεις, την εθνική, εθνικιστική ή κοινωνική καταγωγή, την περιουσιακή κατάσταση, την ανικανότητα, τη γέννηση ή οιαδήποτε άλλη κατάσταση των παιδιών ή των γονέων τους.  
Άρθρο 22 (1): τα ασυνόδετα παιδιά και τα παιδιά που είναι αιτούντες άσυλο δικαιούνται προστασία και αρωγή για να απολαμβάνουν τα δικαιώματα που εγγυάται η ΣΔΠ και άλλα κείμενα του διεθνούς δικαίου των δικαιωμάτων του ανθρώπου ή του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου στα οποία είναι συμβαλλόμενα μέρη τα κράτη.  
Άρθρο 22 (2): στην περίπτωση που δεν είναι δυνατό να ανευρεθούν οι γονείς ή κανένα άλλο μέλος της οικογένειας του παιδιού που είναι πρόσφυγας, το παιδί δικαιούται να τύχει της ίδιας προστασίας που παρέχεται σε οποιοδήποτε άλλο παιδί στερημένο οριστικά ή προσωρινά του οικογενειακού του περιβάλλοντος.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 18: η αρχή της απαγόρευσης της διακριτικής μεταχείρισης, σε όλες τις πτυχές της, ισχύει σε όλες τις ρυθμίσεις που αφορούν τα ασυνόδετα παιδιά. Ειδικότερα, απαγορεύει οιαδήποτε διάκριση λόγω του καθεστώτος του παιδιού ως ασυνόδετου ή χωρισμένου από την οικογένειά του ή ως πρόσφυγα, αιτούντα άσυλο ή μετανάστη.

- \* Σύμβαση κατά των Διακρίσεων των Γυναικών: η Σύμβαση προβλέπει μέτρα για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών και των κοριτσιών.
- \* Σύμβαση κατά των Φυλετικών Διακρίσεων
- \* Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, άρθρο 21 (1): απαγορεύεται κάθε διάκριση.
- \* ΣΤΕ, Εμπορία Ανθρώπων, Προοίμιο: όλες οι δράσεις για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων πρέπει να διέπονται από την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων, να λαμβάνουν υπόψη την ισότητα των φύλων και να είναι ευαισθητοποιημένες στα θέματα των δικαιωμάτων του παιδιού.  
Άρθρο 3: Η σύμβαση εφαρμόζεται χωρίς διακρίσεις.
- \* ΕΣΔΑ, άρθρο 14: η απόλαυση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που αναγνωρίζει η Σύμβαση πρέπει να εξασφαλίζεται «ασχέτως διακρίσεως φύλου, φυλής, χρώματος, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προελεύσεως, συμμετοχής εις εθνικήν μειονότητα, περιουσίας, γεννήσεως ή άλλης καταστάσεως».
- \* ECRE (Παιδιά), παράγραφοι 5 έως 7
- \* Στρατηγική της ΕΕ, παράγραφος III.1 (7): η Ευρωπαϊκή Ένωση θα συνεχίσει να προσδίδει ιδιαίτερη σημασία στα δικαιώματα των κοριτσιών καθώς και των παιδιών που ανήκουν σε μειονότητες.
- \* ΔΣΑΠΔ, άρθρο 24 (1): κάθε παιδί, χωρίς καμιά διάκριση, έχει δικαίωμα σε εκείνα τα προστατευτικά μέτρα που απαιτεί η κατάστασή του ως ανήλικου από την οικογένειά του, την κοινωνία και το κράτος.
- \* ΔΣΟΚΜΔ, άρθρο 10 (3)
- \* ΔΣ για τους Μετανάστες Εργαζόμενους, άρθρο 18 (1): οι μετανάστες εργαζόμενοι και τα μέλη των οικογενειών του έχουν δικαίωμα σε ίση μεταχείριση με τους πολίτες της χώρας υποδοχής ενώπιον των δικαστηρίων και των δικαιοδοτικών οργάνων.
- \* Πρωτόκολλο κατά της Λαθραίας Διακίνησης, άρθρο 19 (2): τα μέτρα που αναφέρονται στο Πρωτόκολλο ερμηνεύονται και εφαρμόζονται κατά τρόπον ώστε να μην γίνονται διακρίσεις σε πρόσωπα για το λόγο ότι αποτελούν το αντικείμενο της συμπεριφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου αυτού.

- \* Πρωτόκολλο κατά της Εμπορίας (Διακίνησης) Ανθρώπων, άρθρο 14 (2): τα μέτρα που αναφέρονται στο Πρωτόκολλο ερμηνεύονται και εφαρμόζονται κατά τρόπον ώστε να μην γίνονται διακρίσεις σε πρόσωπα για το λόγο είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων.

#### **B4. Συμμετοχή**

- \* ΣΔΠ, άρθρο 12: οι απόψεις του παιδιού λαμβάνονται υπόψη ανάλογα με την ηλικία του και με το βαθμό της ωριμότητάς του. Σε όλα τα παιδιά θα πρέπει να δίνεται η δυνατότητα να ακούγονται σε όλες τις διαδικασίες που τα αφορούν.  
Άρθρο 25: σε όλα τα παιδιά που τοποθετούνται σε φορείς φροντίδας αναγνωρίζεται το δικαίωμα σε περιοδική αναθεώρηση των περιστάσεων που αφορούν στην τοποθέτησή τους.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 25: ως προς τα ασυνόδευτα παιδιά, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις και οι επιθυμίες τους.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 5.14 και 5.15
- \* Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, άρθρο 24 (1): τα παιδιά μπορούν να εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους. Η γνώμη τους σχετικά με ζητήματα που τα αφορούν λαμβάνεται υπόψη σε συνάρτηση με την ηλικία και την ωριμότητά τους.
- \* ECRE (Παιδιά), παράγραφοι 25 και 26
- \* UNHCR – AP, Μέρος III, Στόχος 6 (2): τα κράτη, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και οι εταίροι της οφείλουν να υιοθετήσουν μέτρα που διασφαλίζουν την ισότιμη συμμετοχή των παιδιών προσφύγων στις διαδικασίες λήψης και στην εφαρμογή των αποφάσεων που αφορούν όλες τις πτυχές της ζωής τους ως προσφύγων.
- \* Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας, παράγραφος 41

#### **B5. Δικαίωμα ενημέρωσης**

- \* ΣΔΠ, άρθρο 13: τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία αναζήτησης, λήψης και διάδοσης πληροφοριών.

Άρθρο 17: τα κράτη οφείλουν να διασφαλίσουν την πρόσβαση των παιδιών σε ενημέρωση που προέρχεται από διάφορες εθνικές και διεθνείς πηγές.

Άρθρο 22 (2): τα κράτη συνεργάζονται, όπως αυτά το κρίνουν αναγκαίο, σε όλες τις προσπάθειες του ΟΗΕ ή άλλων διακυβερνητικών ή μη κυβερνητικών οργανισμών στα μέτρα αναζήτησης της οικογένειας του παιδιού.

- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 24
- \* ECRE (Παιδιά), παράγραφος 31
- \* ΔΣ για τους Μετανάστες Εργαζόμενους, άρθρο 33 (1) (β): οι μετανάστες εργαζόμενοι και τα μέλη των οικογενειών τους δικαιούνται να ενημερώνονται για τις προϋποθέσεις εισόδου και για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους.

## **B6. Διερμηνεία**

- \* ΣΔΠ, άρθρα 12 και 13
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 95
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφος 5.13
- \* ΔΣΑΠΔ, άρθρο 19: καθένας έχει δικαίωμα στις απόψεις του χωρίς παρενοχλήσεις. Καθένας έχει δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης.
- \* UNHCR – Bid, κεφάλαιο 3 (1.6): τα πρόσωπα που εργάζονται ως διερμηνείς στη διαδικασία καθορισμού του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε εξειδικευμένη επιμόρφωση/κατάρτιση. Εκτός από τις γλωσσικές δεξιότητες ως διερμηνείς, θα πρέπει να γνωρίζουν για την αμεροληψία του ρόλου τους, να σέβονται και να τηρούν την αρχή της εμπιστευτικότητας και να επιδεικνύουν ευαισθησία σε θέματα φύλου, ηλικίας και πολιτισμικού υπόβαθρου.

## **B7. Εμπιστευτικότητα**

- \* ΣΔΠ, άρθρο 16: τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην προστασία από την αυθαίρετη ή παράνομη επέμβαση στην ιδιωτική τους ζωή, στην οικογένειά τους, στην κατοικία τους και στην αλληλογραφία τους.



- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 29: τα συμβαλλόμενα κράτη οφείλουν να προστατεύουν τις εμπιστευτικές πληροφορίες που αφορούν στα ασυνόδευτα παιδιά πρόσφυγες. Παράγραφος 30: ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να επιδεικνύεται ώστε να μην εκτίθεται σε κίνδυνο η ευημερία των προσώπων που συνεχίζουν να διαμένουν στη χώρα καταγωγής του παιδιού.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 5.16 και 5.17
- \* Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, άρθρο 8 (1): κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν.
- \* ΕΣΔΑ, άρθρο 8: κάθε πρόσωπο δικαιούται σε σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του.
- \* Ψήφισμα ΕΕ, άρθρο 3 (1): οι πληροφορίες για την ταυτότητα και την κατάσταση του ανήλικου μπορούν να συγκεντρώνονται με διάφορους τρόπους, και ιδίως με μια κατάλληλη συνέντευξη με τον ενδιαφερόμενο, πράγμα που πρέπει να γίνει το ταχύτερο δυνατόν και κατά τρόπο που αρμόζει στην ηλικία του. Η αίτηση, συλλογή, διαβίβαση και αρχειοθέτηση αυτών των πληροφοριών πρέπει να γίνεται με μεγάλη επιμέλεια και εμπιστευτικότητα, με σκοπό την προστασία τόσο του ανήλικου όσο και των μελών της οικογενείας.
- \* ΔΣΑΠΔ, άρθρο 17: κανείς δεν υπόκειται σε αυθαίρετη ή παράνομη παρενόχληση της ιδιωτικής του ζωής, της οικογένειάς, της οικίας ή της αλληλογραφίας του, ούτε παράνομες προσβολές της τιμής και υπόληψής του.
- \* ΔΣ για τους Μετανάστες Εργαζόμενους, άρθρο 14: κανένας μετανάστης εργαζόμενος ή μέλος της οικογένειάς του δεν υπόκειται σε αυθαίρετη ή παράνομη προσβολή της ιδιωτικής του ζωής, της οικογένειάς του, της οικίας του, της αλληλογραφίας του ή κάθε άλλης επικοινωνίας.

## **B8. Σεβασμός της πολιτισμικής ταυτότητας**

- \* ΣΔΠ, άρθρο 8: τα παιδιά έχουν δικαίωμα στη διατήρηση ή στην αποκατάσταση των βασικών στοιχείων της ταυτότητάς τους.  
Άρθρο 24: τα παιδιά έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν το καλύτερο δυνατόν

επίπεδο υγείας και να επωφελούνται από τις υπηρεσίες ιατρικής θεραπείας και αποκατάστασης αναπήρων.

Άρθρο 30: τα παιδιά που ανήκουν σε εθνικές, θρησκευτικές ή γλωσσικές μειονότητες έχουν το δικαίωμα να απολαμβάνουν τη δική τους πολιτιστική ζωή, να πρεσβεύουν και να ασκούν τη δική τους θρησκεία και να χρησιμοποιούν τη δική τους γλώσσα.

- \* ECRE (Παιδιά), παράγραφος 39
- \* ΔΑΣΠΔ, άρθρο 27: στα κράτη όπου υπάρχουν εθνικές, θρησκευτικές ή γλωσσικές μειονότητες, τα πρόσωπα που ανήκουν σε αυτές δεν μπορούν να στερηθούν το δικαίωμά να εκδηλώνουν και να ασκούν τη δική τους θρησκεία ή να χρησιμοποιούν τη δική τους γλώσσα.
- \* ΔΣ για τους Μετανάστες Εργαζόμενους, άρθρο 12 (1): οι μετανάστες εργαζόμενοι και τα μέλη των οικογενειών τους έχουν δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας.
- \* Άρθρο 31: τα κράτη εξασφαλίζουν το σεβασμό της πολιτισμικής ταυτότητας των μεταναστών εργαζομένων και των μελών των οικογενειών τους και δεν δημιουργούν εμπόδια στη διατήρηση πολιτισμικών δεσμών με το κράτος καταγωγής.

## **B9. Συνεργασία των φορέων**

- \* ΣΔΠ, άρθρο 22 (2)
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφος 12
- \* Ψήφισμα ΕΕ, άρθρο 5 (3γ και δ): ενόψει της επιστροφής του ανήλικου, οι αρχές οφείλουν να συνεργάζονται με διεθνείς οργανισμούς όπως η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες ή η UNICEF και, κατά περίπτωση, με μη κυβερνητικούς οργανισμούς προκειμένου να εξασφαλισθεί ότι η χώρα στην οποία θα επιστρέψει ο ανήλικος θα τον δεχτεί και θα του προσφέρει μέριμνα.

## **B10. Επιμόρφωση και/ή κατάρτιση του προσωπικού**

- \* ΣΔΠ, άρθρο 3 (3): τα κράτη μεριμνούν ώστε οι δομές και οι υπηρεσίες που παρέχουν προστασία ή φροντίδα στα παιδιά πληρούν τους κανόνες που έχουν

θεσπιστεί από τις αρμόδιες αρχές, μεταξύ άλλων, όσον αφορά στην καταλληλότητα του προσωπικού τους καθώς και στην ύπαρξη της κατάλληλης εποπτείας.

- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 95: ιδιαίτερη προσοχή εφιστάται στην κατάρτιση/επιμόρφωση όσων εργάζονται με τα ασυνόδευτα παιδιά και χειρίζονται τις υποθέσεις τους. Η εξειδικευμένη κατάρτιση είναι εξίσου σημαντική για τους νομικούς συμπαραστάτες, τους επιτρόπους, τους διερμηνείς και άλλους επαγγελματίες που χειρίζονται υποθέσεις ασυνόδευτων παιδιών.  
Παράγραφος 96: σκιαγραφεί τα βασικά στοιχεία της επιμόρφωσης / κατάρτισης.  
Παράγραφος 75: το προσωπικό που είναι επιφορτισμένο με την εφαρμογή της διαδικασίας καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα πρέπει να έχει επιμορφωθεί σε θέματα διεθνούς και εθνικού προσφυγικού δικαίου.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της 'Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφος 11
- \* Σύσταση ΣτΕ για την Επιμόρφωση των Αξιωματούχων, παράγραφοι 3 και 4
- \* Οδηγία για την Αναγνώριση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα, άρθρο 30(6): τα άτομα που ασχολούνται με ασυνόδευτους ανήλικους έχουν ήδη ή λαμβάνουν κατάλληλη κατάρτιση όσον αφορά τις ανάγκες τους.
- \* Οδηγία για τις Συνθήκες Υποδοχής, άρθρο 19 (4): οι απασχολούμενοι με ασυνόδευτους ανήλικους πρέπει να διαθέτουν ή να λαμβάνουν κατάλληλη κατάρτιση σχετικά με τις ανάγκες των ανηλίκων και να δεσμεύονται από την αρχή της εμπιστευτικότητας, όπως ορίζεται στο εθνικό δίκαιο, για τις πληροφορίες τις οποίες γνωρίζουν εκ της εργασίας τους.
- \* Ψήφισμα ΕΕ, άρθρο 4 (5): η συνέντευξη γίνεται από υπαλλήλους με την απαραίτητη πείρα ή εκπαίδευση. Θα πρέπει να δοθεί η δέουσα προσοχή στην κατάλληλη εκπαίδευση των υπαλλήλων που εξετάζουν ασυνόδευτους ανήλικους που ζητούν άσυλο.
- \* UNHCR-Bid, κεφάλαιο 3 (1.6): τα πρόσωπα που εργάζονται ως διερμηνείς στη διαδικασία καθορισμού του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού πρέπει να έχουν πρόσβαση στην κατάλληλη επιμόρφωση/κατάρτιση.

## **B11. Βιωσιμότητα των αποφάσεων**

- \* ΣΔΠ, άρθρα 3 (1), 22 (1) και 22 (2)

- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 79: απώτατος στόχος της αντιμετώπισης των αναγκών των ασυνόδευτων παιδιών είναι ο εντοπισμός διαρκούς και βιώσιμης λύσης που ικανοποιεί όλες τις ανάγκες προστασίας τους.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφος 9
- \* Ψήφισμα ΕΕ, άρθρο 5: εάν η παραμονή ανηλίκου σε κράτος μέλος δεν μπορεί να παραταθεί, το κράτος αυτό μπορεί να διατάξει την επιστροφή του ανηλίκου στη χώρα καταγωγής ή σε μια τρίτη χώρα διατεθειμένη να τον δεχτεί, μόνο αν κατά την άφιξη στη χώρα αυτή εξασφαλίζεται η κατάλληλη υποδοχή και φροντίδα του ανηλίκου.
- \* Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφος 214.

## **B12. Ταχύτητα**

- \* ΣΔΠ, άρθρο 3 (1)
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 8.1 και 8.5

## Γ. ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

### Γ1. Ασυνόδευτα παιδιά αιτούντες άσυλο

- \* ΣΔΠ, άρθρο 22 (1)
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 26: για να εξασφαλίσουν στα ασυνόδευτα παιδιά την κατάλληλη μεταχείριση, τα κράτη υποχρεούνται να σέβονται απαρέγκλιτα την αρχή της μη επαναπροώθησης που απορρέει από το ανθρωπιστικό και προσφυγικό δίκαιο.  
Παράγραφοι 27 και 28: τα κράτη οφείλουν να μην απομακρύνουν τα παιδιά σε καταστάσεις όπου διατρέχουν τον κίνδυνο της στρατολόγησης σε ηλικία μικρότερη από τη νόμιμη.  
Παράγραφοι 56 έως 60: τα παιδιά στρατιώτες πρέπει να αντιμετωπίζονται ως θύματα των ενόπλων συρράξεων και να τους παρέχονται υποστηρικτικές υπηρεσίες για την επανένταξή τους στη μη στρατιωτική ζωή.  
Κατ' αρχήν δεν πρέπει να κρατούνται εκτός εάν αποτελούν σοβαρή απειλή και δεν πρέπει να απομακρύνονται από τη χώρα ασύλου εάν διατρέχουν τον κίνδυνο της εκ νέου στρατολόγησης. Η συμμετοχή σε εχθροπραξίες συνιστά δίωξη.
- \* Αρχές του Κέϊπ Τάουν: ορισμοί και παράγραφοι 1 έως 43
- \* Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, άρθρο 18: το δικαίωμα ασύλου διασφαλίζεται τηρουμένων των κανόνων της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων.

### Γ2. Ασυνόδευτα παιδιά μετανάστες

- \* ΣΔΠ, άρθρο 2

### Γ3. Ασυνόδευτα παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων

- \* ΣΔΠ, άρθρο 34: τα κράτη υποχρεούνται να προστατεύουν τα παιδιά από κάθε μορφή σεξουαλικής εκμετάλλευσης.  
Άρθρο 35: τα κράτη υιοθετούν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εμποδίσουν την απαγωγή, την πώληση ή το δουλεμπόριο παιδιών για οιονδήποτε σκοπό και με οιαδήποτε μορφή.  
Άρθρο 36: τα κράτη προστατεύουν τα παιδιά από κάθε άλλη μορφή εκμετάλλευ-

σης επιβλαβή για την ευημερία τους.

Άρθρο 37: τα παιδιά δεν πρέπει να στερούνται την ελευθερία τους κατά τρόπο αυθαίρετο ή παράνομο. Η κράτηση των παιδιών διατάσσεται μόνον ως έσχατο μέτρο. Τα παιδιά κρατούνται σε διαφορετικούς χώρους από τους ενήλικες.

\* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφοι 23 και 24

Παράγραφοι 50 έως 53: τα ασυνόδευτα παιδιά είναι ευάλωτα στην εμπορία ανθρώπων και τα κράτη οφείλουν να υιοθετούν προληπτικά μέτρα κατά της εμπορίας και της εκ νέου εμπορίας παιδιών. Δεν πρέπει να ποινικοποιείται η συμπεριφορά των παιδιών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, ούτε να απομακρύνονται στη χώρα καταγωγής τους εκτός εάν τούτο εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον τους. Παράγραφος 95

\* Σύμβαση κατά των Διακρίσεων των Γυναικών, άρθρο 6: τα κράτη υιοθετούν όλα τα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων των νομοθετικών, για να καταστείλουν σε όλες τις μορφές τους, το εμπόριο των γυναικών και την εκμετάλλευση της πορνείας των γυναικών.

\* Επιτροπή Υπουργών ΣτΕ 91

\* Επιτροπή Υπουργών ΣτΕ 2000

\* ΣτΕ Εμπορία Ανθρώπων, άρθρο 1 (γ): σκοπός της Σύμβασης είναι η προαγωγή της διεθνούς συνεργασίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Άρθρο 4 (γ): στις περιπτώσεις όπου το παιδί έχει συγκατατεθεί στην εκμετάλλευσή του, πρέπει να αντιμετωπίζεται ως θύμα της εμπορίας ανθρώπων. Άρθρο 5: τα κράτη οφείλουν να υιοθετήσουν μέτρα για να μειώσουν την ευπάθεια των παιδιών στην εμπορία ανθρώπων.

Άρθρο 7 (1): τα κράτη οφείλουν να ενισχύσουν τους συνοριακούς ελέγχους με σκοπό την πρόληψη και τον εντοπισμό της εμπορίας ανθρώπων.

Άρθρο 10 (1): οι αρμόδιες αρχές πρέπει να είναι εκπαιδευμένες και καταρτισμένες για τον εντοπισμό και την παροχή βοήθειας στα θύματα της εμπορίας ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών.

Άρθρο 10 (3): όταν αμφισβητείται η ηλικία, αναγνωρίζεται στο θύμα το ευεργέτημα της αμφιβολίας.

Άρθρο 10 (4): για τα ασυνόδευτα παιδιά διορίζεται επίτροπος και / ή νόμιμος εκπρόσωπος και αναλαμβάνονται πρωτοβουλίες για τον εντοπισμό και την ανεύ-

ρηση της οικογένειάς τους, όταν τούτο εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Άρθρο 11 (2): τα κράτη οφείλουν να υιοθετήσουν μέτρα που διασφαλίζουν ότι δεν αποκαλύπτεται η ταυτότητα του παιδιού, που είναι θύμα εμπορίας ανθρώπων. Άρθρο 12: τα παιδιά - θύματα εμπορίας πρέπει να έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση και να τους παρέχεται συνδρομή για τη σωματική και ψυχολογική τους αποκατάσταση.

Άρθρο 13: παρέχεται στα θύματα 30ήμερη προθεσμία περίσκεψης, προκειμένου να λάβουν συνειδητή απόφαση για το θέμα της συνεργασίας με τις αρμόδιες αρχές.

Άρθρο 14: Θα πρέπει να χορηγείται άδεια διαμονής στα θύματα της εμπορίας ανθρώπων εφόσον είναι αναγκαίο για την ασφάλειά τους ή για την υποστήριξη της συνεργασίας με τις αρμόδιες αρχές. Στην περίπτωση των παιδιών χορηγείται άδεια διαμονής εφόσον εξυπηρετείται το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.

Άρθρο 16 (7): τα παιδιά θύματα της εμπορίας ανθρώπων δεν πρέπει να απομακρύνονται από τη χώρα υποδοχής εάν υπάρχουν ενδείξεις ότι παρόμοια απομάκρυνση δεν εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.

Άρθρο 28 (3): στα παιδιά που είναι θύματα της εμπορίας ανθρώπων παρέχεται ειδική προστασία λαμβάνοντας υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.

Άρθρο 30: στο πλαίσιο των νομοθετικών και δικαστικών διαδικασιών πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες των παιδιών και να διασφαλίζεται το δικαίωμά τους σε ειδική προστασία.

- \* ΣΤΕ Νεαροί Μετανάστες
- \* Συμβούλιο της ΕΕ: Διακήρυξη των Βρυξελλών για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων<sup>10</sup>, Μάιος 2003, παράγραφοι 9, 12 και 13
- \* Συμβούλιο της ΕΕ: Κοινή Δράση για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων και της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης των Παιδιών<sup>11</sup>, 24.2.1997
- \* ΕΣΔΑ, άρθρο 4: ουδείς δύναται να κρατηθεί εις δουλείαν ή ειλωτεϊαν ή να υποχρεωθεί σε αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία.
- \* ΔΣΑΠΔ, άρθρο 8: κανείς δεν υπόκειται σε δουλεία ούτε κρατείται σε υποτέλεια. Κανείς δεν πιέζεται να εκτελέσει αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία.

<sup>10</sup> Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4693ac222.pdf>

<sup>11</sup> Σημείωση της επιμελήτριας: πρόκειται για την 97/154/ΔΕΥ: Κοινή δράση της 24ης Φεβρουαρίου 1997 που ενέκρινε το Συμβούλιο με βάση το άρθρο Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών, δημοσιευμένη σε ΕΕ L 63/4.3.1997 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31997F0154:EL:HTML>).

- \* ΔΣΟΚΠΔ, άρθρο 10(3): τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται από την οικονομική και κοινωνική εκμετάλλευση.
- \* Διεθνής Σύμβαση Εργασίας, Νο. 182<sup>12</sup>, άρθρο 3: ο ορισμός των «χειρότερων μορφών εργασίας των παιδιών» περιλαμβάνει την πώληση και το δουλεμπόριο των παιδιών.
- \* ΟΑΣΕ
- \* Πρωτόκολλο Ι στη ΣΔΠ, άρθρο 3: προβλέπει την ποινικοποίηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών και των παιδιών – θυμάτων εμπορίας ανθρώπων για οιοδήποτε σκοπό (μεταμόσχευση οργάνων, υιοθεσία, πορνεία, παιδική εργασία) Άρθρο 8 (1): τα κράτη οφείλουν να υιοθετήσουν τα κατάλληλα μέτρα για να προστατεύσουν το βέλτιστο συμφέρον των παιδιών που είναι θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης και εμπορίας ανθρώπων.
- \* Πρωτόκολλο κατά της Λαθραίας Διακίνησης, άρθρο 19
- \* Πρωτόκολλο κατά της Εμπορίας (Διακίνησης) Ανθρώπων, άρθρο 3 (α): εμπορία (Διακίνηση) προσώπων νοείται η στρατολόγηση, μεταφορά, μετακίνηση, παροχή καταλύματος ή η υποδοχή προσώπων, με την απειλή ή χρήση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, με απαγωγή, εξαπάτηση, παραπλάνηση, κατάχρηση εξουσίας ή ευάλωτης θέσης ή με παροχή ή αποδοχή χρημάτων ή ωφελημάτων για να επιτευχθεί η συγκατάθεση προσώπου που έχει τον έλεγχο άλλου προσώπου, με σκοπό την εκμετάλλευση. Η εκμετάλλευση περιλαμβάνει, τουλάχιστον, την εκμετάλλευση της πορνείας άλλων ή άλλες μορφές γενετήσιας εκμετάλλευσης, την αναγκαστική εργασία ή παροχή υπηρεσιών, τη δουλεία ή πρακτικές παρόμοιες με τη δουλεία, την υποτέλεια ή την αφαίρεση οργάνων.  
 Άρθρο 3 (γ): η στρατολόγηση, μεταφορά, μετακίνηση, παροχή καταλύματος ή υποδοχή παιδιού με σκοπό την εκμετάλλευση θεωρείται ως «διακίνηση προσώπων» ακόμα κι αν δεν έχει χρησιμοποιηθεί κανένα από τα μέσα που αναφέρονται στην υποπαραγράφο (α).  
 Άρθρο 6: τα κράτη παρέχουν αρωγή και προστασία στα θύματα της εμπορίας ανθρώπων.  
 Άρθρο 7: κάθε κράτος μέρος εξετάζει τη δυνατότητα να υιοθετήσει νομοθετικά και άλλα πρόσφορα μέτρα, που επιτρέπουν στα θύματα της διακίνησης προσώπων

<sup>12</sup> Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε τη Σύμβαση, που έχει κυρωθεί από την Ελληνική Πολιτεία σε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ddb6e0c4.html>



να παραμείνουν στην επικράτειά του, προσωρινά ή μόνιμα, κατά περίπτωση. Άρθρο 9: τα κράτη θα υιοθετήσουν διάφορα μέτρα για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων.

Άρθρο 10: οι αρχές επιβολής του νόμου, της μετανάστευσης και άλλες ανάλογες των κρατών μερών, συνεργάζονται μεταξύ τους ανταλλάσσοντας πληροφορίες και ενισχύουν την επιμόρφωση των αρμόδιων αρχών.

Άρθρο 14 (2)

- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και την Εμπορία Ανθρώπων, Κατευθυντήρια Οδηγία 8
- \* UNHCR – AP, Μέρος III, Στόχος 2 (2): στο πλαίσιο των διαδικασιών καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα, τα κράτη οφείλουν να διασφαλίσουν την εξέταση των αιτημάτων ασύλου των προσώπων, που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών και των κοριτσιών.

## Δ. ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

### Φάση Ι – Άφιξη, Υποδοχή και Μεταβατική Φροντίδα

#### Δ1. Πρόσβαση στην επικράτεια της χώρας υποδοχής

- \* ΣΔΠ, άρθρο 6 (1): κάθε παιδί έχει εγγενές δικαίωμα στη ζωή.  
Άρθρο 37 (β): τα παιδιά δεν πρέπει να στερούνται την ελευθερία τους κατά τρόπο αυθαίρετο ή παράνομο. Η κράτηση των παιδιών διατάσσεται μόνον ως έσχατο μέτρο. Τα παιδιά κρατούνται σε διαφορετικούς χώρους από τους ενήλικες.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 20
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφος 4.1
- \* Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, άρθρο 31: τα κράτη δεν επιβάλλουν ποινικές κυρώσεις σε όσους εισέρχονται ή βρίσκονται παράνομα στη χώρα, όταν προέρχονται από χώρα όπου αντιμετωπίζουν διώξεις κατά την έννοια του άρθρου 1.  
Άρθρο 33: τα κράτη δεν απομακρύνουν τους πρόσφυγες σε χώρα όπου απειλούνται η ζωή τους ή η ελευθερία τους κατά την έννοια του άρθρου 1.
- \* Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων, άρθρο 3: κανένα κράτος δεν απομακρύνει πρόσωπο στα σύνορα εδαφών όπου κινδυνεύει να υποστεί βασανιστήρια.
- \* Δουβλίνο II, άρθρο 3 (1): τα κράτη μέλη εξετάζουν κάθε αίτηση ασύλου που υποβάλλεται από πολίτη τρίτης χώρας είτε στα σύνορα είτε εντός του εδάφους τους.
- \* ΕΣΔΑ,  
Άρθρο 2(1): το δικαίωμα κάθε προσώπου στη ζωή προστατεύεται από το νόμο.  
Άρθρο 3: ουδείς επιτρέπεται να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή σε ποινές ή μεταχείριση απάνθρωπη ή εξευτελιστική.
- \* ECRE (Παιδιά), παράγραφοι 14 και 15
- \* Ψήφισμα ΕΕ για τις Στοιχειώδεις Εγγυήσεις, παράγραφος II (1): οι διαδικασίες εξέτασης των αιτήσεων ασύλου εφαρμόζονται τηρουμένων πλήρως του άρθρου 1 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων και του άρθρου

33 που αφορά στην αρχή της «μη επαναπροώθησης».

- \* ΔΣΑΠΔ, άρθρο 6 (1): το δικαίωμα στη ζωή είναι εγγενές στον άνθρωπο. Το δικαίωμα αυτό πρέπει να προστατεύεται από το νόμο. Από κανέναν δεν μπορεί να αφαιρεθεί αυθαίρετα η ζωή.

## Δ2. Εντοπισμός / ταυτοποίηση

- \* ΣΔΠ, άρθρο 8.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 31 (1): κατά προτεραιότητα εντοπισμός του παιδιού ως ασυνόδευτου, όταν οι αρχές λάβουν γνώση της παρουσίας του.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 5.1 έως 5.3 και Παράρτημα II.
- \* Ψήφισμα ΕΕ, άρθρο 3 (1).

## Δ3. Διορισμός επιτρόπου ή συμβούλου

- \* ΣΔΠ, άρθρο 12  
Άρθρο 18 (2): τα κράτη συνδράμουν τους νόμιμους εκπροσώπους των παιδιών κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους για την ανατροφή τους.  
Άρθρο 20 (1): τα παιδιά που στερούνται την οικογένειά τους δικαιούνται ειδική προστασία και βοήθεια.  
Άρθρο 20 (3): η φροντίδα που παρέχεται στα παιδιά που στερούνται την οικογένειά τους λαμβάνει υπόψη το εθνικό, θρησκευτικό, πολιτισμικό και γλωσσολογικό τους υπόβαθρο.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφοι 21 και 24
- \* Παράγραφοι 33-38: τα κράτη οφείλουν να διορίσουν επίτροπο (ή σύμβουλο) το συντομότερο μετά τον εντοπισμό του παιδιού ως ασυνόδευτου.
- \* Παράγραφος 95
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφος 5.7
- \* ΣΤΕ, Νεαροί Μετανάστες, παράγραφος 4, vi.

- \* ECRE (Παιδιά), παράγραφοι 16 έως 18.
- \* Οδηγία ΕΕ για τις Συνθήκες Υποδοχής, άρθρο 19 (1): τα κράτη μέλη λαμβάνουν το ταχύτερο δυνατόν μέτρα ώστε να εξασφαλίζεται η αναγκαία εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων από νόμιμο κηδεμόνα ή, οσάκις απαιτείται, η εκπροσώπηση τους από οργανισμό υπεύθυνο για την επιμέλεια και την ευημερία ανηλίκων ή οποιαδήποτε άλλη κατάλληλη εκπροσώπηση. Πραγματοποιείται τακτικά αξιολόγηση από τις αρμόδιες αρχές.
- \* Ψήφισμα ΕΕ, άρθρο 3 (4 και 5): τα κράτη μέλη μεριμνούν το ταχύτερο για την αναγκαία εκπροσώπηση του ανηλίκου δια του νομίμου κηδεμόνα του ή δια της εκπροσώπησης του από έναν φορέα υπεύθυνο για την επιμέλεια και την εν γένει ευημερία του ή δια κάθε άλλης κατάλληλης εκπροσώπησης. Ο κηδεμόνας οφείλει να διασφαλίσει ότι καλύπτονται πλήρως οι ανάγκες (για παράδειγμα νομικές, κοινωνικές, ιατρικές ή ψυχολογικές) του ανηλίκου.
- \* Σύμβαση της Χάγης, 1993
- \* Σύμβαση της Χάγης, 1996, άρθρο 3: τα κράτη στο έδαφος των οποίων έχουν τη συνήθη διαμονή τους ασυνόδευτοι ανήλικοι μπορούν να υιοθετήσουν μέτρα προστασίας, συμπεριλαμβανομένου του ορισμού επιτρόπου ή ανάλογων θεσμών. Άρθρο 6: η Σύμβαση εφαρμόζεται στα ασυνόδευτα παιδιά που είναι πρόσφυγες ή εσωτερικά εκτοπισμένα λόγω αναταραχών που συμβαίνουν στη χώρα τους.

#### Δ4. Καταγραφή και έγγραφα ταυτότητας

- \* ΣΔΠ, άρθρο 8.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 31 (ii): άμεση καταγραφή και αρχική συνέντευξη με το ασυνόδευτο παιδί για τη συλλογή στοιχείων των προσωπικών του δεδομένων και του κοινωνικού ιστορικού του ώστε να καταστεί εφικτή η ταυτοποίησή του.  
Παράγραφος 95  
Παράγραφος 99: η ανάπτυξη ολοκληρωμένου συστήματος συλλογής δεδομένων για τα ασυνόδευτα παιδιά είναι προαπαιτούμενο για την ανάπτυξη αποτελεσματικών πολιτικών.  
Παράγραφος 100: αναφέρει ενδεικτικά τα δεδομένα που πρέπει να συλλέγονται όσον αφορά στα ασυνόδευτα παιδιά.

- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 5.6 και 5.8 έως 5.10.
- \* Ψήφισμα ΕΕ, άρθρο 3 (1)

## Δ5. Καθορισμός της ηλικίας

- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 31(α): η ηλικία του παιδιού πρέπει να καθορίζεται με μέθοδο ασφαλή και ευαισθητοποιημένη στην παιδική ηλικία και στο φύλο. Ο ενδιαφερόμενος δικαιούται να επικαλεστεί το ευεργέτημα της αμφιβολίας. Παράγραφος 95
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφος 5.11
- \* Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, άρθρο 31: δεν επιβάλλονται κυρώσεις τους αιτούντες άσυλο που εισέρχονται στη χώρα παράνομα όταν παρέχουν επαρκείς εξηγήσεις για την παράνομη είσοδό τους.
- \* Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων ΕΕ, άρθρο 3 (1): κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στη σωματική και διανοητική του ακεραιότητα.
- \* ΣΤΕ, Εμπορία Ανθρώπων, άρθρο 10 (1)
- \* ECRE (Παιδιά), παράγραφος 9
- \* Οδηγία ΕΕ για τις Διαδικασίες, άρθρο 17 (5α): οι ασυνόδευτοι ανήλικοι ενημερώνονται, πριν από την εξέταση της αίτησής τους για άσυλο, και σε γλώσσα την οποία ευλόγως θεωρείται ότι κατανοούν, σχετικά με τη δυνατότητα προσδιορισμού της ηλικίας με ιατρική εξέταση. Πρόκειται μεταξύ άλλων για πληροφορίες σχετικά με τη μέθοδο εξέτασης και τον ενδεχόμενο αντίκτυπο των αποτελεσμάτων της ιατρικής εξέτασης στην εξέταση της αίτησης για άσυλο καθώς και ως προς τον αντίκτυπο της άρνησης του ασυνόδευτου ανήλικου να υποβληθεί στην ιατρική εξέταση
- Άρθρο 17 (5β): οι ασυνόδευτοι ανήλικοι ή/και οι εκπρόσωποί τους συναινούν στη διενέργεια εξέτασης για τον προσδιορισμό της ηλικίας των συγκεκριμένων ανηλίκων.
- Άρθρο 17 (5γ): η απόφαση απόρριψης αίτησης ασύλου ασυνόδευτου ανήλικου που αρνήθηκε να υποβληθεί σε αυτή την ιατρική εξέταση δεν βασίζεται μόνο στην άρνηση αυτή.

- \* Ψήφισμα ΕΕ, άρθρο 4 (3): ο καθορισμός της ηλικίας πρέπει να διενεργείται με τρόπον αντικειμενικό. Για το σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη δύνανται να υποβάλλουν τον ανήλικο, τη συναινέσει του ίδιου, ειδικά διορισμένου ενήλικου εκπροσώπου ή φορέα, σε ιατρικό τεστ προσδιορισμού της ηλικίας, διενεργούμενο από ειδικευμένο ιατρικό προσωπικό.
- \* Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας, παράγραφοι 196 και 197

## Δ6. Εξαίρεση από το μέτρο της κράτησης

- \* ΣΔΠ, άρθρο 37 (α): τα παιδιά δεν υποβάλλονται σε βασανιστήρια ή σε άλλες σκληρές, απάνθρωπες ή εξευτελιστικές τιμωρίες ή μεταχείριση.  
Άρθρο 37 (β) και 22 (2)
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφοι 61 έως 63: κατ' αρχήν δεν πρέπει να κρατούνται τα ασυνόδευτα παιδιά. Η παράνομη είσοδος στη χώρα υποδοχής μπορεί να δικαιολογείται ως μέτρο πρόληψης της παραβίασης των θεμελιωδών δικαιωμάτων του παιδιού. Οι συνθήκες κράτησης πρέπει να διέπονται από την αρχή του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 7.6 και 7.7
- \* ΕΣΔΑ, άρθρο 3  
Άρθρο 5: καθένας έχει δικαίωμα στην προσωπική ελευθερία και ασφάλεια.
- \* ECRE (Παιδιά), παράγραφος 20
- \* Οδηγία για την Επιστροφή, άρθρο 17 (1): οι ασυνόδευτοι ανήλικοι κρατούνται μόνον ως έσχατη λύση και για το ελάχιστο απαιτούμενο χρονικό διάστημα.
- \* Ψήφισμα ΕΕ, άρθρο 2 (3): στους ασυνόδευτους ανήλικους, οι οποίοι σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία πρέπει να παραμείνουν στα σύνορα μέχρις ότου ληφθεί απόφαση για την είσοδο ή την επιστροφή τους, πρέπει να δίδεται κάθε αναγκαία υλική βοήθεια και φροντίδα για την κάλυψη των στοιχειωδών αναγκών τους.
- \* ΔΣΑΠΔ, άρθρο 7: κανείς δεν υποβάλλεται σε βασανιστήρια ούτε σε ποινές ή μεταχειρίσεις σκληρές, απάνθρωπες ή εξευτελιστικές.  
Άρθρο 9: κανείς δεν υποβάλλεται σε αυθαίρετη σύλληψη ή κράτηση.

- \* ΔΣ για τους Μετανάστες Εργαζόμενους, άρθρο 16 (4): οι μετανάστες εργαζόμενοι και τα μέλη των οικογενειών τους δεν συλλαμβάνονται ούτε κρατούνται, μεμονωμένα ή σε ομάδα.
- \* Κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία των Ανηλίκων που Στερούνται την Προσωπική τους Ελευθερία
- \* UNHCR-AP, Μέρος III, Στόχος I (9)

## Δ7. Αναζήτηση της οικογένειας και επικοινωνία

- \* ΣΔΠ, άρθρο 9 (3): τα παιδιά που ζουν χωριστά από τους γονείς τους έχουν δικαίωμα να διατηρούν προσωπικές σχέσεις μαζί τους.  
Άρθρο 10 (1): οι αιτήσεις για οικογενειακή συνένωση πρέπει να αντιμετωπίζονται με «θετικό πνεύμα, ανθρωπισμό και ταχύτητα».  
Άρθρο 10 (2): τα παιδιά των οποίων οι γονείς ζουν σε διαφορετικές χώρες έχουν το δικαίωμα να διατηρούν τακτική άμεση επαφή με τους δύο γονείς τους.  
Άρθρο 22 (2)
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 80: η αναζήτηση είναι αποφασιστικής σημασίας στοιχείο κατά τον καθορισμό της βιώσιμης διαρκούς λύσης και η σχετική διαδικασία πρέπει να εφαρμόζεται κατά προτεραιότητα εκτός εάν δεν εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού ή εάν ενέχει κινδύνους για τα πρόσωπα που αναζητούνται.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφος 5.17
- \* ΕΣΔΑ, άρθρο 8
- \* ECRE (Παιδιά), παράγραφος 32
- \* Οδηγία ΕΕ για την Αναγνώριση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα, άρθρο 30 (5): τα κράτη μέλη, στο πλαίσιο του μείζονος συμφέροντος του ασυνόδευτου ανήλικου, καταβάλλουν προσπάθεια για τον ταχύτερο δυνατό εντοπισμό των μελών της οικογένειας του ανήλικου. Σε περιπτώσεις ενδεχόμενης απειλής κατά της ζωής ή της ακεραιότητας του ανήλικου ή των στενών συγγενών του, ιδίως εάν έχουν παραμείνει στη χώρα καταγωγής, θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα ούτως ώστε η συλλογή, επεξεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών σχετικών με τα πρόσωπα αυτά να γίνεται σε εμπιστευτική βάση.

- \* Οδηγία για τις Συνθήκες Υποδοχής, άρθρο 19 (3): τα κράτη μέλη, προστατεύοντας το απώτερο συμφέρον του ασυνόδευτου ανηλίκου, προσπαθούν να εντοπίζουν, το συντομότερο δυνατόν, τα μέλη της οικογένειάς του/της. Σε περίπτωση που υπάρχει κίνδυνος να απειληθεί η ζωή ή ακεραιότητα του ανηλίκου ή των στενών συγγενών του, ιδίως αν αυτοί διαμένουν στη χώρα καταγωγής, πρέπει να διασφαλίζεται ότι η συλλογή, επεξεργασία και διαβίβαση των πληροφοριών που αφορούν τα εν λόγω πρόσωπα γίνεται εμπιστευτικά, ώστε να μην διακυβεύεται η ασφάλειά τους.
- \* Ψήφισμα ΕΕ, άρθρο 3 (3): τα κράτη μέλη, για να επιτύχουν την επανένωση, πρέπει να προσπαθούν να εντοπίζουν το συντομότερο τους συγγενείς ασυνόδευτων ανηλίκων ή τον τόπο διαμονής τους, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς τους και χωρίς να προδικάζεται το βάσιμο της αίτησης διαμονής που ενδεχομένως υποβάλλουν. Οι ασυνόδετοι ανήλικοι μπορούν επίσης να ενθαρρύνονται και να βοηθούνται για να απευθυνθούν στη Διεθνή Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού, στον εθνικό Ερυθρό Σταυρό ή σε άλλους οργανισμούς για τον εντοπισμό των συγγενών τους. Ιδιαίτερα, στην περίπτωση αιτούντων άσυλο, πρέπει στις επαφές που γίνονται για την αναζήτηση συγγενών να τηρείται πλήρως το απόρρητο, ώστε να προστατεύονται τόσο οι ανήλικοι όσο και τα μέλη της οικογένειάς τους.
- \* ΔΣΑΠΔ, άρθρο 23 (1): η οικογένεια απολαύει της προστασίας του κράτους
- \* ΔΣ για τους Μετανάστες Εργαζόμενους, άρθρο 44 (1): τα κράτη οφείλουν να υιοθετήσουν μέτρα που διασφαλίζουν την προστασία της ενότητας των οικογενειών των μεταναστών εργαζομένων.
- \* Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας, παράγραφος 218

## Δ8. Μεταβατική φροντίδα

### Δ8.1 Ρυθμίσεις φροντίδας

- \* ΣΔΠ, άρθρο 3(3) και 13  
 Άρθρο 14: τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας  
 Άρθρο 15: τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην ελευθερία του συνέρχεσθαι  
 Άρθρο 16: τα παιδιά δεν υπόκεινται σε αυθαίρετη ή παράνομη επέμβαση στην



ιδιωτική τους ζωή, στην οικογένεια τους, στην κατοικία τους ή στην αλληλογραφία τους. Άρθρο 19: τα κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή βίας, προσβολής ή βιαιοπραγιών, σωματικών ή πνευματικών, εγκατάλειψης ή παραμέλησης, κακομεταχείρισης ή εκμετάλλευσης.

Άρθρο 20 (1), 20 (3) και 25

Άρθρο 26: τα παιδιά έχουν δικαίωμα να επωφελούνται από την κοινωνική πρόνοια και την κοινωνική ασφάλιση

Άρθρο 27: τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε κατάλληλο επίπεδο ζωής, που να επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξή τους.

Άρθρα 30, 34, 35, 36

- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 40: οι ρυθμίσεις της φροντίδας πρέπει να διασφαλίζουν τη συνέχεια της ανατροφής του παιδιού, όσον αφορά στο πολιτισμικό και στο γλωσσικό του υπόβαθρο, οι αλλαγές των ρυθμίσεων της φροντίδας πρέπει να είναι οι ελάχιστες δυνατές και τα αδέρφια πρέπει να παραμένουν μαζί. Τα παιδιά που είναι αρχηγοί οικογενειών δικαιούνται αποτελεσματική προστασία ενώ όλα τα παιδιά δικαιούνται να ενημερώνονται για τα σχέδια που τα αφορούν. Παράγραφος 90: αφού αποφασιστεί η παραμονή του ασυνόδευτου παιδιού στην κοινότητα, πρέπει να αξιολογηθούν οι κατάλληλες μακροπρόθεσμες ρυθμίσεις της φροντίδας του. Τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες όπως τα παιδιά που είναι πολίτες της χώρας υποδοχής.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 7.1 έως 7.5
- \* ΕΣΔΑ, άρθρο 9: παν πρόσωπον δικαιούται εις την ελευθερίαν σκέψεως, συνειδήσεως και θρησκείας. Το δικαίωμα τούτο επάγεται την ελευθερίαν αλλαγής θρησκείας ή πεποιθήσεως, ως και την ελευθερίαν εκδηλώσεως της θρησκείας ή των πεποιθήσεων μεμονωμένως ή συλλογικώς δημοσία ή κατ' ιδίαν, δια της λατρείας, της παιδείας και της ασκήσεως των θρησκευτικών καθηκόντων και τελετουργιών. Άρθρο 10: παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν εκφράσεως. Το δικαίωμα τούτο περιλαμβάνει την ελευθερίαν γνώμης ως και την ελευθερίαν λήψεως ή μεταδόσεως πληροφοριών ή ιδεών, άνευ επεμβάσεως δημοσίων αρχών και ασχέτως συνόρων. Άρθρο 11: παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και εις την ελευθερίαν συνεταιρισμού.

- \* ECRE (Παιδιά), παράγραφοι 12 και 19
- \* Οδηγία για την Αναγνώριση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα, άρθρο 30 (4): τα αδέρφια παραμένουν ενωμένα, στο μέτρο του δυνατού, λαμβανομένου υπόψη του μείζονος συμφέροντος του ενδιαφερόμενου ανηλίκου, και, ειδικότερα, της ηλικίας και του βαθμού ωριμότητάς του/της. Οι μεταβολές κατοικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων περιορίζονται στο ελάχιστο.
- \* Οδηγία για τις Συνθήκες Υποδοχής, άρθρο 19(2): στο μέτρο του δυνατού, τα αδέρφια παραμένουν μαζί, λαμβανομένου υπόψη του απώτερου συμφέροντος του εκάστοτε ανηλίκου και, ιδίως, της ηλικίας και του βαθμού ωριμότητάς του. Οι αλλαγές διαμονής ασυνόδευτων ανηλίκων περιορίζονται στο ελάχιστο.
- \* Ψήφισμα ΕΕ, άρθρα 3 (2, 4 και 5) και 4 (4): οι ασυνόδετοι ανήλικοι, ανεξάρτητα από το νομικό τους καθεστώς, πρέπει να έχουν δικαίωμα στην αναγκαία προστασία και βασική περίθαλψη βάσει της εθνικής νομοθεσίας. Κανονικά, κατά τη διαδικασία ασύλου, τα κράτη μέλη πρέπει να αναθέτουν τους ασυνόδετους ανηλίκους σε ενήλικους συγγενείς, σε οικογένεια φιλοξενίας, σε κέντρα υποδοχής ειδικά εξοπλισμένα για την υποδοχή ανηλίκων, ή σε άλλου είδους φορείς κατάλληλα εξοπλισμένους για την υποδοχή ανηλίκων.
- \* ΣΔΑΠΔ, άρθρο 18 (1): κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας.  
 Άρθρο 19  
 Άρθρο 21: αναγνωρίζεται το δικαίωμα ειρηνικής συνάθροισης.  
 Άρθρο 22: κάθε πρόσωπο έχει το δικαίωμα στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι.  
 Άρθρο 24 (1)
- \* ΔΣΟΚΜΔ, άρθρο 9: τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε προσώπου για την κοινωνική ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένων και των κοινωνικών ασφαλίσεων.  
 Άρθρο 11 (1): τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε προσώπου για ένα επίπεδο διαβίωσης ανεκτό για τον ίδιο και την οικογένειά του, συμπεριλαμβανομένης της κατάλληλης διατροφής, ενδυμασίας και κατοικίας, συγχρόνως δε και το δικαίωμα της συνεχούς βελτιώσεως των συνθηκών διαβίωσής του.

## Δ8.2 Υγεία

- \* ΣΔΠ, άρθρο 23: τα παιδιά με αναπηρίες έχουν δικαίωμα σε πλήρη και αξιοπρεπή ζωή και σε ειδική φροντίδα.  
Άρθρο 24  
Άρθρο 39: τα συμβαλλόμενα κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διευκολύνουν τη σωματική και ψυχολογική ανάρρωση και την κοινωνική επανένταξη κάθε παιδιού θύματος.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφοι 46 έως 49: τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας με τους ίδιους όρους που προβλέπονται για τα παιδιά που είναι πολίτες της χώρας υποδοχής. Τα κράτη οφείλουν να αντιμετωπίζουν τις ευπάθειες των ασυνόδευτων παιδιών και τις συνέπειές τους στην υγεία τους. Πρέπει να παρέχονται υπηρεσίες αποκατάστασης.  
Παράγραφος 90
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 7.9 έως 7.11
- \* Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων, άρθρο 14: στα θύματα των βασανιστηρίων πρέπει να αναγνωρίζεται το δικαίωμα αποζημίωσης, ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης και αποκατάστασης.
- \* Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, άρθρο 35: κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει πρόσβαση στην πρόληψη σε θέματα υγείας και να απολαύει ιατρικής περίθαλψης.
- \* ECRE (Παιδιά), παράγραφος 36
- \* ECRE (Ένταξη), παράγραφοι 120 έως 133
- \* Οδηγία ΕΕ για την Αναγνώριση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα, άρθρο 29 (1): τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι δικαιούχοι καθεστώτος πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας να έχουν πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη υπό όρους ίδιους με τους ισχύοντες για τους υπηκόους του κράτους μέλους που έχει χορηγήσει το καθεστώς αυτό.
- \* Οδηγία ΕΕ για τις Συνθήκες Υποδοχής, άρθρο 13 (2): τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα ώστε οι υλικές συνθήκες υποδοχής να εξασφαλίζουν στους αιτούντες άσυλο βιοτικό επίπεδο κατάλληλο από απόψεως υγείας και ικανό να διασφαλίζει τη συ-

ντήρησή τους. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να επιτυγχάνεται αυτό το βιοτικό επίπεδο στην ειδική περίπτωση των προσώπων με ειδικές ανάγκες.

Άρθρο 17 (1): τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη τους την ειδική κατάσταση των ευάλωτων προσώπων, όπως οι ανήλικοι και οι ασυνόδευτοι ανήλικοι.

Άρθρο 18 (1): Το απώτερο συμφέρον του παιδιού αποτελεί το πρωταρχικό μέλημα των κρατών μελών κατά την εφαρμογή των διατάξεων σχετικά με τους ανηλίκους.

- \* Ψήφισμα ΕΕ, άρθρο 3 (7): στους ασυνόδευτους ανηλίκους πρέπει να παρέχεται η κατάλληλη ιατρική περίθαλψη για την αντιμετώπιση άμεσων αναγκών. Θα πρέπει να προβλέπεται ειδική ιατρική ή άλλη αρωγή για ανηλίκους που έχουν υποστεί κάθε μορφή παραμέλησης, εκμετάλλευσης ή κακοποίησης, βασανιστήρια ή οποιαδήποτε άλλη μορφή σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, ή ένοπλες συρράξεις.
- \* ΔΣΟΚΜΔ, άρθρο 12: τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε προσώπου να απολαμβάνει την καλύτερη δυνατή σωματική και ψυχική υγεία.
- \* ΔΣ για τους Μετανάστες Εργαζόμενους, άρθρο 28: οι μετανάστες εργαζόμενοι και τα μέλη των οικογενειών τους δικαιούνται επείγουσα ιατρική περίθαλψη.

### Δ8.3 Εκπαίδευση, γλωσσικές ανάγκες και κατάρτιση

- \* ΣΔΠ, άρθρο 28: τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε δωρεάν και υποχρεωτική στοιχειώδη εκπαίδευση. Τα κράτη ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διαφόρων μορφών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που καθιστούν προσιτές σε κάθε παιδί. Σε όλα τα παιδιά παρέχονται υπηρεσίες σχολικής και επαγγελματικής ενημέρωσης και προσανατολισμού. Άρθρο 29 (1) (γ): η εκπαίδευση αποσκοπεί στην ανάπτυξη του σεβασμού της πολιτισμικής ταυτότητας, της γλώσσας και των αξιών του παιδιού.  
Άρθρο 30  
Άρθρο 32: τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται από την οικονομική εκμετάλλευση και από την εκτέλεση οιασδήποτε εργασίας που ενέχει κινδύνους.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 41: τα κράτη οφείλουν να διασφαλίσουν την πρόσβαση των παιδιών στην εκπαίδευση σε όλα τα στάδια του κύκλου της μετακίνησης.  
Παράγραφος 42

## Παράγραφος 90

- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 7.12 έως 7.14
- \* Σύμβαση κατά των Διακρίσεων στην Εκπαίδευση, άρθρο 3: τα κράτη οφείλουν να λάβουν άμεσα μέτρα για την εξάλειψη και την πρόληψη των διακρίσεων στην εκπαίδευση.
- \* Σύμβαση κατά των Φυλετικών Διακρίσεων, άρθρο 5 (ε) (ν)
- \* Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, άρθρο 14 (1): κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση και στην πρόσβαση στην επαγγελματική και συνεχή κατάρτιση.
- \* ΣΤΕ, Νεαροί Μετανάστες, παράγραφος 6
- \* ECRE (Παιδιά), παράγραφοι 37 έως 39
- \* Οδηγία ΕΕ για την Αναγνώριση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα, άρθρο 26 (1): τα κράτη μέλη διασφαλίζουν την πρόσβαση των δικαιούχων του καθεστώτος του πρόσφυγα στην επαγγελματική κατάρτιση.  
Άρθρο 27 (1): τα κράτη μέλη παρέχουν πλήρη πρόσβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα σε κάθε ανήλικο στον οποίον έχει χορηγηθεί καθεστώς πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας.
- \* Οδηγία ΕΕ για τις Συνθήκες Υποδοχής, άρθρο 10(1): τα κράτη μέλη παρέχουν στους ανηλίκους αιτούντες άσυλο πρόσβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα, υπό προϋποθέσεις ανάλογες με αυτές που ισχύουν για τους υπηκόους του κράτους μέλους υποδοχής. Τα κράτη μέλη δεν ανακαλούν το δικαίωμα παρακολούθησης δευτεροβάθμιων σπουδών αποκλειστικά και μόνο λόγω ενηλικιώσεως του ανηλίκου.  
Άρθρο 10 (2): η πρόσβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα δεν πρέπει να καθυστερεί πέραν των τριών μηνών από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης ασύλου.  
Άρθρο 10 (3): όταν η πρόσβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα είναι αδύνατη λόγω της ειδικής κατάστασης του ανηλίκου, το κράτος μέλος δύναται να προσφέρει άλλες εκπαιδευτικές ρυθμίσεις.
- \* Ψήφισμα ΕΕ, άρθρο 3 (δ): όταν θεωρείται πιθανό ότι ένας ασυνόδευτος ανήλικος σχολικής ηλικίας θα παραμείνει σε ένα κράτος μέλος επί μακρόν, πρέπει να του επιτραπεί η πρόσβαση στα γενικά εκπαιδευτικά ιδρύματα όπως ακριβώς και στους υπηκόους του κράτους μέλους υποδοχής.

- \* Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης<sup>13</sup>, Μέρος I (7): τα παιδιά και τα νεαρά πρόσωπα έχουν δικαίωμα για ειδική προστασία από τους σωματικούς και ηθικούς κινδύνους στους οποίους εκτίθενται.  
Μέρος I (9): κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα για κατάλληλα μέσα επαγγελματικού προσανατολισμού.
- \* ΔΣΟΚΜΔ, άρθρο 13 (1): τα συμβαλλόμενα κράτη συμφωνούν ότι η μόρφωση πρέπει να καθιστά κάθε πρόσωπο ικανό να διαδραματίσει ένα χρήσιμο ρόλο σε μια ελεύθερη κοινωνία, να ευνοεί την κατανόηση, την ανοχή και τη φιλία μεταξύ όλων των εθνών και όλων των φυλετικών ομάδων, των εθνικών ή θρησκευτικών.
- \* ΔΣ για τους Μετανάστες Εργαζόμενους, άρθρα 43 και 45: τα μέλη των οικογενειών των μεταναστών εργαζομένων απολαμβάνουν το δικαίωμα πρόσβασης στην εκπαίδευση και στην επαγγελματική κατάρτιση με τους ίδιους όρους που ισχύουν για τους πολίτες της χώρας υποδοχής.
- \* ΟΔΑΔ, άρθρο 26: καθένας έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση.
- \* UNHCR-AP, Μέρος III, στόχος 6 (2): τα κράτη αποδίδουν σημασία στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση των προσφύγων.

#### Δ8.4 Κοινωνική πρόνοια

- \* ΣΔΠ, άρθρο 26: κάθε παιδί έχει δικαίωμα να επωφελείται των κοινωνικών ασφαλίσεων.  
Άρθρο 27: τα παιδιά πρέπει να έχουν κατάλληλο επίπεδο ζωής, που επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξή τους.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 44: τα παιδιά δικαιούνται υλική βοήθεια.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφος 10.9
- \* Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, άρθρο 34 (1): η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα πρόσβασης στις παροχές κοινωνικής ασφάλισης.
- \* Οδηγία ΕΕ για την Αναγνώριση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα, άρθρο 28 (1): τα κράτη μέλη διασφαλίζουν στους δικαιούχους του καθεστώτος του πρόσφυγα ή της επικουρικής προστασίας την πρόσβαση στην αναγκαία συνδρομή, από άποψη

<sup>13</sup> Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε σε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3784.html>

κοινωνικής αρωγής.

## Δ8.5 Απασχόληση

- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 90
- \* Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, άρθρο 15 (3): οι υπήκοοι τρίτων χωρών που έχουν άδεια να εργάζονται στο έδαφος των κρατών μελών δικαιούνται συνθηκών εργασίας αντίστοιχων με εκείνες που απολαύουν οι πολίτες της Ένωσης.
- \* Οδηγία ΕΕ για την Αναγνώριση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα, άρθρο 26 (1): τα κράτη μέλη επιτρέπουν στους δικαιούχους του καθεστώτος του πρόσφυγα να ασκούν μισθωτή ή ανεξάρτητη επαγγελματική δραστηριότητα.

## Φάση 2 – Μακροπρόθεσμες και βιώσιμες, συγκεκριμένες και ασφαλείς Λύσεις – Καθορισμός του βέλτιστου συμφέροντος

### Δ9. Πρόσβαση στη διαδικασία καθορισμού του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού

- \* ΣΔΠ, άρθρο 22
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 66: ανεξάρτητα από την ηλικία τους, τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να έχουν πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου και σε άλλους μηχανισμούς παροχής διεθνούς προστασίας.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 4.1, 5.4 και 10.1
- \* Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, άρθρο 1: δεν προβλέπει διακρίσεις με κριτήριο την ηλικία. Κάθε πρόσωπο, ανεξαρτήτως ηλικίας, μπορεί να αναγνωριστεί πρόσφυγας.
- \* Συμπεράσματα του Συμβουλίου της ΕΕ ως προς τις χώρες στις οποίες γενικά δεν υπάρχει σοβαρός κίνδυνος διώξεων, 1992<sup>14</sup>
- \* Κοινή θέση του Συμβουλίου σχετικά με την εναρμονισμένη εφαρμογή του ορισμού του «πρόσφυγα», Μάρτιος 1996<sup>15</sup>

<sup>14</sup> Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε σε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3f86c6ee4.html>

<sup>15</sup> Σημείωση της επιμελήτριας: 96/196/ΔΕΥ: Κοινή θέση, της 4ης Μαρτίου 1996, που καθόρισε το Συμβούλιο βάσει του άρθρου Κ.3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με την εναρμονισμένη εφαρμογή του ορισμού του «πρόσφυγα» κατά την έννοια του άρθρου 1 της Σύμβασης της Γενεύης της 28ης Ιουλίου 1951 περί του Καθεστώτος των Προσφύγων, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 063 της 13/03/1996 σ. 0002 – 0007.

- \* Ψήφισμα του Συμβουλίου της ΕΕ για μια εναρμονισμένη προσέγγιση στα ζητήματα που αφορούν τις τρίτες χώρες υποδοχής, 1992<sup>16</sup>
- \* Ψήφισμα του Συμβουλίου της ΕΕ σχετικά με τις προδήλως αβάσιμες αιτήσεις ασύλου, 1992<sup>17</sup>
- \* ECRE (Παιδιά), παράγραφοι 22 έως 23
- \* Οδηγία ΕΕ για την Αναγνώριση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα, άρθρο 9 (2): οι πράξεις δίωξης μπορεί να έχουν τη μορφή πράξεων που στοχεύουν τα παιδιά.
- \* Ψήφισμα ΕΕ, άρθρο 4 (1): κάθε ασυνόδευτος ανήλικος πρέπει να έχει το δικαίωμα να ζητήσει άσυλο.
- \* Ψήφισμα ΕΕ για τις Στοιχειώδεις Εγγυήσεις, παράγραφοι 26 έως 27: Θα πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα ώστε οι ανήλικοι άνευ συνοδείας οι οποίοι ζητούν άσυλο να εκπροσωπούνται από ένα φορέα ή από ένα προς τούτο οριζόμενο ενήλικα. Κατά την προσωπική συζήτηση, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι μπορούν να επικουρούνται από τους προαναφερόμενους ενήλικες ή αντιπρόσωπους του ως άνω φορέα, οι οποίοι και μεριμνούν για τα συμφέροντα του ανήλικου. Κατά την εξέταση της αίτησης ασύλου μη συνοδευόμενο ανήλικου λαμβάνονται υπόψη η πνευματική ανάπτυξη και η ωριμότητά του.
- \* Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων, 1967<sup>18</sup>
- \* ΟΔΑΔ, άρθρο 14 (1): κάθε άτομο που καταδιώκεται έχει το δικαίωμα να ζητά άσυλο και να του παρέχεται άσυλο σε άλλες χώρες.
- \* UNHCR – AP, Μέρος II, παράγραφος 6: τα συμβαλλόμενα κράτη στη Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων καλούν όλα τα κράτη να υιοθετήσουν μέτρα που ενισχύουν το θεσμό του ασύλου, λαμβάνοντας ιδιαίτερως υπόψη τις ευάλωτες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών και των παιδιών.

## Δ10. Νομική εκπροσώπηση και συνδρομή

- \* ΣΔΠ, άρθρα 12 και 22
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 69: τα ασυνόδευτα παιδιά θα πρέπει να έχουν δωρεάν πρόσβαση στη νομική εκπροσώπηση

<sup>16</sup> Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε σε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3f86c3094.html>

<sup>17</sup> Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε σε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3f86bbcc4.html>

<sup>18</sup> Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε σε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3ae4.html>



- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 4.2 και 8.3
- \* ECRE (Παιδιά), παράγραφος 24
- \* Οδηγία ΕΕ για τις Διαδικασίες, άρθρο 15 (2): τα κράτη μέλη διασφαλίζουν δωρεάν νομική συνδρομή στους αιτούντες άσυλο που ασκούν προσφυγή κατά αρνητικής απόφασης.

## Δ11. Ελάχιστες διαδικαστικές εγγυήσεις

- \* ΣΔΠ, άρθρο 3 (3)
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 71: οι αιτήσεις πρέπει να εξετάζονται από τις αρμόδιες αρχές.  
Παράγραφος 95
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 4.2, 8.1, 8.2, 8.4 και 8.5
- \* ΣτΕ, Σύσταση για τα Αεροδρόμια, παράγραφος 10 (ii) (β)
- \* ECRE (Παιδιά), παράγραφοι 22, 24, 26 έως 28
- \* Οδηγία ΕΕ για τις Διαδικασίες, Προοίμιο (14): θα πρέπει να θεσπισθούν ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις για τους ασυνόδευτους ανήλικους, λόγω της ευπαθούς θέσης τους.  
Άρθρο 17 (1) (α): λαμβάνονται το συντομότερο δυνατό μέτρα ώστε να εξασφαλιστεί ότι ο ασυνόδευτος ανήλικος διαθέτει εκπροσώπηση και / ή συνδρομή από εκπρόσωπο κατά την εξέταση της αίτησης.  
Άρθρο 17 (4) (α): εάν ένας ανήλικος έχει κληθεί σε προσωπική συνέντευξη για την αίτησή του για άσυλο, η συνέντευξη αυτή διεξάγεται από πρόσωπο που έχει τις απαραίτητες γνώσεις για τις ειδικές ανάγκες των ανηλίκων.
- \* Ψήφισμα ΕΕ, άρθρο 4 (2): λόγω των ειδικών αναγκών των ανηλίκων και της ευάλωτης θέσης τους, τα κράτη μέλη πρέπει να εξετάζουν επείγοντως τις αιτήσεις ασύλου τις οποίες υποβάλλουν ασυνόδευτοι ανήλικοι.
- \* Άρθρο 4 (5)
- \* Ψήφισμα ΕΕ για τις Στοιχειώδεις Εγγυήσεις, παράγραφοι 26 έως 27

\* Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας, παράγραφος 214

## Δ12. Κριτήρια για την έκδοση απόφασης επί των αναγκών διεθνούς προστασίας και επί των μακροπρόθεσμων λύσεων στις υποθέσεις των παιδιών

\* ΣΔΠ, άρθρα 3, 12, 22, 32, 34, 35, 36 και 37

Άρθρο 38: τα κράτη διασφαλίζουν ότι τα πρόσωπα κάτω των δεκαπέντε ετών δεν θα συμμετέχουν άμεσα σε εχθροπραξίες.

\* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 72: η αξιολόγηση αφορά την εξατομικευμένη εξέταση των μοναδικών περιστάσεων της υπόθεσης κάθε παιδιού.

Παράγραφος 74: κατά την αξιολόγηση των αιτημάτων ασύλου τα κράτη λαμβάνουν υπόψη τα ειδικότερα κίνητρα και τις εκδηλώσεις της δίωξης που υφίστανται τα παιδιά.

\* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 8.6 έως 8.10, 9.7 και 10.4

\* Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων, άρθρο 1: ο όρος «βασανιστήρια» σημαίνει κάθε πράξη με την οποία, σωματικός ή ψυχικός πόνος ή έντονη οδύνη επιβάλλονται με πρόθεση σ' ένα πρόσωπο, με σκοπό ιδίως να αποκτηθούν από αυτό ή από τρίτο πρόσωπο πληροφορίες ή ομολογίες, να τιμωρηθεί για μια πράξη που αυτό ή τρίτο πρόσωπο έχει διαπράξει ή είναι ύποπτο ότι την έχει διαπράξει, να εκφοβηθεί ή να εξαναγκασθεί αυτός ή τρίτο πρόσωπο ή για κάθε άλλο λόγο που βασίζεται σε διάκριση οποιασδήποτε μορφής, εφόσον ένας τέτοιος πόνος ή οδύνη επιβάλλονται από δημόσιο λειτουργό ή κάθε πρόσωπο που ενεργεί με επίσημη ιδιότητα ή με την υποκίνηση ή τη συναίνεση ή την ανοχή του.

\* ΕΣΔΑ, άρθρα 4 (1) και 4 (2)

\* Οδηγία ΕΕ για τις Διαδικασίες, άρθρο 17 (4) (β): ένας υπάλληλος που έχει τις αναγκαίες γνώσεις σχετικά με τις ειδικές ανάγκες των ανηλίκων προετοιμάζει την απόφαση της αποφαινόμενης αρχής επί της αιτήσεως του ασυνόδευτου ανηλίκου.

\* Ψήφισμα ΕΕ, άρθρο 4 (6): κατά την εξέταση της αίτησης ασύλου ασυνόδευτου ανηλίκου λαμβάνονται υπόψη, πέρα από αντικειμενικά γεγονότα και περιστάσεις, και η ωριμότητα, η ηλικία και η πνευματική ανάπτυξη του ανηλίκου, καθώς και η ενδεχομένως περιορισμένη γνώση του για την κατάσταση στη χώρα καταγωγής.

- \* ΔΣΑΠΔ, άρθρο 8
- \* ΔΣΟΚΜΔ, άρθρο 10 (3)
- \* ΔΟΕ C 182, άρθρο 3
- \* Πρόσθετο Πρωτόκολλο I των Συμβάσεων της Γενεύης της 12.8.1949 που αναφέρεται στην προστασία των θυμάτων των διεθνών ενόπλων συρράξεων<sup>19</sup>  
Άρθρο 77 (2): τα εμπόλεμα μέρη θα λαμβάνουν όλα τα εφικτά μέτρα ώστε τα παιδιά τα οποία δεν έχουν συμπληρώσει την ηλικία των 15 ετών να μη λαμβάνουν απευθείας μέρος σε εχθροπραξίες.
- \* Πρόσθετο Πρωτόκολλο II των Συμβάσεων της Γενεύης της 12.8.1949 για την προστασία των θυμάτων μη διεθνών ένοπλων συρράξεων<sup>20</sup>  
Άρθρο 4 (3): τα παιδιά που δεν έχουν συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο έτος της ηλικίας τους δεν θα στρατολογούνται στις ένοπλες δυνάμεις ή ομάδες ούτε θα επιτρέπεται να λαμβάνουν μέρος σε εχθροπραξίες.
- \* Πρωτόκολλο 1 στη ΣΔΠ
- \* Πρωτόκολλο 2 στη ΣΔΠ
- \* Πρωτόκολλο κατά της Εμπορίας (Διακίνησης) Ανθρώπων
- \* Παιδιά πρόσφυγες, Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Παιδική Προστασία και Πρόνοια, Κεφάλαια 8 και 9
- \* ΔΠΔ, άρθρο 8 (2) (β) (xxv) και (ε) (vii): η στρατολόγηση παιδιών ηλικίας κάτω των δέκα πέντε ετών σε εθνικές ένοπλες δυνάμεις ή ομάδες ή χρησιμοποίησή τους για ενεργό συμμετοχή τους στις εχθροπραξίες συνιστά έγκλημα πολέμου.
- \* UNHCR – AP, Μέρος III, Στόχος 1 (2): τα κράτη και η Ύπατη Αρμοστέα του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες συνεργάζονται ώστε να διασφαλίσουν ότι οι αρχές λαμβάνουν υπόψη το φύλο και την ηλικία, συμπεριλαμβανομένων των μορφών δώξης που αφορούν ειδικότερες πτυχές του φύλου και της ηλικίας.
- \* UNHCR – bid, κεφάλαιο 2 (I.1): ο εντοπισμός των καταλληλότερων διαρκών λύσεων για ένα ασυνόδευτο ή χωρισμένο από την οικογένειά του παιδί πρόσφυγα απαιτεί εν γένει την προσεκτική εξισορρόπηση διαφόρων παραμέτρων. Πριν τη λήψη οιασδήποτε σχετικής απόφασης, πρέπει να καθοριστεί το βέλτιστο συμφέρον

<sup>19</sup> Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε σε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b36b4.html>

<sup>20</sup> Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε σε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b37f40.html>

του παιδιού ώστε να διαφωτιστούν επαρκώς τα δικαιώματα του παιδιού.

\* Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας, παράγραφοι 203 και 213 έως 219.

### Δ13. Οικογενειακή συνένωση

\* ΣΔΠ, άρθρο 10 (1)

\* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 81: πρέπει να καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια για την επιστροφή του ασυνόδευτου παιδιού στο γονέα ή στους γονείς του, εκτός εάν τούτο αντιβαίνει στο βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Παράγραφος 83: η αίτηση του παιδιού για χορήγηση θεώρηση εισόδου στους γονείς του με σκοπό την οικογενειακή συνένωση πρέπει να αντιμετωπίζεται με ανθρωπισμό και ταχύτητα.

\* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 5.5, 10.5 και 10.11

\* ΣΤΕ, Νεαροί Μετανάστες, παράγραφος 7 (vii – ix)

\* Συμπεράσματα Συμβουλίου ΕΕ για την Εναρμόνιση των Εθνικών Πολιτικών για την Οικογενειακή Συνένωση, 3.6.1993<sup>21</sup>

\* Δουβλίνο II, άρθρο 15 (3): στην περίπτωση που ο αιτών άσυλο είναι ασυνόδευτος ανήλικος ο οποίος έχει συγγενή (-είς) σε άλλο κράτος μέλος, που μπορούν να αναλάβουν τη φροντίδα του/της, τα κράτη μέλη επιδιώκουν την επανένωση του ανηλίκου με τον/τους συγγενή (-είς) του/της, εκτός εάν αυτό δεν είναι προς το μείζον συμφέρον του ανηλίκου.

\* ΕΣΔΑ, άρθρο 8 (1)

\* ECRE (Παιδιά), παράγραφοι 32, 34 και 35

\* ECRE (Ένταξη), παράγραφος 139

\* Οδηγία ΕΕ για την Οικογένεια, άρθρο 10 (3): αν ο πρόσφυγας είναι μη συνοδευόμενος ανήλικος, τα κράτη μέλη επιτρέπουν την είσοδο και τη διαμονή για λόγους οικογενειακής επανένωσης των εξ αίματος πρώτου βαθμού ανιόντων του.

<sup>21</sup> Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε European Parliament, Directorate General for Research, Free Movement of Persons in the European Union: Specific Issues, Civil Liberty Series, LIBE 100 EN, 05-1999, και ειδικότερα, σελίδα 119 (διαθέσιμο: [http://www.europarl.europa.eu/workingpapers/libe/pdf/100\\_en.pdf](http://www.europarl.europa.eu/workingpapers/libe/pdf/100_en.pdf)).

- \* Ψήφισμα ΕΕ, άρθρο 5 (3) (α): οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών συνεργάζονται ενόψει της επιστροφής για τη συνένωση του ανηλίκου με άλλους συγγενείς του, είτε στη χώρα καταγωγής του ή στη χώρα όπου διαμένουν οι εν λόγω συγγενείς του.
- \* ΔΣΑΠΔ, άρθρο 23 (1)
- \* ΔΣ για τους Μετανάστες Εργαζόμενους, άρθρο 44 (1)
- \* ΟΝΗΧΡ – ΑΡ, Μέρος ΙΙΙ, Στόχος 1 (2): στις διαδικασίες ασύλου, τα κράτη θα εισάγουν ή θα ενισχύσουν τις εγγυήσεις που αφορούν ειδικότερα σε θέματα φύλου και ηλικίας, αποδίδοντας την προσήκουσα σημασία στην αρχή της ενότητας της οικογένειας.

#### Δ14. Παραμονή και ένταξη στη χώρα υποδοχής

- \* ΣΔΠ, άρθρα 2, 3, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 23 έως 28, 29 (1) (γ), 30 και 39 Άρθρο 7 (1): τα παιδιά έχουν δικαίωμα να αποκτούν ιθαγένεια.  
Άρθρο 21: οι υποχρεώσεις των κρατών όσον αφορά στη διακρατική υιοθεσία.  
Άρθρο 31: τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα των παιδιών στην ανάπαυση και στις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου, στην ενασχόληση με ψυχαγωγικά παιχνίδια και δραστηριότητες που είναι κατάλληλες για την ηλικία τους και την ελεύθερη συμμετοχή τους στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή. Τα συμβαλλόμενα κράτη σέβονται και προάγουν το δικαίωμα των παιδιών να συμμετέχουν πλήρως στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή και ενθαρρύνουν την προσφορά κατάλληλων και ίσων ευκαιριών για πολιτιστικές, καλλιτεχνικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες και για δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου.
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 77: τα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να επωφελοούνται από τις διαθέσιμες μορφές συμπληρωματικής προστασίας.  
Παράγραφος 82: η οικογενειακή συνένωση στη χώρα καταγωγής δεν εξυπηρετεί το μείζον συμφέρον του παιδιού και άρα δεν πρέπει να εφαρμοστεί ως διαρκής λύση όταν για «βάσιμους λόγους πιστεύεται» ότι ο επαναπατρισμός του θα οδηγήσει σε παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του.  
Παράγραφος 89: η ένταξη αποτελεί την πρωταρχική επιλογή όταν η επιστροφή είναι ανέφικτη και πρέπει να στηρίζεται σε ασφαλές νομικό καθεστώς.  
Παράγραφος 91: η υιοθεσία των ασυνόδευτων παιδιών πρέπει να εξεταστεί ως

λύση μόνον εφόσον διαπιστωθεί ότι το παιδί μπορεί να υιοθετηθεί. Η υιοθεσία δεν πρέπει να εφαρμόζεται βιαστικά. Επιβάλλεται να εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού και να διέπεται από το εφαρμοστέο δίκαιο. Πρέπει να αναζητώνται οι απόψεις του παιδιού και να εξετάζεται κατά προτεραιότητα η περίπτωση της υιοθέτησής του από τους συγγενείς που ζουν στη χώρα διαμονής.

Δεν πρέπει να επιλέγεται η λύση της υιοθεσίας εάν δεν έχουν εξαντληθεί όλες οι διαδικασίες αναζήτησης των γονέων του παιδιού ή άλλων μελών της οικογένειάς του και εάν δεν έχει αποδειχθεί ότι ευλόγως έχει εξανημιστεί κάθε ελπίδα να εντοπιστεί η οικογένεια του παιδιού, εάν το παιδί αντιτίθεται στην υιοθεσία ή εάν είναι εφικτή η λύση του εθελοντικού επαναπατρισμού σε συνθήκες ασφάλειας και αξιορρέπειας.

- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 5.4, 9.1 και 9.4, 10.1 έως 10.4 και 10.6 έως 10.10
- \* Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, άρθρο 21: στέγαση για τους αναγνωρισμένους πρόσφυγες  
Άρθρο 22: δικαίωμα πρόσβασης των αναγνωρισμένων προσφύγων στην εκπαίδευση  
Άρθρο 23: παρεχόμενη από το «δημόσιο πρόνοια και συνδρομή» στους αναγνωρισμένους πρόσφυγες  
Άρθρο 24: συνθήκες εργασίας και δικαιώματα κοινωνικής ασφάλισης των αναγνωρισμένων προσφύγων  
Άρθρο 27 και 28: χορήγηση εγγράφων ταυτότητας και ταξιδιωτικών εγγράφων στους αναγνωρισμένους πρόσφυγες  
Άρθρο 34: τα κράτη διευκολύνουν στο μέτρο του δυνατού την πολιτογράφηση των προσφύγων.
- \* Σύμβαση για το Καθεστώς των Ανιθαγενών, 1954<sup>22</sup>, άρθρο 32: τα κράτη διευκολύνουν στο μέτρο του δυνατού την πολιτογράφηση των ανιθαγενών.
- \* ECRE (Παιδιά), παράγραφοι 19, 30, 36, 41 και 42
- \* ECRE (Ένταξη), παράγραφοι 103 έως 107
- \* Ψήφισμα ΕΕ, άρθρο 4 (7): μόλις δοθεί σε ασυνόδετο ανήλικο καθεστώς πρόσφυγα ή οποιοδήποτε άλλο μόνιμο δικαίωμα διαμονής, πρέπει να του προσφερθούν μακροπρόθεσμες λύσεις για κατοικία.

<sup>22</sup> Σημείωση της επιμελήτριας; βλέπε σε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3840.html>

Άρθρο 5(2): όταν αποδεικνύεται αδύνατος ο επαναπατρισμός τα κράτη μέλη πρέπει, καταρχήν, να επιτρέπουν στον ανήλικο να παραμείνει στο έδαφός τους.

- \* ΔΣΑΠΔ, άρθρο 24 (3): κάθε παιδί έχει δικαίωμα να αποκτή μια εθνικότητα.
- \* Σύμβαση της Χάγης (1993)
- \* Πρωτόκολλο κατά της Εμπορίας (Διακίνησης) Ανθρώπων, άρθρο 7
- \* Σύσταση για την Εφαρμογή της Σύμβασης της Χάγης για την προστασία των παιδιών και τη συνεργασία σχετικά με τη διακρατική υιοθεσία στις περιπτώσεις των παιδιών προσφύγων και των διεθνώς εκτοπισμένων παιδιών, Οκτώβριος 1994<sup>23</sup>,
- \* Παιδιά πρόσφυγες, Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Παιδική Προστασία και Πρόνοια, 1994<sup>24</sup>

## Δ15. Επιστροφή στη χώρα καταγωγής ή μετεγκατάσταση ή μεταφορά σε τρίτη χώρα

- \* ΣΔΠ, άρθρο 3  
Άρθρο 5: τα κράτη σέβονται το δικαίωμα και το καθήκον που έχουν τα μέλη της διευρυμένης οικογένειας να παράσχουν στο παιδί τον προσανατολισμό και τις κατάλληλες συμβουλές για την άσκηση των δικαιωμάτων του.  
Άρθρα 6, 12, 19, 20, 24, 27, 28, 34, 35, 36, 37 (α), 38 και 39
- \* Γενικό Σχόλιο Νο. 6, παράγραφος 84: ο επαναπατρισμός δεν αποτελεί επιλογή όταν οδηγεί σε «εύλογο κίνδυνο» παραβίασης των θεμελιωδών δικαιωμάτων του παιδιού. Η επιστροφή στη χώρα καταγωγής πρέπει κατ' αρχή να εφαρμοσθεί ως λύση μόνον εάν εξυπηρετεί το μείζον συμφέρον του παιδιού.  
Παράγραφος 85: πριν τον επαναπατρισμό του παιδιού πρέπει να έχουν υιοθετηθεί ρυθμίσεις κηδεμονίας και επιμέλειας.
- \* Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, παράγραφοι 9.4, 9.5 και 10 έως 12.
- \* Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, άρθρο 32 (1): τα κράτη δεν απελαίνουν πρόσφυγες που διαμένουν νομίμως στο έδαφός τους.  
Άρθρο 33

<sup>23</sup> Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε σε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b37420.html>

<sup>24</sup> Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε σε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3470.html>.

Διατίθεται στην ελληνική από το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Αθήνα.

- \* Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων, άρθρο 3
- \* ΣΤΕ, Σύσταση για την Απέλαση, παράγραφο 13 (ν) (η): οι ασυνόδετοι ανήλικοι πρέπει να απολαμβάνουν μεταχείριση ανάλογη της ηλικίας τους, να υπάγονται άμεσα στη σφαίρα ευθύνης δικαστών ανηλίκων και να έχουν πρόσβαση στην παροχή νομικών συμβουλών και στην εκπροσώπηση από νομικό σύμβουλο.
- \* ΣΤΕ, Νεαροί Μετανάστες, παράγραφος 7, κ
- \* ECRE (Παιδιά), παράγραφοι 33 και 42
- \* Σύμβαση ΕΕ για την Επιστροφή, άρθρο 10 (1): πριν αποφασισθεί η έκδοση απόφαση επιστροφής έναντι ασυνόδετου ανηλίκου, παρέχεται βοήθεια από κατάλληλους φορείς άλλους από τις αρχές που διενεργούν την επιστροφή, λαμβανομένων δεόντως υπόψη των βέλτιστων συμφερόντων του παιδιού.  
Άρθρο 10 (2): πριν απομακρυνθεί ασυνόδετος ανήλικος από το έδαφος κράτους μέλους, οι αρχές του κράτους μέλους αυτού εξακριβώνουν ότι ο ασυνόδετος ανήλικος θα επιστραφεί σε μέλος της οικογένειάς του/της, ορισθέντα κηδεμόνα ή κατάλληλες εγκαταστάσεις υποδοχής στο κράτος επιστροφής.
- \* Ψήφισμα ΕΕ, άρθρο 5
- \* Πρωτόκολλο κατά της Εμπορίας (Διακίνησης) Ανθρώπων, άρθρο 8: τα κράτη οφείλουν να διευκολύνουν τον επαναπατρισμό των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.
- \* Παιδιά Πρόσφυγες: Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Παιδική Προστασία και Πρόνοια, 1994, σελίδες 138 έως 144<sup>25</sup> ,
- \* UNHCR – AP, Μέρος III, Στόχος 2 (7): τα κράτη, διαβουλευόμενα με τους αρμόδιους διακυβερνητικούς οργανισμούς, οφείλουν να αναπτύξουν στρατηγικές που προάγουν την επιστροφή και την επανεισοχή των προσώπων, που δεν έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία, σε συνθήκες ανθρωπισμού και σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, χωρίς να καταφεύγουν στη χρήση υπερβολικής βίας, και, στην περίπτωση των παιδιών λαμβάνοντας ιδιαίτερας υπόψη το βέλτιστο συμφέρον τους.

<sup>25</sup> Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 24.





Separated Children in Europe Programme

Save the Children Denmark  
Rosenørns Alle 12  
DK-1634 Copenhagen V  
Phone: +45 35 36 55 55  
Fax: +45 35 39 11 19  
E-mail: rb@redbarnet.dk



with financial support from the EC Daphnie III programme